

ТОМ 13

Секція 15 – Економіка і управління у промисловості

Гордєва І. О., к. т. н., доцент, доцент кафедри «Управління проектами, будівлі та будівельні матеріали»

(Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна, г. Дніпропетровськ, Україна)

РОЛЬ БІЗНЕС-ІНКУБАТОРІВ У ПРОЦЕСАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Головними проблемами Дніпропетровської області є високий рівень безробіття та мала кількість вільних робочих місць. Так, на кінець 2013 року в службах зайнятості Дніпропетровської області рівень зареєстрованого безробітного населення працездатного віку склав 106,8 тис. осіб [1], а це 6,8 % економічно активного населення. За останні 4 роки (2010-2013 рр.) середня тривалість пошуку роботи безробітними, склала 9 місяців[1].

У всьому світі потужним інструментом зростання економіки та створення нових робочих місць є розвиток малого та середнього підприємництва. Формування сприятливих умов для розвитку малого підприємництва забезпечує населенню отримання доходів від самостійної господарської діяльності, а місцевим бюджетам – податки, що безпосередньо забезпечує сталий розвиток. Одним із найуспішніших шляхів розвитку і підтримки підприємництва є інкубація бізнесу, або надання підтримки суб'єкту підприємницької діяльності, що починає власний бізнес, з метою спрощення, полегшення та прискорення входження його в ринок і досягнення бажаного підприємницького ефекту.

Відповідно до Плану реалізації Стратегії розвитку Дніпропетровської області на період 2014 – 2016 років (узагальнення програм та проектів регіонального розвитку, ініційованих територіальними громадами області) напрямок створення бізнес-інкубаторів має першочерговий пріоритет у розвитку Дніпропетровської області [2]. На своїй сторінці в Фейсбуці Голова Дніпропетровської Обласної ради Євгеній Удод пише «Подивіться, яку гарну річ змогли реалізувати в Грузії. У Батумі працює бізнес-інкубатор. За чотири з половиною роки валовий дохід його учасників – майже 4 мільйони доларів. \$375 тисяч додатково отримав бюджет. А ще – створено 400 (!) робочих місць. Хочу зробити такий же проект у Дніпрі [3]».

За статистикою, за перші три роки функціонування виживають тільки 20% підприємців, що самостійно розпочали свій бізнес, а «під крилом» бізнес-інкубатору 80%.

На сьогоднішній день Дніпропетровська область у порівнянні з іншими областями України (Харківською, Донецькою, Київською та іншими) ще тільки опановує цей інструмент розвитку бізнесу.

Бізнес-інкубатори, що існують в області переважно академічні, тобто ті, що функціонують на базі ВНЗ.

Академічне бізнес-інкубаторство – одна з найбільш актуальних тематик останнього часу в галузі розвитку інноваційно-орієнтованої економіки і додаткових інструментів системи вищої освіти. Воно дає змогу подолати розрив між вищою школою і практикою впровадження інновацій, виділити найбільш активних представників і дати їм плацдарм для здійснення найсмівливіших ідей.

У Дніпропетровську функціонує два молодих бізнес-інкубатори: при ДВНЗ «Національний гірничий університет» та ДРІДУ НАДУ. Проводяться роботи по заснуванню бізнес-інкубатора у Дніпропетровському національному університеті залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна.

Опираючись на сьогоденну політичну та економічну ситуацію в країні, перед бізнес-інкубаторами, крім їх «класичних» задач в становленні малого та середнього бізнесу (МСБ), необхідно поставити дуже важливу місію. Ця місія повинна бути пов'язана з забезпеченням питань консультаційної підтримки МСБ в переорієнтації ринків збуту та відкриття нових ринків в ЄС. Це безпосередньо пов'язано із сприятливою кон'юнктурою у зв'язку з підписанням та ратифікацією Угоди про асоціацію між Україною та ЄС і одночасним закриттям ринків в РФ.

Крупний бізнес, як правило, вже має всі необхідні сертифікати або вже торгує з ЄС, але МСБ найчастіше навіть не знає з чого розпочати. До найпоширеніших питань, що встають перед малими та середніми підприємцями можна виділити наступні: «Як просувати продукцію на ринок ЄС?», «Яка процедура сертифікації і маркування продукції?», «Які мита, податки, квоти при торгівлі в ЄС?», «Як необхідно шукати партнерів?», «Які умови ведення бізнесу в ЄС?», «Як укласти зовнішньоекономічні договори (контракти)?», «Які особливості експорту окремих видів товарів і послуг в ЄС?» та «Яка є підтримка МСП з боку держави?» та інші.

Тому саме академічні бізнес-інкубатори, як осередки інтелектуального капіталу нації, повинні стати інформаційно-консультаційним містком між підприємцями України та ринком ЄС.

На сьогоднішній день в бізнес-інкубаторах необхідно створювати та забезпечувати діяльність на постійній основі навчальних програм спрямованих на консультаційну підтримку МСБ в просуванні продукції на ринок ЄС. Необхідно забезпечити вільний доступ до цих програм всіх бажаючих.

Реалізація цих програм дозволить досягти наступних цілей:

1. Забезпечити розвиток інфраструктури підтримки МСБ по євроінтеграції;
2. Створити дієву систему консультаційної та юридичної підтримки МСБ Дніпропетровської області у виході та просуванні продукції на ринок ЄС.
3. Створити центри підтримки бізнесу із ЄС.
4. Стимулювати розвиток бізнес-середовища та інфраструктури підтримки бізнесу із ЄС.
5. Забезпечити зростання економіки та створити нові робочі місця.
6. Створити єдиний інформаційний простір для стимулювання розвитку бізнесу у регіоні за рахунок опанування нових ринків ЄС.
7. Забезпечити формування широкої свідомої суспільної підтримки розвитку взаємовідносин України з Європейським Союзом та реалізувати на регіональному рівні стратегічний курс держави на європейську інтеграцію.

Перелік посилань:

1. Дані Головного управління статистики в Дніпропетровській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dnprstat.gov.ua/statinfo/rp/rp2.htm> – Загол. з екрану.
2. План реалізації Стратегії розвитку Дніпропетровської області на період 2014 – 2016 роки (узагальнення програм та проектів регіонального розвитку, ініційованих територіальними громадами області) – 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: kryvyirih.dp.ua/ua/osxfile/pg/50514953573241_n_1o/ – Загол. з екрану.
3. Евгений Удод [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/evgenyudod> – Загол. з екрану.

Іванова М.І., к.е.н., доцент, Лось А.В. студентка гр. С-МО-13

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

РОЛЬ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Світова практика бізнесу показує, що більшість організацій, які досягли значних результатів в бізнесі, завдячує саме впровадженню системи стратегічного управління. Сучасна модель організації, що відображає її системність та цілісність наведена на рис. 1.

МІСІЯ	
ЦІЛІ ОРГАНІЗАЦІЙ	
СТРАТЕГІЧНА КОНЦЕПЦІЯ	
Стратегія ключових сфер діяльності організації товарно-продуктові стратегії; функціональні; ресурсні; операційні	
Операційна модель:	Модель операційного менеджменту:
<ul style="list-style-type: none"> - оргструктури організації; - спеціалізація; - джерела влади; - розподіл управлінських задач; - розподіл повноважень 	<ul style="list-style-type: none"> - системи конкретних бізнес-планів; - механізм реалізації бізнес-планів; - механізм оперативного управління

Рисунок 1 – Модель організації з точки зору концепції стратегічного управління

Концепція управління – це система ідей, принципів, уявлень, що зумовлюють мету функціонування організації, механізми взаємодії суб'єкта та об'єкта управління, характер взаємовідносин між окремими ланками його внутрішньої структури, а також необхідний ступінь урахування впливу зовнішнього середовища на розвиток організації [1, с.98]. Згідно з концепцією стратегічного управління аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища – необхідний елемент визначення місії та цілей організації. Стратегії в цьому випадку виступають як інструменти досягнення цілей, а для успішної реалізації обраного стратегічного набору необхідно, щоб організація функціонувала відповідно до вибраної концепції управління. Концептуальна схема стратегічного управління підприємством наведена на рис. 2.

Стратегічне управління орієнтує діяльність організації на пошук та проведення змін споживачів та їх запитів. При цьому ключовими задачами організації є [2, с.318]:

- удосконалення продукту чи підвищення якості послуги;
- розробка нових виробів чи послуг;
- робота зі споживачами;
- надання споживачам нових видів послуг та удосконалення існуючих.

Для реалізації цих ключових задач стратегічне управління повинно концентрувати зусилля менеджерів, щоб реагувати на тиск конкурентів, що постійно наростає в ринковому середовищі, на швидку появу нових та удосконалених товарів та послуг, що покликані задовольнити запити споживачів, які постійно змінюються. Поняття «реагування на тиск конкурентів» визначає характер поведінки певної організації на конкурентному ринку. Група організацій, яка виробляє та продає

одноманітні або однорідні продукти, що конкурують між собою, створюють господарчу галузь [3, с.458].

Рисунок 2 – Концептуальна схема стратегічного управління підприємством

Головним призначенням стратегічного управління є досягнення синергічного ефекту, що може досягти організація шляхом визначення та реалізації стратегії успіху. Термін «синергетика» підкреслює принципову роль колективних взаємодій у виникненні та підтриманні процесів самоорганізації у різних відкритих системах, до яких належать організації. В стратегічному управлінні синергетика може стати основою для прийняття ефективних рішень в умовах, коли організація внаслідок своєї відкритості постійно знаходиться під впливом нестабільного та нелінійного зовнішнього середовища [4, с.117].

Перелік посилань

1. Пономаренко В.С. Стратегічне управління підприємством [Текст]: учеб пособ. / В.С. Пономаренко. – Х.: Основа, 2005. – 214 с.
2. Идрисов А.Б. Стратегическое планирование и анализ эффективности инвестиций [Текст]: учеб пособ. / А.Б. Идрисов, С.В. Картышев, А.В. Постников. – М.: Филин, 2005. – 206 с.
3. Гапоненко А.Л. Стратегическое управление [Текст]: учебник / А.Л. Гапоненко, А. П. Панкрухин. – М.: Омега-М, 2005. – 472 с.
4. Добренькова Е.В. Стратегическое управление бизнесом [Текст]: монографія / Е.В. Добренькова, А.М. Долгоруков – М.: Междунар. ун-т бизнеса и управления, 2005. – 407 с.

Іванова М.І., к.е.н., доцент, Макарусь Ю.С. студентка гр. С-МО-13

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

ОРГАНІЗАЦІЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ НА МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Виділяють шість функцій антикризового управління: передкризове управління; управління в умовах кризи; управління процесами виходу з кризи; стабілізація нестійких ситуацій; мінімізація втрат і втрачених можливостей; своєчасне прийняття рішень.

Порядок виконання етапів організаційно-економічного механізму виходу підприємства з кризи показано у вигляді алгоритму на рис. 1 [1].

Спеціалісти з антикризового управління можуть бути штатними співробітниками підприємства або незалежними консультантами та експертами різного рівня, що запрошуються для оцінки можливості відновлення платоспроможності підприємства і планування санаційних заходів.

Зовнішнє антикризове управління може здійснюватися арбітражним (зовнішнім, тимчасовим, конкурсним, санаційним) управляючим. Арбітражний управляючий – це фізична особа, яка має ліцензію, видану у встановленому порядку, володіє спеціальними знаннями, не є зацікавленою особою відносно боржника або кредиторів і діє на підставі ухвали господарського суду під час провадження справи про банкрутство. Ця особа призначається для здійснення процедури спостереження та зовнішнього управління підприємством. Головною метою діяльності зовнішнього управляючого є здійснення заходів щодо відновлення платоспроможності підприємства, погашення кредиторської заборгованості, поліпшення показників фінансово-господарської діяльності, виконання плану санації та збереження майна боржника. Слід відзначити, що до послуг зовнішнього управляючого підприємства звертаються за умов порушення справи про банкрутство.

В першу чергу підприємствам необхідно орієнтуватися на створення своєї внутрішньої служби антикризового управління. Потреба у постійно діючій команді кризових менеджерів є практично в кожній організації, оскільки будь-яке управління має елементи антикризового.

Служба антикризового управління підприємства має складатися з менеджерів високої спеціальної підготовки. Зміст предметного аспекту діяльності менеджменту кризових ситуацій висуває такі вимоги до добору менеджерів [1]:

- 1) вичерпна поінформованість в усіх галузях діяльності підприємства і міждисциплінарний підхід до прийняття та вибору рішень;
- 2) великий фаховий досвід практичної роботи менеджером;
- 3) розуміння специфіки кризових ситуацій, складності розв'язання завдань в умовах гострого дефіциту часу, уміння вибирати адекватну стратегію управління;
- 4) допуск до всіх джерел інформації про діяльність підприємства, включаючи стратегічні плани.

Характер функціональних завдань управління кризами потребує наявності у менеджерів таких умінь:

- приймати ризиковані й нестандартні рішення в разі відхилень розвитку ситуації від запланованого стану за відсутності додаткових резервів часу або ресурсів;
- оперативно налагоджувати роботу окремих спеціалістів і груп з метою розв'язання посталих завдань у стислі строки;
- забезпечувати взаємодію і координацію всіх учасників;
- організовувати постійний контроль за реалізацією антикризових заходів.

Рисунок 1 – Алгоритм організаційно-економічного механізму стабілізації виходу підприємства з кризи

Перелік посилань

1. Чернявський А.Д. Антикризове управління підприємством [Текст]: навч. посіб./ А.Д. Чернявський– К.: МАУП, 2006. – 256 с.

Іванова М.І., к.е.н., доцент, Нагорний М.С. студент гр. С-МО-13

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

ФОРМУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЄЮ РОЗВИТКУ ТОВ «ЕКОПЛАСТ»

Стратегічне управління розраховане на максимальне використання у тривалій перспективі притаманного підприємству потенціалу, ресурсів і можливостей в досягненні конкурентних цілей і реалізації місії. Воно спрямоване на раціональне використання всього стратегічного потенціалу успіху.

Стратегічний потенціал успіху підприємства – певна сукупність внутрішніх і зовнішніх чинників, вмiле використання яких забезпечує успішну діяльність підприємства у віддаленій перспективі. При виборі методів управління стратегічним потенціалом успіху підприємство повинно враховувати обмеженість свого впливу на майбутній стан ринку. Однак за вдалого збігу обставин воно має широкі можливості щодо формування стійких конкурентних переваг (СКП).

Такими можливостями можуть бути спрямування потреб споживачів в інше русло; задоволення прихованих потреб пропозицією нової продукції і послуг; уникнення конкурентної боротьби завдяки освоєнню нових ринків.

Тому метою будь-якого підприємства є з'ясування свого ринкового потенціалу і СКП, які є основою стратегічного потенціалу успіху. Використання цього потенціалу залежить від компетенцій і ресурсів підприємства.

Отже, у межах стратегічного управління потенціалом успіху постійно взаємодіють три основні системи, кожна з яких вирішує свої завдання – стратегічне планування, реалізація програм (планів) і стратегічний контроль.

Ці системи відповідають за розроблення, здійснення і ревізію стратегії. Усі ці елементи утворюють єдину систему управління стратегічним потенціалом успіху, діючи як підсистеми.

Кожна підсистема має свою функціональну спрямованість, змістову особливість й організаційно-методологічні ознаки.

Система орієнтирів стратегічного планування забезпечує визначення стратегічної орієнтації підприємства на основі аналізу ринку і внутрішніх ресурсів. У її межах визначають стратегічний потенціал успіху, який необхідно задіяти в майбутньому.

З урахуванням довгострокових цілей підприємство повинно вирішити, чи йому необхідно шукати новий потенціал, чи продовжувати діяльність, використовуючи наявний.

У процесі створення потенціалу успіху можуть бути використані такі підходи:

1) орієнтація на використання на освоєних ринках існуючого внутріфірмового виробничого потенціалу. При цьому підприємство концентрує увагу на своїх сильних сторонах. Така орієнтація з часом може призвести до ослаблення конкурентних позицій підприємства, особливо на динамічних ринках;

2) створення нового виробничого потенціалу на вже освоєних ринках. Такий підхід виправданий, якщо освоєні ринки мають достатній потенціал росту або якщо підприємство не має засобів для експансії на інших ринках. З включенням у роботу нового потенціалу підприємство прагне зміцнити або зберегти свої конкурентні позиції;

3) освоєння нових ринків за допомогою існуючого виробничого потенціалу. Підприємство, використовуючи свої ресурси і компетенції, шукає нові можливості або ринки, де можна було б їх прибутково використовувати. Головною проблемою за такої

орієнтації часто є дефіцит ринкових ноу-хау, що ускладнює реалізацію товарної стратегії, створює труднощі у формуванні ефективної збутової мережі.

4) створення нового виробничого потенціалу для освоєння нових ринків. Цей шлях є найважчим, оскільки підприємство, не знаючи специфіки нового ринку, змушене розвивати компетенції, які можуть забезпечити йому довгострокові переваги над конкурентами. Така практика пов'язана з великими ризиками, а тому може бути виправдана лише тоді, коли ринок обіцяє дуже високий прибуток. Ним, як правило, є ринок, що зароджується, на якому новий постачальник товарів і послуг не відчуває тиску з боку конкурентів. Однак ця орієнтація не виправдана, якщо ринок не має високого потенціалу зростання, оперування на ньому приховує великі ризики, а наявні ресурси підприємства не гарантують йому експансивної.

ТОВ «Екопласт» займається виробництвом металопластикових конструкцій, які користуються стабільно високим попитом у споживачів. Розробка стратегії сегментації товарного ринку потребує визначення цільових сегментів. В результаті сегментації місцевого ринку за споживачами і параметрами продукції отримана функціональна карта (матрична модель), що відображає ринкові позиції досліджуваних видів металопластикових конструкцій (табл. 1).

Таблиця 19

Сегментація ринку металопластикових конструкцій за типом споживачів і параметрами виробів

Сегмент ринку, виділений за споживачами	Параметр продукції					
	ціна	надійність	простота користування	габарити і маса	технічний рівень	залежність ціни від партії
Пересічні громадяни, які власними силами проводять періодичні ремонти та заміну вікон не більше ніж в одній кімнаті	***	**	***	**	*	
Громадяни, яким виконують євроремонт всієї оселі	**	**	**	**	**	**
Невеликі приватні ремонтні бригади, які працюють на замовлення	*	***	**	**	***	***
Магазини, які займаються реалізацією будівельних товарів (будівельні гіпермаркети)	*	**	**	**	**	**
Великі підприємства інвестиційно-будівельного характеру	*	**	**	*	**	***
Аналізована модель (металопластикові вікна з профілю ALUPLAST)	**	**	**	*	**	***
Примітки: * неважливий фактор (мало враховується); ** важливий фактор (враховується нарівні з іншими факторами); *** фактор відіграє вирішальну роль при виборі товару споживачем						

Аналіз сегментів і пошук цільового ринку необхідно проводити за критеріями: місткість ринку, доступність каналів збуту, тенденції зростання чи зменшення розмірів сегмента, прибутковість діяльності на сегмент, достатність ресурсів, ступінь сумісності сегмента з ринками основних конкурентів, шанси на успіх у конкуренції.

Бикова К.К. студентка групи ЕД-13м

Науковий керівник: Тимошенко Л.В., к.е.н., доцент кафедри прикладної економіки

(ДВНЗ "Національний гірничий університет", м. Дніпропетровськ, Україна)

ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРОМИСЛОВОГО МІСТА

Україна належить до числа індустріально-розвнених країн. Саме підприємства важкої промисловості формують основне техногенне навантаження на навколишнє природне середовище. Значна частина промислових підприємств (понад 80%) розташована в містах та селищах міського типу. Тут проживає біля 70% населення країни [1, с. 78]. Для багатьох міст України характерна складна екологічна обстановка, обумовлена наявністю і концентрацією підприємств чорної та кольорової металургії, теплоенергетики, хімії та нафтохімії, гірничодобувної промисловості, цементних заводів.

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» визначає екологічну безпеку як стан навколишнього природного середовища, за якого забезпечується запобігання погіршенню екологічної обстановки та виникненню небезпеки для здоров'я людей [2]. У техногенно навантажених регіонах особливо гостро стоїть проблема недотримання екологічної безпеки.

Основною причиною погіршення екологічного стану промислових міст є недосконале планування та розміщення у житловій зоні промислових підприємств, відсутність транспортних розв'язок, внаслідок чого відбувається забруднення повітря викидами стаціонарних і пересувних джерел, а також низький відсоток зелених насаджень, шумове, електромагнітне забруднення, забруднення ґрунтів, поверхневих і ґрунтових вод. Під впливом антропогенних чинників у містах збільшується захворюваність населення, оскільки, наприклад, при споживанні питної води та продуктів харчування у населення є можливості щодо контролю й управління якістю (людина може вибирати, що їй вживати), то екологічний стан навколишнього середовища загалом в сучасному місті продовжує погіршуватись під тиском транспорту та інших техногенних навантажень, вкрай обмежуючи можливості управління ситуацією [3, с.90].

Одним із великих промислових центрів України є Дніпродзержинськ. Тут взаємодія потенційно небезпечних виробництв (підприємства металургійної, хімічної, машинобудівної, енергетики та ін.) з природним середовищем і населенням утворює небезпечні регіональні, а іноді й національні (в залежності від оцінки ступеню небезпеки) структурно-екологічні зони, які потребують відповідного регулювання.

Для подолання негативного впливу промисловості на екологічний стан міста необхідно:

- врахування екологічного чинника у програмах соціально-економічного та екологічного розвитку території, проведення реконструкції та впровадження нових технологій промислових підприємств;
- зменшення енерго- і ресурсомісткості промислового виробництва, розбудова очисних споруд;
- збільшення обсягів виробництва екологічно чистих галузей;
- вдосконалення системи контролю та реагування за екологічним станом у місті;
- проведення низки заходів по захисту природних та тваринних ресурсів;
- організація розподілу, вивезення та переробки побутових відходів;
- підвищення рівня обізнаності та свідомості населення.

Головними екологічними проблемами м. Дніпродзержинськ є високий рівень забруднення атмосферного повітря, забруднення р.Дніпро, накопичення на території міста значної кількості промислових відходів, утворення несанкціонованих звалищ сміття, незадовільний екологічний стан міського сміттєзвалища.

Найбільший негативний вплив на стан довкілля спричиняють еколого-небезпечні об'єкти – промислові підприємства міста: ПАТ «Дніпровський металургійний комбінат ім. Дзержинського» («ДМКД»), ПАТ «ДніпроАзот», ПАТ «Євраз БаглійКокс», ПАТ «ДКХЗ» та інші.

Основною причиною забруднення компонентів навколишнього природного середовища міста є застарілі технології та устаткування, на базі яких функціонують підприємства і які не можуть забезпечити дотримання сучасних екологічних нормативів.

Основні завдання, поставлені на найближчі роки задля виходу з екологічної кризи:

- виведення із експлуатації агломераційної фабрики №2 на ПАТ «ДМКД», обладнання сучасним очисним устаткуванням доменного виробництва цього комбінату;

- запровадження комплексних природоохоронних заходів на коксохімічних заводах міста;

- розроблення та впровадження автоматизованої системи комплексного моніторингу навколишнього природного середовища міста;

- розроблення та впровадження об'єктових автоматизованих систем виробничо-екологічного моніторингу промислових підприємств;

- впровадження міської автоматизованої системи управління промисловими відходами;

- збільшення площі зелених насаджень для досягнення нормативних показників рівня озеленення території міста.

Для вирішення проблем, завдань та заходів, передбачено використання наступних джерел фінансування та відповідних економічних механізмів:

- 1) державний бюджет;

- 2) обласний бюджет;

- 3) бюджет міста;

- 4) фінансування проектів програми за рахунок коштів підприємств.

Найбільші обсяги фінансування передбачені за рахунок місцевого бюджету та за власні кошти підприємств.

Очікувані результати при реалізації запропонованих заходів у 2011–2015 роках:

- зниження обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря очікується 73 тис. тонн;

- зниження забору води р. Дніпро на 5,8 млн.м³/рік;

- зменшення обсягів скидів стічної води на 42 тис.м³/рік;

- зменшення скидів забруднюючих речовин – 65,9 т/рік,

- площа захисту від підтоплення – 23 га;

- площа рекультивованих земель – 8 га.

Перелік посилань:

1. Екологія: підручник / С. І. Дорогунцов, К. Ф. Коценко, М. А. Хвесик та ін. — К.: КНЕУ, 2005. — 371 с.
2. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» № 1264-ХІІ від 25.06.1991.
3. Прилипко Т.В. Екологічна безпека міської забудови / Т.В Прилипко., Т.Е Потапова. та ін // Науково-технічний збірник «Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві»: 2013 – С. 88-94.

Городнюк В.О., студент – магістр гр. М-ІД-12-2

Науковий керівник: Горпинич О.В., доцент кафедри прикладної економіки

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МАРКЕТИНГОВОЇ ПОЛІТИКИ ТОРГОВЕЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Динамічний розвиток галузі інформаційних технологій та жорстка конкуренція потребує від компаній постійного вдосконалення маркетингових стратегій. Особливо, це стосується управління маркетинговими каналами, а також інноваційної діяльності компаній, які працюють на ринку інформаційних технологій. Сьогодні процес запровадження високотехнологічних продуктів підпорядковують законам дифузії інновацій, які й визначають специфіку маркетингу у сфері високих технологій. Таким чином, виникає потреба в активному використанні маркетингової стратегії на підприємствах для підвищення їх конкурентоспроможності [1].

Названу проблематику розглядають такі дослідники як: О. Жданова, Є. Івченко, Н.В. Куденко, Т. Максимова, С.В. Полонець, З. Шершеньова. Однак її комплексне наукове опрацювання у контексті інформаційних технологій, ще вкрай недостатнє.

Комерційний успіх діяльності підприємства в галузі інформаційних технологій, в першу чергу, залежить від його комплексу маркетингу. Інформаційні технології визначаються як технології, що пов'язані з інформаційним забезпеченням процесу управління компанією. Продукти галузі інформаційних технологій можуть виступати і як продукт споживання, і як засіб виробництва.

Галузь інформаційних технологій є динамічною, оскільки швидкий розвиток інформаційних технологій став причиною скорочення життєвого циклу інформаційних продуктів (за останні 10 років життєвий цикл інформаційних продуктів скоротився в середньому в 3 рази (з 3-5 років до 1 року)).

Саме інновацій їсть галузі є передумовою необхідності залучення інвестицій для досліджень чи виробництва. Для закордонних компаній природно продавати акції на фондовому ринку, чого ще не можна сказати про вітчизняні підприємства. Передумовою продажу акцій є наявність матеріальних та нематеріальних активів (технології, права на товарні знаки, гудвіл, тощо). Останні тенденції показують, що маркетингова стратегія є не тільки засобом конкурентної боротьби, але і нематеріальним активом, що враховується під час інвестиційної оцінки діяльності фірми [1].

Основними маркетинговими проблемами галузі можна назвати такі.

1. Ринок збуту обмежується тими споживачами, які не тільки потребують впровадження певних інформаційних технологій, але і розуміють їх суть.

2. Невеликий проміжок часу для виводу на ринок інформаційних продуктів.

3. Неможливість точного прогнозування попиту потенційних користувачів.

4. Роздробленість ринків.

5. Необхідність уніфікації продукту до вимог споживача.

Відповідно до цього, можна сформулювати такі вимоги до маркетингової стратегії підприємства, яке працює на ринку інформаційних технологій, а саме – 1. Управління всіма бізнес-процесами повинно бути динамічним. 2. Вдосконалення товарів і надання послуг. 3. Забезпечення зростання прибутку. 4. Розширення номенклатури продуктів і послуг. 5. Підвищення споживчої цінності товару [2].

Значення стратегічного маркетингового планування зростає у зв'язку зі зміною ринкових умов, у тому числі таких, як посилення конкуренції, зниження цін, широке впровадження інновацій, ріст спеціалізації, скорочення термінів розробки програмних

продуктів. У зв'язку з цим, основними критеріями ефективності стратегічного планування є ефективність, гнучкість і оптимальність організаційної структури фірми, системи планування і контролю, ступінь обліку діяльності фірми.

Проблема сьогодняшнього періоду - це інновації, які ще не окупилися і вже є менш ефективними в порівнянні з сучасними розробками. Через цей фактор споживачі інформаційних продуктів відкладають їх купівлю, чекаючи впровадження нових, більш ефективних технологій.

Специфіка попиту у споживачів інформаційних продуктів полягає у необхідності отримання всіх рішень з одних рук. Це приводить до того, що підприємства-постачальники продуктів інформаційних технологій повинні весь час удосконалюватись та розширяти власне поле діяльності. В цій галузі, як ні в якій іншій, тому що можлива втрата споживача через неможливість надання певних послуг, які він потребує [3].

Можна виділити такі сучасні маркетингові стратегії.

1. Тільки розробка. Підприємство створює продукт і продає його повністю чи частково (ліцензування) іншим компаніям. Ця стратегія є виправданою коли ринок споживачів є обмеженим чи просування продукту силами підприємства неможливо через нестачу певних ресурсів або відсутності доступу до маркетингових каналів.

2. Спеціалізація. Компанія спеціалізується тільки на одному напрямку діяльності, при цьому забезпечується повний цикл послуг.

3. Вузька спеціалізація. Компанія займається тільки одним видом діяльності, без забезпечення повного циклу послуг.

4. Диверсифікація. Компанія спеціалізується на комплексному обслуговуванні певного сегмента кінцевих користувачів і забезпечує повний цикл надання послуг по кожному напрямку. Специфіка цієї стратегії полягає в необхідності компанії постійно розширяти асортимент для забезпечення конкурентноздатності.

5. Широка диверсифікація. Компанія займається не тільки обслуговуванням кінцевих споживачів, але і дистрибуцією.

Стратегії спеціалізації не є ефективними в довгостроковому періоді. Це пов'язане зі швидкими змінами технологій. Стратегії спеціалізації використовуються компаніями на етапі розвитку, пізніше ці компанії диверсифікуються для підвищення конкурентноспроможності [4]. Слід відмітити, що розвиток інформаційних технологій приводить до швидкого морального старіння інформаційних продуктів. Тому необхідно звернути увагу на обмеженість терміну функціонування, яку виробники закладають у продукцію. Такі дії є диференціацією в окремих випадках. В інших випадках це є стимулом для майбутнього попиту. Тому, для підприємств, які працюють в галузі інформаційних технологій доцільно використовувати стратегії розробки або диверсифікації в залежності від цілей діяльності.

Перелік посилань

1. Полонець В. Реалізація маркетингових стратегій: проблемні зони та шляхи їх подолання / В. Полонець // Маркетинг в Україні. – 2009. - № 4 – С. 7-11.
2. Шершеньова З. Стратегія управління / З. Шершеньова // Актуальні проблеми економіки. – 2009. - №12. – С.6-12.
3. Куденко Н. Маркетингова стратегія фірми / Н. Куденко // Маркетинг в Україні. – 2009.- №4 – С.52-54.
4. Максимова Т. Особливості формування маркетингової стратегії та маркетингової політики на українських підприємствах в умовах кризи / Т. Максимова, О. Жданова, Є. Івченко // Маркетинг в Україні. – 2009. - №6 – С. 22-26.

Колесник Г.П., студентка – магістр гр. М-ІД-12-2

Науковий керівник: Горпинич О.В., доцент кафедри прикладної економіки

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

УДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ З ОРГАНІЗАЦІЇ ДОЗВІЛЛЯ В НЕВЕЛИКИХ МІСТАХ ТА СЕЛИЩАХ

У своїй більшості малі міста є монофункціональними, з низьким рівнем галузевої диверсифікації, невідповідністю галузевої структури місцевому природно – ресурсному потенціалу, а для економіки малих міст залишається сталою залежність від соціально-економічного стану підприємств.

У малих монофункціональних містах спеціалізацію праці економічно активного населення визначають підприємства здебільшого однієї-двох профільюючих галузей економіки, що формують дохідну частину бюджету міста, забезпечують функціонування соціальної інфраструктури та інших об'єктів життєзабезпечення населення. Зниження обсягів виробництва або його повне закриття веде до збільшення рівня безробіття, зменшення надходжень до місцевого бюджету, негативно впливаючи на всі сфери життя територіальних громад.

Серед безлічі організацій, котрі займаються організацією дозвілля лідируючу позицію займають установи культури. Практика показує, реальна діяльність установ культури із профілактики різних асоціальних явищ, зокрема та організованої злочинності, значно ширшим, різноманітніше й глибше. Грамотна організація дозвільної зайнятості і освіти засобами культури й спорту розглядається сьогодні як альтернативи дитячої та підліткової бездоглядності, що є однією з передумов скоєння протиправних дій, як із складових великої роботи з первинної профілактики цього асоціального явища.

Створення позитивного, привабливого іміджу установи культури та спорту дозволить залучити до них більше дітей і підлітків, що створить певну альтернативу пустопорожньому дозвіллю, що є однією з передумов скоєння злочинів. Особливо це актуально для населення малих міст, де культурний рівень набагато поступається цьому ж рівню міського населення.

У сучасному суспільстві роль фізичної культури - це діяльність, що пропонує систему корисних для кожної людини цінностей, які дають можливість змінити гнітюче монотонний спосіб життя сучасної людини, особливо в невеликих містах та селищах. Найважливіша роль фізичної культури в розвинених країнах в даний час високо оцінена як урядами, так і самим суспільством. Розроблено масштабні програми щодо стимулювання розвитку фізичної культури, спорту і здорового способу життя. Здійснюються також і програми створення фізкультурно-спортивних споруд для цих занять. Мережа фізкультурно-спортивних споруд вважається найскладнішою, обширною і різноманітною серед всіх інших систем обслуговування населення. Вона входить складовою частиною в усі структурні елементи населених місць, від самих початкових ступенів (найпростіші прибудинкові майданчики, приміщення для оздоровчих занять, вбудовані в перші поверхи житлових будинків) до найбільших загальноміських і замських споруд.

Фізкультурно-спортивні споруди - це система, що постійно змінюється нерозривно пов'язана з розвитком суспільства (в цілому). Соціальні зміни, що відбуваються в суспільстві, викликали до життя нові види і форми фізкультурно-оздоровчих та дозвільних занять. Намітилася чітка інтеграція культурних і спортивних видів діяльності із збільшенням частки активного дозвілля. У заняття залучаються різні

групи населення, розвиваються різні форми сімейного дозвілля, збільшується значення інформаційних занять і спілкування, масових заходів. Паралельно з цим розвивається і спорт вищих досягнень, висуваючи все нові рівні вимог до фізкультурно-спортивним спорудам

Основний принцип організації мережі фізкультурно-спортивних споруд у малих поселеннях - концентрація споруд у загальноміському або селищній спортивному центрі. Реалізація цього принципу залежить від планувальної структури, конфігурації плану (компактною, лінійної, розчленованої або розосередженої), розміщення спортивного центру в центральній частині селищної території або на її периферії.

У сільських населених пунктах, містах і селищах з 3-10 тис. жителів при будь-якій конфігурації плану і в поселеннях з кількістю жителів до 20 тис. з компактным планом, а також у містах і селищах з населенням 10 - 20 тис. чол. зі складним планом і забудовою низької щільності, і в містах з населенням 20 - 50 тис. чол., з компактным планом і центральним розміщенням загальноміського спортивного комплексу організовується дворівнева система фізкультурно-спортивних споруд з одним спортивним центром загальноміського значення.

У містах з населенням 20 - 50 тис. чол., з витягнутою або розчленованою селищної територією або з превалюванням малоповерхової забудови низької щільності, з поділом міста на житлові райони і громадським транспортом для внутрішньоміських пересувань за межами 30-хвилинної пішохідної доступності створюється трирівнева система фізкультурно-спортивних споруд: за місцем проживання, додатково в районі та центрі.

Друга особливість організації мережі спортивних споруд у малих містах, селищах і в сільських населених пунктах - залежність від положення в районі розселення і типу розселення. Більшість малих міст і частина селищ є адміністративними центрами сільськогосподарських районів, тому спортивні центри малих міст і селищ - центрів міжселищного обслуговування - повинні забезпечити комплексне обслуговування і свого населення, і населення тяжіють до нього селищ.

Третя особливість формування мережі спортивних споруд невеликих міст та селищ - кооперування фізкультурно-спортивних споруд мережі загального користування та навчальних закладів. Кооперування спортивних залів доцільно для сільських населених пунктів і для малих міст і селищ з кількістю жителів до 10 тис. чол., басейнів - до 20 тис. чол. У більших містах кооперування використовується при діленні селищної території на житлові райони. Останнім часом, з розвитком сфери дозвілля, на базі спортивних споруд все частіше створюються комплекси дозвілля, одним з основних елементів яких стають криті басейни

Розміщення спортивного центру в системі суспільних будівель малого міста, міського чи сільського поселення має крім функціонального містобудівне значення. При невеликому числі громадських будівель в малих населених пунктах фізкультурно-спортивні споруди разом із зеленими насадженнями і водоймами сприяють індивідуалізації та виразності вигляду центру поселення, включаються до його архітектурну композицію.

Кривцун О.М., студентка гр. М-ЕД-12-2

Науковий керівник: Горпинич О.В., доцент кафедри прикладної економіки

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

Безсистемна і надто повільна структурна перебудова економіки України, висока внаслідок технологічної відсталості енергоємність основних видів продукції, великі обсяги імпорту енергоносіїв, критична зношеність основних фондів на електричних станціях є головними чинниками непомірно високого рівня витрат паливно-енергетичних ресурсів на одиницю ВВП і ВНП. Враховуючи зазначене, зрозуміло, що в Україні необхідно якнайшвидше провести структурну перебудову її промислового комплексу з метою оптимізації енергоспоживання та одночасної мінімізації імпорту енергоносіїв з Росії. Поряд зі структурною перебудовою економіки для успішного вирішення проблеми енергозабезпечення необхідно реалізувати низку організаційно-правових і технічних заходів з енергозбереження. За одночасної реалізації організаційно-правових заходів і суттєвих змін структури економіки обсяги споживання енергоресурсів можна скоротити у 2-3 рази.

Нетрадиційні та відновлювані джерела енергії стали останнім часом одним із важливих критеріїв сталого розвитку світової спільноти. Здійснюється пошук нових і вдосконалення існуючих технологій, виведення їх до економічно ефективного рівня та розширення сфер використання. Головними причинами такої уваги є очікуване вичерпання запасів органічних видів палива, різке зростання їх ціни, недосконалість та низька ефективність технологій їхнього використання, шкідливий вплив на довкілля, наслідки якого все більше і більше турбують світову спільноту.

Використання традиційних вуглеводнів шляхом спалювання супроводжується загальними втратами енергії до 80-90% і тому вже на сьогодні розроблено технології електрохімічного їх перетворення, які зменшують втрати до 10 % та є більш екологічно безпечними. Альтернативна енергетика стає одним із базових напрямів розвитку технологій у світі, разом із інформаційними та нанотехнологіями вона стає важливою складовою нового постіндустріального технологічного укладу.

Біомаса відіграє домінуючу роль серед інших видів НВДЕ, формуючи біля 46 % ринку відновлюваних джерел енергії. Вона може забезпечувати виробництво тепла, електроенергії та різних видів газоподібного (біогаз), рідкого (біоетанол, біодизель) та твердого палива. Технології переробки біомаси дозволяють також вирішувати проблему утилізації шкідливих побутових та промислових відходів, одержувати як побічні продукти високоякісні добрива, будівельні та інші корисні матеріали, так за рахунок біогазу вже сьогодні в країнах ЄС отримується щороку понад 10 млн МВтгод електричної та близько 10 млн Гкал теплової енергії. Лідерами з використання біогазових технологій є такі країни як: Німеччина, Велика Британія, США, Канада, Бразилія, Данія, Китай, Індія та інші.

Лідером у виробництві біогазу у світі є Євросоюз загалом і Німеччина зокрема. Загальна кількість біогазових установок - БГУ - у Європі перевищує 11 тис, з яких 7,2 тис в Німеччині.

Загальне виробництво біогазу у ЄС-25 в 2010 році становило 10,9 млн тонн (еквівалент 13,5 млрд кубометрів природного газу), з яких 6,7 млн тонн вироблено в Німеччині, при цьому річний приріст становив 31,3%.

У 2011 році в ЄС 56,7% біогазу було вироблено на біогазових установках, що використовують як сировину відходи агропромислового комплексу і спеціально

вирощену рослинну сировину. Близько третини біогазу отримано на полігонах твердих побутових відходів - ТПВ. Решту - 12% - на станціях очистки стічних вод.

Біогаз переважно використовувався для виробництва електроенергії та тепла. У 2011 році виробництво електроенергії з біогазу в ЄС зросло порівняно з 2010 роком на 18,4% до 35,9 ТВт/год. За той же час продаж тепла, виробленого з біогазу, підприємствам та тепловим мережам зріс на 16% до 2,2 млн тонн.

У балансі виробництва електроенергії з ВДЕ у ЄС електроенергія з біогазу становить 4,5%, а в балансі виробництва електроенергії з біомаси - 24,4%.

За прогнозом Єврокомісії щодо структури виробництва електроенергії з ВДЕ в ЄС у 2020 році частка струму з біогазу становитиме 8%, перевищивши внесок малої гідроенергетики, геотермальної, сонячної енергетики та електроенергії з ТПВ.

Надзвичайно важливим для України є масштабне застосування рослинної біомаси як через пряме спалювання, так і через конверсію її на біогаз, «біодизель», генераторний чи піролізний газ, що можуть виступати ефективними заміниками природного газу, вугілля, моторних палив, інших нафтопродуктів і первинних енергоносіїв. Найпростіше енергію біомаси можна утилізувати шляхом спалювання в котельних установках та побутових печах.

Щорічні загальні обсяги відновлювальних ресурсів біомаси складають в Україні 115,5 млн.т або 22,0 млн.т у.п., з них технічно доступний енергопотенціал оцінюється в 13,2 млн.т у.п. Важливою перевагою переробки органічних відходів є невисока вартість одержуваної енергії, незначні площі земельних ділянок для спорудження біоустановок і, як наслідок, висока рентабельність. Не вважаючи окремих випадків ефективного використання дров, обпилювань, соломи, торфу та ін. для побутових потреб, ефективно енергетичне використання різних промислових і сільськогосподарських органічних відходів в Україні практично не налагоджено.

Виробництво біогазу дає змогу запобігти викидам метану в атмосферу. Метан впливає на парниковий ефект у 21 разів сильніше, ніж CO₂, і знаходиться в атмосфері 12 років. Захват метану – кращий короткостроковий спосіб запобігання глобальному потеплінню.

Враховуючи технічну та економічну доцільність, а також поточну структуру і величину підприємств АПК України, обсяг ринку біогазових установок оцінюється 1600 установками з міні-ТЕЦ потужністю від 100 кВт. Загальна встановлена потужність біологічних газових установок може сягнути 820 МВт електричних і 1 100 МВт теплових. До 2020 року і 2030 року варто освоїти відповідно 9% та 51% економічно доцільного ринку БГУ. Загальне річне виробництво електричної енергії при цьому у 2020 році може становити 0,45 млрд кВт/год та 2,5 млрд кВт/год у 2030 році.

При цьому з силосу кукурудзи сумарно буде вироблено близько двох третин об'єму біогазу, а іншу третину - з відходів. Для вирощування необхідного обсягу силосу кукурудзи знадобиться 0,15 млн га орних земель - 0,5% від їх загальної площі або 4,3% від площі вільних орних земель на 2011 рік.

Розвиток біогазових технологій в Україні дозволить у перспективі виробляти щорічно 1,5-6 млрд кубометрів еквіваленту ПГ. Це стане значним внеском у забезпечення енергетичної незалежності держави.

Для інтенсивного нарощування виробництва біогазу та енергії з нього необхідно створити умови для розвитку цього виду бізнесу. Першочергове завдання - підвищення "зеленого" тарифу до 0,1616 євро за кВт/год для біогазу з відходів АПК та до 0,1454 євро за кВт/год - для інших видів біогазу. При інтенсивному будівництві біогазових установок інвестиції у галузь до 2030 року можуть становити не менше 15 млрд грн [1].

Перелік посилань

1. Гелетуша Г. Перспективи біогазу в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/columns/2013/07/3/383399/>. – Назва з екрану.

Мандрика С.В., студент-магістр гр. М-ІД-12-2

Науковий керівник: Горпинич О.В., доцент кафедри прикладної економіки

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

УДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОДУКТОВИХ ІННОВАЦІЙ

Широкомасштабна інноваційна діяльність у сучасних умовах є фундаментом стабільного й ефективного економічного зростання як окремо взятої галузі, так і країни загалом. Україна, здійснюючи глибокі ринкові трансформації, повинна цілеспрямовано забезпечувати перехід від екстенсивного до прогресивної інноваційно-інвестиційної моделі розвитку економіки.

У програмі розвитку "Україна – 2012" зазначено, що досягнення конкурентоспроможності України в системі глобального світового господарства потребує посилення інноваційного спрямування виробників господарського комплексу. За мету ставиться подолання істотної розбіжності між наявним потенціалом інноваційного розвитку та необхідність створення певної методології інноваційного розвитку аграрного підприємства за рахунок використання інноваційного потенціалу, інвестиційних ресурсів та перспективних фінансових банківських послуг визначають актуальність теми дослідження..

Підвищення ефективності інноваційної діяльності аграрних підприємств має особливе національне значення. Адже саме тут нині створюється майже третина валового внутрішнього продукту, а в сільській місцевості мешкає приблизно така ж частка усього населення України. Водночас агропромислове виробництво в Україні за продуктивністю й ефективністю здебільшого відстає від усіх країн-членів Європейського Союзу. Тому тільки на основі інноваційного розвитку можна радикально підвищити ефективність сільського господарства, конкурентоспроможність продовольчої продукції.

Стосовно аграрного сектору економіки, як основного об'єкту дослідження, інновації є реалізацією в господарську практику результатів досліджень і розробок у вигляді нових сортів рослин, порід і видів тварин і птиці, нових технологій в рослинництві, тваринництві і переробній промисловості, нових добрив і засобів захисту рослин і тварин, нових методів профілактики і лікування тварин і птиці, нових або покращених продуктів харчування, матеріалів, нових форм організації і управління різними сферами економіки, нових підходів до соціальних послуг, що дозволяють підвищити ефективність виробництва.

Аграрна інновація (агроінновація) – це різновид інновації, що реалізується в аграрному секторі економіки з метою підвищення ефективності його діяльності та забезпечення стабільного розширеного відтворення сільськогосподарського виробництва.

Безперечно, стан інноваційної діяльності аграрних підприємств в Україні не у найкращому стані. Багато експертів вважають, що головною причиною гальмування інноваційного розвитку є брак фінансових ресурсів. Насправді існує ряд інших не менш важливих причин. Таких як спад платоспроможного попиту на вітчизняну продукцію з боку держави та підприємницького сектору. Непривабливість вітчизняних підприємств для іноземних інвесторів через невміння держави фінансово грамотно спрямувати грошові потоки та інші економічні та політико-правові проблеми.

Крім того, всі проблеми можна поділити на чотири основні групи [1].

По-перше, відсутня обґрунтована і дієва інноваційна політика держави. Відмова України на початку незалежності від пріоритетного науково-технологічного розвитку,

відсутність системи державних пріоритетів, вилучення із числа основних продуктивних сил – науки, передової освіти та інновацій – є головною проблемою для прискореного розвитку економіки держави.

По-друге, немає системного управління інноваційним процесом з боку держави. Розподіл сфер управління цією сферою між кількома відомствами призводить до відсутності спільних цілей, неузгодженості дій, розпорошень людських і фінансових ресурсів. Таке управління ніколи не було спрямованим на вирішення загальнонаціональних завдань, оскільки мало галузевий характер.

По-третє, нормативно-правова база регулювання інноваційної діяльності є фрагментарною, не цілісною, суперечливою і тому недосконалою. В Україні ухвалено понад 100 законодавчих, нормативно-правових урядових актів і різноманітних відомчих документів, які не є взаємоузгодженими і не формують єдиного законодавчого поля інноваційної діяльності.

По-четверте, проблемою є відсутність фінансового механізму інноваційної діяльності. Основним джерелом фінансування витрат на інновації є власні кошти підприємств (реінвестиційні кошти). Водночас, у розвинених країнах у "підживленні" інноваційної діяльності визначальну роль відіграє розгалужена і досить динамічна мережа приватних інвестиційних і венчурних фондів. Через відсутність чіткої системи правил і гарантій приватний капітал ще не рухається в бік інноваційної сфери.

Особлива роль у посиленні інноваційної активності в аграрній сфері та вирішенні вищезокреслених проблем належить державі, яка при виробленні економічної, науково-технічної і соціальної політики визначає пріоритети базисних інновацій на федеральному та регіональному рівнях, формує ринковий механізм її реалізації. Тому потрібно скоригувати традиційну однобічну орієнтацію на переважно капіталомісткий хіміко-технологічний шлях інтенсифікації агровиробництва на індустріальній основі. Для цього потрібно активніше використовувати всі досягнення НТР, її агротехнічні, технологічні, організаційно-економічні та інші інноваційні напрямки.

Зважаючи на викладене вище та перспективи співпраці України з країнами Світової організації торгівлі й ЄС, курс на інноваційний розвиток національного АПК варто розглядати як стратегічне завдання, а всі заходи, що передбачають у цьому напрямі, як пріоритетні. Тобто їх повинні фінансувати, насамперед, не лише з державного і місцевих бюджетів, а й за рахунок коштів приватних інвесторів, оскільки йдеться про якісно новий чинник зростання агропромислового виробництва й ефективного вирішення продовольчої проблеми в державі. Застосування новітніх досягнень науки й техніки, прогресивних технологій та високотехнологічних напрацювань, випуск нових і екологічнобезпечних видів продуктів харчування, що користуються підвищеним попитом на внутрішньому та зовнішньому ринках, дадуть змогу досягти високої ефективності сільського господарства й мати потрібні кошти для вирішення складних завдань соціального розвитку й інфраструктурної перебудови села. Для підвищення ефективності інновацій потрібна державна підтримка та законодавче забезпечення. Для активізації цього важливого напрямку та наукового забезпечення створена й активно функціонує аграрна дорадча служба, яка надає консультації всім зацікавленим із різних сільськогосподарських питань. Започатковано спеціальну службу сервісу – агромагазини, де підприємці можуть не лише придбати відповідний товар, а й отримати консультації дорадчої служби та провідних науковців з відповідних напрямів виробництва.

Перелік посилань

1. Сенів Б.О. Проблеми та перспективи інноваційної діяльності в Україні / Б.О. Сенів // Українська наука: минуле, сучасне і майбутнє - 2011. - №16. - с.237-247.

Мойсак М.Д., студентка-магістр гр. АМ-13м

Науковий керівник: Горпинич О.В., доцент кафедри прикладної економіки

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

ОБГРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПЕРСОНАЛУ ЗАКЛАДУ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Характерною ознакою розвитку сучасного ринку є зростання конкуренції між його суб'єктами в різних сферах підприємницької діяльності. Визначальним фактором, що впливає на конкурентоспроможність, економічне зростання та ефективність виробництва, є наявність на підприємстві людських ресурсів, здатних професійно вирішувати поставлені виробничі завдання. Для ефективного управління персоналом підприємство потребує цілісної системи роботи з кадрами, що дозволяє управляти ними від моменту прийому на роботу до завершення кар'єри.

Підбір персоналу – це система заходів, передбачених організацією для залучення працівників, що володіють необхідними професійними навичками та моральними якостями і здатних виконувати на виробництві всі посадові обов'язки.

Підбір нового персоналу для підприємства в кінцевому результаті зводиться до певного алгоритму дій і від якості підібраних кандидатів на вакантні посади, залежать запланований результат роботи підприємства.

Ефективний процес прийняття на роботу нових співробітників можна розбити на такі етапи:

- визначення основних вимог до кандидата і його безпосередніх обов'язків на робоче місце;
- пошук кандидатів на посаду;
- відбір та аналіз надісланих резюме;
- усну співбесіду з кандидатом;
- рішення про прийом на роботу або відмову в посаді;
- проведення ознайомлення співробітника з функціоналом фірми, колективом, його робочим місцем [1].

Завдання розробки сучасних технологій і якісного інструментарію для забезпечення оперативного та ефективного підбору персоналу стає однією з найбільш значущих і ключових у роботі служб персоналу. Сучасні умови діяльності більшості організацій вимагають, щоб підбір персоналу здійснювався цілеорієнтовано, оперативно, щоб при підборі персоналу враховувалися не тільки конкретні посадові обов'язки і вимоги робочого місця, але також тактичні та стратегічні цілі підприємства, можливості професійного розвитку співробітника, комунікативні та інші якості співробітника, значущі для професійної діяльності та успішної професійної адаптації в умовах даної конкретної організації. Такий багатофакторний підхід до оцінки та підбору персоналу здійснюється лише за умови інтенсивного використання інформаційних та комп'ютерних технологій. Саме використання сучасних інформаційних технологій створює в організаціях, підприємствах, компаніях передумови для багаторазового підвищення ефективності виробництва, діяльності відділів кадрів і служб персоналу і забезпечує технологічно грамотне здійснення управлінської діяльності та функціонування організації в цілому.

Деякі існуючі нині підходи, прийоми, процедури і технології підбору персоналу, в тому числі з використанням інформаційних технологій, негативно позначаються на ефективності роботи підприємств. Головними проблемами підбору персоналу з використанням традиційних методів і прийомів (наприклад, конкурс документів, співбесіда) є невідповідність пропонованих вимог і суб'єктивізм в оцінках претендентів

на вакансії та значні ресурсні витрати (особливо при масовому підборі персоналу). Найбільш гострі і важко розв'язні проблеми підбору персоналу з використанням інформаційних технологій викликані іншими причинами. По-перше, надання інформаційно-технологічних послуг спеціалізованими фірмами далеко не завжди відповідає сучасним запитам суб'єктів підбору персоналу, а фахівці з управління персоналом недостатньо або зовсім не орієнтуються в сучасних інформаційно-технологічних нововведеннях. По-друге, управління персоналом та інформаційні технології відносяться до числа сфер професійної діяльності, що швидко розвиваються. Тому у фахівців, завантажених своєю основною професійною діяльністю, недостатньо мотивації до відстеження нововведень в суміжних областях, що призводить до свого роду стагнації (спаду ділової активності), що виявляється як у застосуванні застарілих і неефективних інформаційних технологій, так і застарілого або непрофесійно розробленого інструментарію підбору персоналу, і, в кінцевому рахунку, веде до зниження якості його підбору. По-третє, можливості сучасних інформаційних ресурсів в повній мірі не використовуються в організаціях у зв'язку з відсутністю технологій їх застосування в процесі підбору персоналу. По-четверте, існує досить складна проблема створення необхідних і достатніх умов ефективного застосування інформаційних технологій в процесі підбору персоналу.

Добір працівників на посади, що відносяться до нижчої управлінської ланки, здійснюється за двома напрямками: - висуванням осіб, які працюють на підприємстві; - шляхом залучення кандидатів зі сторони.

Перевагами першого способу є:

- він є моральним стимулом для працівників і сприяє подальшому їх самовдосконаленню;
- можливість професійного зростання справляє позитивний вплив на моральний стан колективу;
- висуванню відома організаційна структура підприємства, психологічний клімат колективу, що скорочує етап опанування ним нових функціональних обов'язків;
- колективу вже відомі характер, та фаховий рівень претендента.

Перевагами другого способу є: - підприємство отримує нові ідеї на такому рівні, на якому вони можуть отримати своє практичне застосування; - кандидат зі сторони має переваги щодо додержання встановленої субординації.

Пошук нових кадрів повинен мати характер ретельно спланованої компанії, метою якої є проведення конкурсу серед максимально можливого числа кваліфікованих і зацікавлених претендентів. При доборі управлінських кадрів слід враховувати вироблені практикою менеджменту підходи щодо визначення вимог до кандидатів.

Критерії, якими керується менеджер, приймаючи працівника на роботу, бувають індивідуальними й специфічними. При застосуванні індивідуальних критеріїв вирішальним може бути перше враження від компетентності та ерудиції претендента, або якості професійної підготовки, якій менеджер надає особливого значення, або сукупності багатьох якостей. Кожний керівник має власну модель ефективного працівника, якій і надає переваги при доборі кандидата.

Щодо специфічних вимог, то для їх формулювання існують характеристики, в яких відбиваються види діяльності, функції, обов'язки, права та ін. Посадові характеристики й мінімальні вимоги до претендентів на посаду відрізняються. Мінімальні вимоги включають до текстів рекламних оголошень або до умов конкурсу на заміщення вакантної посади. У посадових характеристиках використовується більше вимог.

Перелік посилань

1. Як правильно підібрати персонал. [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://pro-biznes.com.ua/statt-p....al.html> - Назва з екрану

Набока К.С., студентка-магістр гр. М-ЕД-12-2

Науковий керівник: Горпинич О.В., доцент кафедри прикладної економіки

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

ОБҐРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРИРОДООХОРОННИХ ЗАХОДІВ НА МЕТАЛУРГІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Сучасний екологічний стан навколишнього природного середовища України вимагає прискорення впровадження ідеології сталого розвитку країни, регіонів, виробничих підприємств, зокрема металургійних комплексів. Вимоги міжнародного та вітчизняного законодавства в галузі охорони навколишнього середовища змушують металургійні підприємства України посилювати природоохоронні технологічно-організаційні заходи, що в свою чергу потребує значних інвестицій в такі рішення. Здійснення природоохоронних заходів вимагає певних капіталовкладень та поточних економічних витрат, тож невід'ємною складовою проблеми активізації екологізації виробництва є вирішення проблеми ефективного інвестування природоохоронних заходів та визначення в цілому економічної ефективності природоохоронних рішень в умовах металургійного виробництва.

Під природоохоронними заходами металургійних підприємств слід розуміти сукупність заходів, спрямованих на запобігання згубному впливу на довкілля й усунення наслідків нераціонального використання природно-виробничих ресурсів для дотримання екологічної рівноваги в регіоні, у результаті впровадження яких досягаються екологічний, соціально-економічний, еколого-економічний ефекти.

При цьому на перший план виступає проблема найбільш раціонального використання обмежених фінансових ресурсів, наявних у розпорядженні підприємства. Для її вирішення необхідний сучасний інструментарій оцінювання економічної ефективності інвестицій у природоохоронні заходи. Незважаючи на досягнення у вивченні комплексу проблем екологічних інвестицій, на наявність істотної кількості методів оцінювання ефективності інвестиційних проектів, залишається недослідженим ряд теоретичних, методичних, організаційних і прикладних аспектів цієї проблеми. При цьому особливого значення набувають питання вдосконалення наявних методичних підходів до оцінювання економічної ефективності інвестицій у природоохоронні заходи на металургійних підприємствах.

Оцінювання економічної ефективності інвестицій у природоохоронні заходи на металургійних підприємствах проводиться з метою економічного обґрунтування вибору оптимальних варіантів природоохоронних заходів, які відрізняються між собою впливом на навколишнє середовище, а також впливом на виробничі результати металургійних підприємств, що здійснюють ці заходи. Економічна ефективність інвестицій у природоохоронні заходи, під якою розуміють результативність капіталовкладень у природоохоронну діяльність підприємства, реалізацію економіко-екологічних програм та здійснення природоохоронних заходів, спрямованих на запобігання згубному впливу на довкілля й усунення наслідків нераціонального використання природних ресурсів, у результаті проведення яких досягаються додаткові екологічний, соціально-економічний та еколого-економічний ефекти.

Метою дослідження є узагальнення й розвиток науково-методичних та практичних рекомендацій щодо оцінювання економічної ефективності природоохоронних заходів на металургійних підприємствах і визначення шляхів її підвищення. Для досягнення зазначеної необхідно вирішувати наступні науково-практичні завдання:

- уточнити поняття, що характеризують еколого-економічну ефективність природоохоронних заходів (наприклад, «економічна ефективність інвестицій у природоохоронні заходи») на підставі узагальнення існуючих теоретичних підходів;

- дослідити сутність методів оцінювання економічної ефективності інвестицій та поточних витрат з метою вибору способу обґрунтування ефективності інвестицій у природоохоронні заходи металургійних підприємств;

- удосконалити методичний підхід до оцінювання економічної ефективності природоохоронних заходів в металургії;

- розробити організаційно-методичний підхід до вибору раціональної стратегії максимізації доходів від інвестування природоохоронних заходів металургійними підприємствами;

- розробити технолого-організаційні заходи, що спрямовані на підвищення ефективності природоохоронних рішень металургійних підприємств.

Питання оцінювання економічної ефективності інвестицій ґрунтовно розкрито вітчизняними та західними економістами, наукові дослідження яких знайшли своє практичне втілення в ряді методик, які поділено на дві основні групи: засновані на дисконтованих оцінках («динамічні» методи), засновані на облікових оцінках («статистичні» методи). Кожен з методів має свої переваги й недоліки. На металургійних підприємствах при оцінюванні економічної ефективності інвестицій природоохоронного призначення використовують дисконтовані показники (NPV, IRR, PI, DPP), в основу яких покладено принцип дисконтування грошових потоків. Основним недоліком існуючих методів оцінювання економічної ефективності інвестицій, що робить їх непридатними для визначення економічної ефективності інвестицій природоохоронного призначення в металургії, є неврахування додаткових екологічного, соціально-економічного, економіко-екологічного ефектів та можливого еколого-економічного збитку.

Вибір методу оцінювання економічної ефективності інвестицій природоохоронного призначення має здійснюватися в такій послідовності: побудова концепції оцінювання економічної ефективності інвестицій (мають визначатись концептуальні напрями оцінювання економічної ефективності інвестицій природоохоронного призначення з урахуванням їх особливостей та відмінних рис); формування принципів оцінювання економічної ефективності інвестицій природоохоронного призначення; визначення критеріїв відбору методів оцінювання економічної ефективності інвестицій природоохоронного призначення (метод має враховувати принципи оцінювання економічної ефективності інвестицій природоохоронного призначення, масштабність інвестиційного проекту, додаткові екологічний, соціально-економічний та економіко-екологічний ефекти від інвестування природоохоронних заходів), що дає змогу надати об'єктивного характеру процедурі еколого-економічного обґрунтування інвестування природоохоронних заходів.

Удосконалена еколого-економічна оцінка природоохоронних рішень на металургійних виробництвах є економічною складовою екологічного менеджменту металургійного виробництва. Екологічний менеджмент як економічно ефективне управління екологічною підсистемою металургійного підприємства направлено на запобігання забруднення навколишнього природного середовища впродовж всього життєвого циклу самого виробництва і виготовленої продукції. Екологічний менеджмент орієнтований на те, щоб всі підсистеми, складові частини металургійного підприємства відповідали, гарантували захист навколишнього середовища від їх негативної дії за допомогою управління їх екологічною складовою. Він розглядає і реалізує варіанти вирішення виробничих завдань з мінімальними негативними діями на навколишнє природне середовище.

Грошелева О.Г., к.е.н., доцент, Парафесь О.О. студентка гр. С-МО-13
(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

ВИНИКНЕННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Функціонування підприємств у сучасних умовах національної економіки потребує докорінних змін у системі управління на всіх рівнях, зокрема на мікрорівні. Його традиційна модель була зорієнтована на дії вищих органів управління і пошук внутрішніх резервів, тому сучасні економічні перетворення гальмує інертність керівників та їхня націленість на вирішення внутрішніх поточних проблем.

Виникнення та становлення стратегічного управління обумовлено загальними об'єктивними вимогами й умовами і є результатом еволюційного розвитку підходів до управління підприємством. Теорія стратегічного управління формувалась не одне десятиліття, а провідним зарубіжним фірмам знадобилось надто багато часу для формування системи стратегічного управління.

У табл. 1 наведено основні етапи поступового переходу до стратегічного управління [1].

Таблиця 1

Історичні етапи розвитку підходів до стратегічного управління

Характеристика етапів	Основні орієнтири
Етап 1 Поточне управління «за відхиленням»	Діяльність організації орієнтована на своєчасну реакцію на ситуацію, що складається. Планування обмежується розробкою бюджетів і поточних планів організації
Етап 2 Управління «від досягнутого», з елементами передбачення майбутнього	В діяльності організації застосовуються елементи аналізу і контролю ситуації, що складається як у зовнішньому оточенні організації, так і в самій організації. При плануванні використовується екстраполяційне передбачення майбутнього
Етап 3 Управління «за цілями», з орієнтацією на зовнішнє середовище	Діяльність організації націлена на урахування кон'юнктури ринку, опановується «стратегічне мислення персоналом». Планування має характер стратегічного, розробляються «стратегічні відповіді» на дії конкурентів у категоріях «продукт – ринок»
Етап 4 Стратегічне управління	Діяльність націлена на активну підготовку майбутнього та створення ситуації, яка б була максимально наближена до поставлених цілей організації в майбутньому. Застосовується стратегічне планування, яке пронизує всі підсистеми діяльності підприємства, використовуються всі досягнення зазначених вище етапів

Ідеологія стратегічного управління ґрунтується на припущенні про неможливість із достатньою мірою точності передбачити дострокові тенденції. Головна ідея переходу до стратегічного управління полягала в усвідомленні необхідності перенесення центру уваги вищого керівництва на зовнішнє середовище для того, щоб відповідним чином і вчасно реагувати на зміни, що відбуваються в ньому.

Стратегічне управління визначається як управління підприємством, при якому основою стратегічних рішень є вибір поведінки підприємства в даний момент, який розглядається як початок майбутнього [2]. Отже, рішення при стратегічному управлінні визначається обставинами які виникають. Їх виконання має дати не лише відповідь на

виклик з боку середовища, а й забезпечити можливість подальшої успішної реакції на зміни, які відбуваються.

Необхідно зауважити, що в сучасних умовах стратегічне управління є одним із найважливіших факторів успішного виживання та розвитку підприємств у ринкових умовах, які постійно змінюються.

Відсутність стратегічного управління виявляється передусім в таких формах:

- 1) підприємства планують свою діяльність на основі того, що середовище або взагалі не буде змінюватися, або в ньому не буде відбуватися якісних змін;
- 2) вироблення програм дій розпочинається з аналізу внутрішніх можливостей та ресурсів підприємства.

У практиці менеджменту підприємства є ряд обмежень на використання стратегічного управління з погляду його універсалізму для будь-яких ситуацій і завдань [3]:

по-перше, стратегічне управління за своєю природою і сутністю не дає, та й не може дати точної і детальної картини майбутнього;

по-друге, стратегічне управління не може бути зведене до набору рутинних правил, процедур і схем;

по-третє, необхідні величезні зусилля та великі витрати часу і ресурсів для того, щоб на підприємстві почав здійснюватися процес стратегічного управління;

по-четверте, значно посилюються негативні наслідки помилок стратегічного передбачення;

по-п'яте, при здійсненні стратегічного управління часто наголос робиться на стратегічному плануванні.

Отже, стратегічне управління визначається як технологія управління в умовах підвищеної нестабільності факторів зовнішнього середовища та невизначеності їх у часі.

Головні етапи процесу стратегічного управління такі: визначення бізнесу та місії організації; розроблення довгострокової і короткострокової мети; розроблення стратегії; реалізація стратегії; оцінювання та контроль виконання стратегії, коригування попередніх етапів. Ці етапи логічно витікають один з одного. Проте існує стійкий зворотній зв'язок і, відповідно, зворотний вплив кожного етапу на решту і на всю сукупність у цілому. В цьому полягає важлива особливість структури процесу стратегічного управління [4]. Етапи стратегічного управління, як правило частково збігаються в часі й здійснюють взаємний вплив.

Перелік посилань

1. Воеводин С.А. Методические вопросы расчета резервов производства [Текст] / С.А. Воеводин, Н.С. Ермолинский, В.Н. Радин // раздел книги «Дальнейшее улучшение планового руководства экономикой». – К., 1980. – 170 с.

2. Скударь Г.М. Управление конкурентоспособностью крупного акционерного общества: проблемы и решения [Текст] / Г.М. Скударь – К.: Наук. Думка, 1999. – 496 с.

3. Герасимчук В.Г. Диагностика системы управления предприятием [Текст]: навч. посібник / В.Г. Герасимчук. – К.: ІСДО, 1995. – 120 с.

4. Мескон М.Х. Основы менеджмента [Текст] / М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури, пер. с англ. – М.: Дело, 1992. – 702 с.

**Саннікова С.Ф., к.т.н., доцент кафедри менеджменту виробничої сфери,
Головко А.С., студент гр. МО-13м**
(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м.Дніпропетровськ, Україна)

ЗАЛЕЖНІСТЬ РЕЗУЛЬТАТІВ І ВИТРАТ ВІД НАУКОМІСТКОСТІ І ІННОВАЦІЙНОСТІ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ

На сьогоднішній день економіка України знаходиться у досить важкому стані, тому дослідження шляхів зниження витрат на вітчизняних підприємствах та вивчення питань ефективного управління витратами набуває дуже важливого значення.

У той же час необхідність вивчення витрат виробництва, розуміння їх ролі і сутності в сучасних умовах господарювання зумовлені рядом практичних завдань, що виникають у процесі руху економіки країни по шляху інноваційного розвитку.

Як показує досвід високорозвинених країн, ключовим фактором економічного зростання є концепція зниження витрат, яка передбачає, що кожна складова одиниця затрачених коштів повинна витратитися доцільно [1].

З праць вчених, які займалися питаннями формування, аналізу, оптимізації витрат впливає, що підприємства повинні дбати про те, які ресурси використовувати, у яких пропорціях, який рівень коштів витратити для залучення необхідних ресурсів, тобто як оптимально і найефективніше управляти витратами. Для цього підприємства застосовують системи управління витратами. Колісник Г.М. дає визначення системи управління витратами як сукупності взаємопов'язаних елементів (структури, завдань, технології, людей, цілей) та системного підходу до об'єктів [2].

Управління витратами представляє собою процес цілеспрямованого формування витрат щодо їх видів, місць та носіїв за постійного контролю рівня витрат і стимулювання їх зниження.

Вчені виділяють різні аспекти зменшення та оптимізації витрат, а саме: зниження матеріаломісткості й трудомісткості продукції; поліпшення використання виробничих ресурсів, застосування більш дешевих матеріалів, їх повторне використання, впровадження безвідходних, ресурсозберігаючих технологій, зниження витрат на оплату праці на одиницю продукції; скорочення адміністративно-управлінських витрат; ефективне управління інвестиціями, застосування технології «ощадливого виробництва» [3]. Але найбільш ефективними у сучасних умовах господарювання є витрати на підвищення техніко-технологічного рівня виробництва, які забезпечуються впровадженням новітніх технологій, застосуванням нових видів сировини та матеріалів; використанням інноваційної техніки та обладнання; автоматизацією та механізацією виробничих процесів, введенням в дію нових цехів та виробництв, розробкою оптимальної стратегії технічного розвитку.

Дослідження структури операційних витрат промислових підприємств України свідчить про високу питому вагу матеріальних витрат (більше 70%), витрати на оплату праці та відрахування на соціальні потреби трохи перевищують 9%. Незначна частка амортизації (3,3%) свідчить про недостатнє впровадження нового обладнання і недостатню оснащеність підприємств сучасним устаткуванням.

Фінансово-господарська діяльність підприємств промислового комплексу відбувалася у 2013 році під негативним впливом високого рівня витратності виробництва у зв'язку зі зростанням цін на енергоносії, сировину, використанням застарілих потужностей і технологій та незначних обсягів інвестування на нововведення, що негативно позначилося на розвитку промисловості та сприяло ще більшому погіршенню результатів діяльності у 2014 р. Аналіз витрат і фінансових результатів діяльності підприємств показав, що з початку 2012 року витрати

операційної діяльності почали зменшуватися, але дана тенденція є залежністю зменшення витрат за рахунок зменшення об'ємів виробництва. А у 2014 році при майже стабільній виручці від операційної діяльності, спостерігається стрімкий ріст витрат, що дуже негативно відображається на прибутку. Виявлено, що витратність і результативність діяльності підприємств різних видів економічної діяльності суттєво відрізняється. Так, покращення результатів фінансово-господарської діяльності в цілому і результатів від операційної діяльності зокрема у 2014 році спостерігалось у сферах: виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів; виробництво хімічних речовин і хімічної продукції; виробництво машин і устаткування, які відносяться до високо- і середньо високотехнологічних видів діяльності. Хоча загальна кількість підприємств в Україні, які займаються інноваційною діяльністю, а також які впроваджують нові технології в останні роки суттєво не зростає, кількість підприємств, які впроваджують інноваційні види продукції, з кожним роком стає все меншою, але в окремих видах промислової діяльності показники, які характеризують інноваційну активність та інноваційну спрямованість розвитку, доволі високі. Тому перспективним є підвищення наукомісткості і інноваційності виробничо-господарських процесів.

Інноваційний розвиток підприємств є потужним важелем якісних зрушень у виробничій сфері. Умови глобального ринкового середовища диктують необхідність активізації інноваційної діяльності як найбільш ефективного способу підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств. Збереження існуючої моделі розвитку промислового сектору України з орієнтацією на низькотехнологічні виробництва та експорт може призвести до зниження конкурентних позицій. Тому пріоритетним завданням на сучасному етапі має бути активізація інноваційних процесів, повноцінне використання потужного науково-технологічного потенціалу країни.

Сучасні напрями оптимізації витрат підприємств повинні вкладатися у площину переходу підприємств до розряду інноваційно активних, а щодо інноваційно орієнтованих підприємств їх діяльність повинна бути спрямованою на підвищення рівня інноваційності.

Перелік посилань

1. Козак В. Засади формування витрат на основі діючої оцінки активів за справедливою вартістю [Текст] / В. Козак // Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. Економічний аналіз. – 2010. – Вип.6. – С.247-250.

2. Колісник Г.М. Складові системи управління витратами підприємницьких структур [Електронний ресурс] / Г.М. Колісник // Економічний вісник університету. – 2011. - № 17. - Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/evu/2011_17_2/Kolisnuk.pdf

3. Яровенко Т.С. Шляхи та методи оптимізації витрат підприємства у ринкових умовах [Текст] / Т.С.Яровенко, А.О.Довга, В.Е.Остряніна // Вісник дніпропетровського університету: Економіка, 2013. - Вип.7/2. – С.181-188.

**Саннікова С.Ф., к.т.н., доцент кафедри менеджменту виробничої сфери,
Лось М.О., студент гр. С-МО-13**
(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м.Дніпропетровськ, Україна)

ВПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Довгострокові інтереси підприємств тісно пов'язані з інноваційною активністю, яка забезпечує стійкі конкурентні переваги в умовах ринкової економіки. Саме інноваційна активність у сучасній економіці пояснює конкурентоспроможність, фінансову незалежність підприємств у довгостроковій перспективі. Підприємства за підтримки держави все більше свій розвиток пов'язують з впровадженням інновацій в різних сферах господарської діяльності. Дослідження сутності інновацій, специфіки інноваційної діяльності, особливостей формування інноваційних систем знайшли своє відображення в роботах закордонних та українських вчених – П. Друкера, Й. Шумпетера, О. Амоші, В. Будкіна, П. Бубенка, В. Гусева, А. Гальчинського, Ю.Кіндзерського, В. Новицького, В. Попова, Л. Федулової, А. Чухна, М. Якубовського та інших.

Щоб інноваційна діяльність була максимально корисною для суб'єкта господарювання необхідно забезпечити високий рівень управління інноваційними процесами. Управління інноваційними процесами відбувається як на макрорівні, так і на мікрорівні. Ефективний економічний розвиток країни спирається на активну інноваційну діяльність суб'єктів господарювання, тому макрорівень управління дуже важливий, і він включає державне регулювання ринкових процесів, правове регулювання підприємницької діяльності, соціальне, політичне регулювання суспільного життя. Держава займається координацією, стимулюванням інноваційної діяльності, створенням правової бази для інноваційних процесів, їх інституціональним забезпеченням, акумулюванням коштів на наукові дослідження та розробки, формуванням науково-інноваційної інфраструктури. Держава з свого боку намагається підвищувати результативність дій щодо інноваційного розвитку, але й самі підприємства стають все більше зацікавлені в активізації інноваційної діяльності.

Вагомість мікрорівня управління інноваціями у теперішній час стрімко посилюється через об'єктивну необхідність для суб'єктів підприємницької діяльності здійснювати пошук шляхів розвитку ринкових можливостей, які спираються на безупинну і послідовну розробку і виведення на ринок різного роду новацій з метою забезпечення тривалого виживання і стійкого розвитку в конкурентному середовищі. В умовах кризових явищ напружена робота з пошуку можливостей знайти або втримати конкурентні переваги неодмінно пов'язана з інноваціями.

Представляє теоретичну і практичну цінність дослідження видів інновацій, які впроваджуються вітчизняними промисловими підприємствами. І так як відомо, що більша частина інноваційних розробок впроваджується за рахунок власних коштів суб'єктів господарювання, то постає питання, який тип інвестицій обирають підприємці і наскільки вагомий ефект в результаті отримують. Інновації поділяються на продуктові, технологічні та організаційні. До перших відносяться розробки нових видів продукції, до других – впровадження нової технології виробництва, до третіх – застосування нової форми господарської діяльності. Динаміка впровадження нових технологій і нових видів продукції промисловими підприємствами України представлена у табл. 1 [1].

Таблиця 1

Динаміка обсягів впровадження нових технологій і нових видів продукції
промисловими підприємствами України

Роки	Впроваджено нових				Темп зростання (%) впроваджених			
	тех- ноло- гій, шт	у т.ч. маловід- ходні, ресур- созбери- гаючі	видів про- дукції, найм.	з них нові види техніки	тех- нологій	маловід- ходних, ресур- созбери- гаючих технологій	видів про- дукції	нових видів техніки
2000	1403	430	15323	631	-	-	-	-
2001	1421	469	19484	310	101,3	109,1	127,2	49,1
2002	1142	430	22847	520	80,4	91,7	117,3	167,7
2003	1482	606	7416	710	129,8	140,9	32,5	136,5
2004	1727	645	3978	769	116,5	106,4	53,6	108,3
2005	1808	690	3152	657	104,7	107,0	79,2	85,4
2006	1145	424	2408	786	63,3	61,4	76,4	119,6
2007	1419	634	2526	881	123,9	149,5	104,9	112,1
2008	1647	680	2446	758	116,1	107,3	96,8	86,0
2009	1893	753	2685	641	114,9	110,7	109,8	84,6
2010	2043	479	2408	663	107,9	63,6	89,7	103,4
2011	2510	517	3238	897	122,9	107,9	134,5	135,3
2012	2188	554	3403	942	87,2	107,2	105,1	105,0
2013	1576	502	3138	809	72,0	90,6	92,2	85,9

Нестабільність політичної і економічної ситуації в країні відображається на темпах зміни кількості впроваджених нових технологій і нових видів продукції. Так, криза 2009 року знайшла свій відбиток у падінні цих показників у 2010 році, суттєве погіршення показників динаміки набувається і у 2013 році. Таким чином, суттєвим фактором інноваційного розвитку підприємницького сектору є політична і економічна стабільність. Порівняння різних видів інновацій свідчить, що загальна кількість впроваджених технологій значно зменшилася в останні два роки, при цьому впровадження маловідходних і ресурсозберігаючих технологій залишається більш менш на одному рівні, не зазнає значного зменшення і впровадження нових видів продукції. На наш погляд, це дуже негативна тенденція, так як світовою практикою доведено, що більші конкурентні переваги і кращі можливості отримують підприємства саме за рахунок впровадження нових технологій. Відомі вчені і практики доводять, що найбільш перспективні технологічні інновації, так як нові прогресивні технології виробництва дозволяють створити новий продукт або вдосконалити існуючий при застосуванні достатньої науково-технічної бази, зробити виробництво маловідходним або ресурсозберігаючим. Підприємство, яке впроваджує технологічні інновації, орієнтується на нові ринки збуту, виходить за межі національного рівня на міжнародний. Актуальними на сьогодні є інновації, що стосуються екологічно чистого виробництва, зеленої енергетики; фармакології, інформаційно-комунікаційних технологій. Таким чином, вагомим чинником економічного зростання є впровадження підприємствами нових сучасних технологій за умов політичної і економічної стабільності в країні.

Перелік посилань

1. Інноваційна активність підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

**Саннікова С.Ф., к.т.н., доцент кафедри менеджменту виробничої сфери,
Крамар Г.О., студентка гр. М-МО-13**
(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м.Дніпропетровськ, Україна)

НЕОБХІДНІСТЬ КООРДИНАЦІЇ ВИРОБНИЧОЇ І ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Підприємство є основною первинною організаційно-господарською ланкою економічної системи країни, яка, виготовляючи і реалізуючи продукцію та послуги, забезпечує досягнення своїх цілей.

Головна мета підприємства — задовольнити запити і потреби ринку в певних видах продукції та послуг. Економічним результатом діяльності підприємства є одержання максимального прибутку в довгостроковій перспективі.

Для досягнення головної мети і прибутковості своєї діяльності підприємство повинно забезпечувати:

- конкурентоспроможність продукції, що випускається, та послуг, які надаються;
- високий рівень організації, розвиток та підвищення ефективності виробничої системи;
- прискорення оновлення номенклатури та асортименту продукції (послуг);
- упровадження прогресивних технологій та устаткування;
- створення сприятливих умов для високопродуктивної праці персоналу.

Виробнича діяльність безпосередньо пов'язана з виробництвом продукції, робіт, послуг, інформації для подальшої реалізації покупцям, споживачам.

Здійснення виробничої діяльності підприємством пов'язане з необхідністю придбання та використання факторів виробництва. Для виробничої діяльності потрібні основні активи у вигляді робочих приміщень, машин, устаткування, інструментів, приборів. Для того, щоб виробити продукцію, підприємству необхідні оборотні активи у вигляді матеріалів, сировини, напівфабрикатів. Виробнича діяльність завершується випуском товару, який продається підприємцем покупцю. Основними принципами раціональної організації основного виробництва у сучасних умовах науково-технічного прогресу є: спеціалізація процесу (робочих місць), пропорційність, ритмічність, безперервність, паралельність, мінімізація часу.

Продуктивна виробнича діяльність суб'єктів господарювання в умовах формування ринкового середовища визначається не тільки параметрами виробництва, а й параметрами продажу суспільно визнаних благ (продукції, робіт, послуг) з метою одержання прибутку. Завдання виробничої діяльності передбачають максимально можливий обсяг виробництва і продажу продукції заданого асортименту, потрібної якості у визначені терміни за найповнішого використання виробничого потенціалу, сприятливих умов зовнішнього економічного середовища, досягнень науки і техніки для стійкого насичення ринку конкурентоспроможною продукцією та досягнення високих фінансових результатів. Тому пріоритети у визначенні засад виробничої діяльності мають не виробники, а споживачі продукції. Саме вони встановлюють доцільний обсяг, асортимент, якість та інші характеристики продукції, яку виробляють на підприємстві. За параметрами ринку продукції (місткості, насиченості, конкурентоспроможності тощо) визначається участь виробників у ринковому середовищі.

В результаті аналізу виробничої діяльності необхідно визначити оптимальний обсяг, номенклатуру й асортимент продукції потрібної якості для укладення договорів з її виробництва та поставок за максимального використання економічного потенціалу підприємства і досягнення стійкої прибутковості його виробничої діяльності. Для

здійснення результативної виробничої діяльності потрібно проводити маркетинговий аналіз виробництва і продажу продукції, налагоджувати ефективну збутову діяльність.

Збутова діяльність, як заключний етап в усій діяльності по створенню, виробництву і доведенню до споживачів кінцевої продукції, є важливою ланкою на підприємстві [1]. Саме через те, що прибуток підприємства залежить від правильної організації збутової мережі та максимального продажу виготовленої продукції, то збутова діяльність відіграє виключно важливу роль в системі виробничих відносин. Так як саме споживач визначає купувати чи не купувати продукцію або послуги, то від якості збутової роботи в значній мірі залежить ритмічність і ефективність діяльності підприємства.

Збутова діяльність ґрунтується на досягненні умов отримання максимального прибутку та швидкої реалізації виготовлених товарів, що вимагає загальних методичних основ у процесі її організації. Тому, надто важливим є планування збутової діяльності, де на першому етапі на основі планових показників виробництва визначаються обсяги потреб в ресурсах і їх основні постачальники. При недостатності тих чи інших ресурсів необхідно узгодити план виробництва і збуту продукції з урахуванням фінансово-економічних і матеріально-технічних пріоритетів.

Ефективне функціонування суб'єктів господарювання потребує не тільки узгодження планів виробництва і збуту, а й координації виробничої і збутової діяльності підприємства.

Скоординована виробничо-збутова діяльність спрямована на максимальне пристосування виробництва продукції, що випускається у виробничих підрозділах, до вимог конкретних ринків і запитів споживачів і виконання встановлених показників по прибутку.

Які б управлінські підрозділи не забезпечували розвиток системи управління збутовою діяльністю на підприємстві, чи то відділ збуту, відділ маркетингу або ж група збуту в складі інших управлінських підрозділів, головним фактором їх діяльності повинна бути тісна координація з системою виробництва.

Система управління збутовою діяльністю повинна відповідати головним напрямкам господарської діяльності підприємства, забезпечувати такий зміст виробничої, збутової, складської, транспортної та іншої діяльності, при якій вчасно реалізовується продукція споживачеві. Таке функціонування організацій може відбуватися завдяки скоординованій діяльності виробничих і збутових структур. Збуто-забезпечуючі служби, завдяки тісній взаємодії з виробничими підрозділами мають змогу збільшити кінцеві результати діяльності підприємства.

Сучасні умови господарювання потребують зміни концепції управління збутовою діяльністю шляхом інтеграції функції маркетингу у систему управління підприємством, завдяки чому здійснюється більш глибоке і ефективне поєднання збуту із дослідженням ринкової ситуації, плануванням асортименту продукції, змінюється характер роботи, пов'язаної з реалізацією продукції, підвищується ефективність виробничо-господарської діяльності підприємства.

Перелік посилань

1. Шпилик С. Управління збутовою діяльністю підприємства / С.Шпилик // Галицький економічний вісник. — 2012. — №4(37). — с.88-95

Медведовська Т.П., к.пед.н., заступник директора Міжгалузевого інституту безперервної освіти
(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ СУЧАСНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Роль інноваційною діяльністю як вирішального фактора підвищення ефективності виробництва, забезпечення стабільного економічного росту постійно зростає і в сучасних умовах для промислових підприємств є пріоритетним напрямком.

Дослідження, спрямовані на удосконалення існуючих механізмів управління інноваційною діяльністю підприємств є, безумовно, актуальним й сприятимуть збільшенню конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств, підвищенню ефективності їх функціонування, а отже поліпшенню економічної ситуації в країні в цілому [1, 2, 4].

Для успішного управління нововведеннями необхідною умовою є формування і використання цілісного організаційно-економічного механізму управління інноваційною діяльністю, який передбачав би чітку впорядкованість його елементів, тобто суб'єктів та об'єктів управління і ефективність їх взаємодії між собою та зовнішнім середовищем [3, 4].

Дії цього механізму полягають в тому, що в процесі управління керуюча система (суб'єкт управління), ґрунтуючись на об'єктивно існуючих принципах, впливає різними методами на керовану систему (об'єкт управління) з тим, щоб досягти виконання поставленої мети. Указаний механізм повинен базуватися на застосуванні функцій управління інноваційною діяльністю, а саме на її плануванні, організації, мотивуванні, контролюванні та регулюванні [4].

На більшості сучасних підприємств, існуюча система управління впровадженням інновацій не може забезпечити їх ефективну роботу. Підприємства не розробляють стратегії розвитку виробництва на перспективу, наслідком чого є низький рівень інноваційної діяльності, високий рівень застарілих технологій та обладнання, низькі темпи освоєння нових розробок.

Така негативна тенденція обумовлена не тільки проблемами на макрорівні, але й нестабільним соціально-економічним середовищем, відсутністю значних стимулів та державної підтримки. Недосконале нормативно-законодавче забезпечення перешкоджають залученню додаткових інвестицій, знижують темпи інноваційної діяльності підприємств. Основним джерелом фінансування інноваційних проектів залишаються власні кошти підприємства, що має скоріш негативні наслідки, ніж позитивні. Такі недоліки в управлінні інноваціями на підприємствах призводять до погіршення стану обладнання, використання старих технологій і як наслідок – випуску неконкурентоспроможної продукції [1, 4, 5].

Тому, на нашу думку, необхідно удосконалювати механізм управління інноваціями. Перш за все, підприємство повинне зробити обґрунтований вибір та оцінку впроваджуваних нововведень, визначити їх ефективність. Також, необхідним кроком є аналіз стану підприємства, тобто рівня попиту споживачів на нову продукцію, кількості і стану конкурентів, наявності достатнього обсягу ресурсів і коштів для реалізації нововведень, величини резерву виробничих потужностей і рівня розвитку інфраструктури підприємства.

Управління інноваціями повинно передбачати взаємодію трьох рівнів – державного, регіонального, виробничого та створювати спеціальні підрозділи з

впровадження нових виробів, які забезпечуватимуть взаємодію операційних, комерційних, маркетингових, технічних та фізичних служб підприємства. Важливою умовою ефективного управління інноваційним процесом є забезпечення підприємства спеціалістами у сфері проектного аналізу та інноваційного менеджменту, а також удосконалення існуючої системи стимулювання працівників [3, 4].

Таким чином, ефективне управління інноваційною діяльністю підприємства означає перехід на новий, досконаліший спосіб організації його діяльності, що забезпечує зростання виробничих можливостей та є показником інноваційного розвитку підприємства.

Перелік посилань

1. Гаркавенко С. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. [Текст] / С. Гаркавенко. – К.: Знання, 2010. – 654 с.
2. Економічний аналіз: Навчальний посібник [Текст] / За ред. С. Скибінського. – К.: КНЕУ, 2011. – 540 с.
3. Медынский В. Инновационный менеджмент: Учебник [Текст] / В. Медынский. – М.: ИНФРА, 2002. – 295 с.
4. Экономика и управление инновационной деятельностью: Учебник [Текст] / Под ред. П. Перервы. – Харьков: НТУ «ХПИ», 2009. – 384 с.
5. Экономика предприятия: Учебник для вузов [Текст] / Под ред. В. Горфинкеля. – 4-е изд., перераб. и доп.. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2010. – 520 с.

Пайос А.Г., студентка гр. УД-13м

Науковий керівник: Терехов Є.В., к.е.н., доцент кафедри прикладної економіки

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

ІННОВАЦІЙНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Туристична індустрія впродовж останніх десятиліть динамічно розвивається і стає однією з пріоритетних сфер економіки Львівської області, яка забезпечує вагомий дохід місцевому бюджету та створення нових робочих місць. Туристична галузь, як і будь-яка інша сфера економічної діяльності, не може розвиватися без інновацій. Рівень конкуренції і потреби споживачів туристичного продукту вимагають від кожного учасника туристичного бізнесу нестандартних рішень. Подальший розвиток туристичної сфери потребує активізації досліджень нових форм інноваційних технологій та управлінських методик для створення якісних та конкурентоспроможних туристичних продуктів [1].

Ринок туристичних послуг характеризується урізноманітненням пропозиції туристичного продукту, як за рахунок впровадження нових видів послуг і форм обслуговування, так і за рахунок територіального розширення, формування нових туристських центрів, районів та курортних зон. Впровадження інформаційних систем і нових технологій повинне стати ключовим напрямком розвитку туристичної сфери. Вирішення означеної проблеми ґрунтується на впровадженні інновацій та формування ринкових структур на основі комплексно-пропорційної організації індустрії туризму, проведення узгодженої туристичної політики, вивченні туристичного попиту, застосуванні концепцій маркетингу в туризмі.

До інновацій в туризмі відносять нововведення, які супроводжуються якісно новими змінами турпродукту та підвищенням ефективності функціонування інфраструктури туризму (покращенням ефективності процесів формування, позиціонування та споживання туристичних послуг). Одним з основних напрямів технологічних інновацій в туризмі є використання віртуального простору для інформування та просування на ринок своїх послуг. Необхідно створювати електронні, інформаційні довідники щодо готелів, транспортних маршрутів та інформацією про туристичні фірми з переліком і вартістю послуг.

При аналізі стану зовнішнього середовища туристичних фірм України особливу увагу слід звертати на фактори, які безпосередньо впливають на впровадження інновацій. До них відносяться:

- загальна економічна ситуація, під впливом якої формуються попит і платоспроможність населення;
- дії виконавчих органів влади щодо підтримки розвитку туризму, вимоги законодавчого та регулюючого характеру як загальнодержавного, так і регіонального значення, що стосуються туризму;
- інтенсивність і масштаб конкуренції;
- стан комунікаційних мереж;
- можливість застосування нових технологій при організації поїздок;
- період часу, необхідний для просування новинок комп'ютерних технологій та нових пропозицій на регіональних ринках [2].

Крім факторів зовнішнього середовища, що стримують інноваційні процеси в розвитку туристичного бізнесу України, багато залежить від внутрішнього середовища, зокрема від:

- політики і стратегії туристичної компанії;
- наявності у колективі працівника-ініціатора;
- беззастережної підтримки інноваційних ідей з боку керівництва;
- всемірного сприяння експериментів на всіх рівнях і у всіх підрозділах туристської компанії;
- використання мотиваційних систем, що включають різні форми заохочення творчої та інноваційної діяльності;
- наявності спеціалізованого підрозділу з реалізації нововведень;
- наявного рівня фінансових можливостей;

- розвинених комунікаційних систем;
- організаційно-технічної готовності до реалізації нововведення [3].

Виходячи із названих факторів інноваційного розвитку туризму в Україні, основними напрямками інноваційної діяльності туристських підприємств можуть бути:

- використання нової техніки і технологій надання традиційних послуг;
- використання нових туристських ресурсів;
- зміни в організації виробництва і споживання туристських послуг;
- виявлення й використання нових ринків збуту туристських послуг.

Конкретними заходами щодо удосконалення надання туристичних послуг на інноваційних засадах в умовах діяльності вітчизняних підприємств може бути:

- 1) активізація публікацій в мережі Інтернет з висвітленням унікальності природи та історико-культурної привабливості Львівського регіону;
- 2) участь у професійних виставках на основних закордонних туристичних ринках для пропаганди національного туристичного потенціалу;
- 3) маркетингова підтримка галузей і виробництв, що є постачальниками товарів та послуг для підприємств туристичної індустрії (кафе, ресторанів, кінотеатрів, побутових послуг);
- 4) відродження та розвиток місцевих ремесел, фольклорних і культурних традицій, народних звичаїв, для відчуття українського колориту, та поширення відповідних відео-матеріалів в мережі Інтернет;
- 5) розвиток ділового туризму шляхом організаційної підтримки проведення різноманітних конференцій та інших ділових та наукових заходів;
- 6) створення ефективної системи підготовки, перепідготовки кваліфікованих працівників в галузі туризму.

Інновації в туризмі слід розглядати як системні заходи, що мають якісну новизну й приводять до позитивних зрушень, забезпечують стійке функціонування й розвиток галузі в регіоні. Організації, які надають туристичні послуги, повинні усвідомити необхідність впровадження та використання сучасних програмно-технічних інтерактивних інформаційних систем, які сприятимуть розширенню можливостей туристичних підприємств.

Інтерактивні інформаційні системи дають змогу споживачам швидко і легко переходити від планування подорожі до її бронювання, що дозволить зробити туристичні послуги доступними для користувачів мережі Інтернет, а також популяризуватиме імідж регіону як одного з прогресивних туристичних центрів. В цілому, інноваційні методи стимулювання попиту мають включати чотири напрямки: посередники, партнери з споріднених сфер діяльності, клієнти та персонал. Зокрема, перед багатьма керівниками туристичних підприємств на сьогодні постає питання щодо можливих інноваційних методів стимулювання попиту з боку наявних та потенційних споживачів туристичного продукту [4].

Ключовим елементом для виходу туристичної галузі Львівської області на якісно новий рівень є застосування не тільки технологічних, а й продуктових інновацій: створення нових туристичних продуктів, освоєння нових сегментів туристичного ринку, освоєння нових туристично-рекреаційних територій, залучення до туристичного сегменту нових видів ресурсів. Перспективним є розвиток слаборозвинених форм туризму. Це, насамперед, дитячо-юнацький туризм, молодіжний (студентський туризм), туризм людей похилого віку, туризм інвалідів, спортивний туризм, зелений туризм, екологічний туризм. Вони потребують значних інвестицій, розробки стратегії розвитку із застосуванням найновіших технологій та механізму розвитку індустрії. Реалізація інновацій в туристичній індустрії дозволить розширити ринки збуту, зацікавити нових потенційних клієнтів, які у майбутньому можуть перетворитися на реальних споживачів туристичних послуг.

Список літератури:

1. *Фарат О.В. Маруцак М.В.* Інноваційні напрями розвитку туристичної галузі львівського регіону – Режим доступу до сайту: http://tourlib.net/statti_ukr/farat.htm.
2. *Кукліна Т.С.* Роль інновацій в туризмі // *Економіка Крима №2(43), 2013- с. 61-65.*
3. Прогнози в случае внедрения/не внедрения стратегии развития. – Режим доступу до сайту : <http://www.tur.rus/section/266/>.
4. *Зеленко О. О.* Інноваційні методи стимулювання попиту в туризмі // *Часопис економічних реформ № 2 (1 4) / 2 0 1 4 – 129-134.*

Кашуба Р.Т., студентка гр. ЕД-13м

Науковий керівник: Терехов Є.В., к.е.н., доцент кафедри прикладної економіки
(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

ЕКОТУРИЗМ У КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНУ ЯК ФАКТОР СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Карпатський регіон володіє одним із найбільших в Україні туристичним потенціалом. Тут сконцентрована значна кількість об'єктів і пам'яток природи, історії, архітектури та культури. У регіоні добре розвинена мережа природно-заповідного фонду, об'єкти якого є базовими для організації цього виду діяльності. Карпати поряд з Альпами і Балканами характеризуються найбільшою біологічною різноманітністю, потужним природно-ресурсним потенціалом, високим рівнем збереженості дикої природи та самобутнім культурним спадком. Цей регіон розглядається як один із важливих складових для дослідження сталого розвитку. Українські Карпати – це 6% території України, але близько 20% лісового фонду держави, понад 30% її водних ресурсів. В 3756 карпатських населених пунктів проживає 6 млн. чоловік – 12% української людності.

У той же час Карпати є однією із найбільш екологічно вразливих територій Європи. У багатьох місцях тут продовжується надмірна експлуатація природних ресурсів, зокрема вирубування лісів. Особливо загрозлива ситуація в цьому контексті відмічається в українській та словацькій частині цього гірського масиву.

Подальший розвиток регіону екологі, економісти, соціологи пов'язують з розвитком в його межах рекреації та екологічного туризму і наголошують на потребі формування збалансованої системи природокористування, адекватної структури ресурсно-виробничого потенціалу економіки України. У цьому аспекті екотуризм є моделлю збалансованого використання природних ресурсів і, водночас, компромісною формою наближення дикої природи до сучасної людини.

Українські Карпати мають великі реальні можливості для розвитку екологічного туризму, поширення вітчизняного екотуристичного продукту на внутрішній, і на міжнародний туристичний ринок. Поряд з цим, потенціал туризму та рекреації використовується в Україні недостатньо, лише на 7-9%. Проте дана галузь має ряд істотних переваг стосовно можливостей свого ефективного розвитку, так як витрати на створення одного робочого місця тут у 20 разів менші, ніж у промисловості, а оборотність інвестиційного капіталу в 4,2 рази вища, ніж в інших галузях [1, т. 3, с. 702]. Майбутня соціально-економічна модель Карпат має бути економічно вигідною для України і екологічно сумісною з прилеглими територіями зарубіжних країн.

В цілому, на сьогодні Карпатський регіон займає друге місце в Україні за обсягом доходів від рекреаційної сфери (22 % від сумарного показника по Україні) і поступається тільки Криму (від ювідно 42 %), випереджаючи Причорномор'я (17 %) і Приазов'я (13 %) [2].

Нині природоохоронні території Карпат відіграють не лише вагомим природоохоронним, але й важливим соціально-економічним значенням. Вони служать науковими природними лабораторіями, оберігають рідкісні види рослин і тварин, унікальні рослинні угруповання тощо.

З урахуванням наявних в Карпатському регіоні природного, економічного, наукового і технічного потенціалу, а також його історичних і географічних особливостей, стратегічна мета перспективного розвитку території полягає в тому, щоб на основі оптимального використання природи, матеріально-технічних, трудових і інтелектуальних ресурсів створити ефективну туристичну систему, яка забезпечить матеріальний добробут населення і екологічну безпеку Карпатського краю [3].

На сьогодні, факторами, що перешкоджають розвитку екотуризму є відсутність *соціально-політичних та економічних умов*, сприятливих для інвестицій у розвиток екотуризму, брак достатнього *досвіду і знань* з організації екотуризму, зокрема, в області маркетингу, ціноутворення, недосконалість, а то й відсутність спеціалізованих маршрутів і програм для різних категорій екотуристів.

Сучасному масовому екологічному туризму сприятиме подальший розвиток лісового і мисливського господарств, організаційні заходи місцевих органів влади, створення відповідної інфраструктури, обладнання туристських шляхів, регулювання потоків туристів, благоустрій місць відпочинку. Водночас, необхідно враховувати те, що жодний з видів туризму, і екотуризм зокрема, не є абсолютно нейтральними за своїми екологічними наслідками. Лише організовані форми екологічного туризму слід розглядати у якості чинника сталого розвитку Карпатського регіону. У такому випадку екологічні збитки від туризму покриватимуться позитивними еколого-економічними ефектами від додаткових капіталовкладень у розвиток туристичної інфраструктури. Для досягнення цього необхідним є забезпечувати подальший розвиток інфраструктури і сфери послуг екотуризму, адаптувати його пропозицію до запитів різних категорій туристів, поширювати пропаганду екологічних знань через традиційні інформаційні джерела [4].

Водночас, необхідно враховувати те, що жодний з видів туризму, і екотуризм зокрема, не є абсолютно нейтральними за своїми екологічними наслідками. Ризики для біорізноманіття найбільше пов'язані з відсутністю туристично-рекреаційної інфраструктури, з самодіяльним (стихийним) туризмом, з нестачею елементарних екологічних знань, нерозумінням загроз для біорізноманіття, неефективною політикою щодо його збереження. Лише організовані форми екологічного туризму слід розглядати у якості чинника сталого розвитку Карпатського регіону. У такому випадку екологічні збитки від туризму покриватимуться позитивними еколого-економічними ефектами від додаткових капіталовкладень у розвиток туристичної інфраструктури.

Проблема збереження біорізноманіття Карпат загалом і лісів Карпат зокрема потребує комплексного підходу, складовими частинами такого підходу є:

- екологічно безпечне використання туристично-рекреаційних ресурсів, необхідні організаційні заходи для цього, розвиток інфраструктури і сфери послуг;
- діагностика стану і тенденцій змін туристично-рекреаційних об'єктів, розробка нормативів використання цих об'єктів відповідно їх природному потенціалу;
- еколого-освітні заходи для всіх груп населення (від дітей у дитячих садках до мандрівників-пенсіонерів);
- пропаганда екологічних знань через традиційні інформаційні джерела (журнал „Зелені Карпати”, науково-популярні книжки і кінофільми, листівки і т.п.) та в нетрадиційний спосіб (фестивалі, футболки, наклейки тощо). Відповідну роль мають відіграти інформаційні центри, еколого-освітні та науково-пізнавальні маршрути природоохоронних установ (заповідників, національних парків) і держлісгоспів, єдиний в Україні музей екології гір та історії природокористування Карпатського біосферного заповідника та регіональні краєзнавчі музеї. Важливо стимулювати міжнародні туристичні прибуття та впроваджувати у практику різноманітні екзотичні види туризму (такі, як пригодницький чи екстремальний туризм).

Перелік посилань:

1. Гетьман В.І. Основні завдання і проблеми розвитку екотуризму в національних природних парках і біосферних заповідниках України. - В кн.: Гори і люди (у контексті сталого розвитку). Матеріали Міжнародної конференції, присвяченої Міжнародному року гір (м. Рахів, 14-18 жовтня 2002р.), т.1. - С.304-313.

2. Гук Н.А. Підходи до класифікації туризму //<http://www.tourlib.coiumb.net.ua/Statti/Tourism/guk4.htm>.

3. Я.І. Мовчан, А.Г. Безусько **КАРПАТСЬКА КОНВЕНЦІЯ: РОЗВИТОК ЕКОТУРИЗМУ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРИЗНОМАНІТТЯ КАРПАТ** <http://www.ekmair.ukma.kiev.ua/bitstream/123456789/340/1/BezuskoA%20Karpatska.pdf>.

4. Економічна енциклопедія: У трьох томах. – К: Видавничий центр „Академія”, 2000.

Левочко І.В., студентка гр. ЕД-13м

Науковий керівник: Терехов Є.В., к.е.н., доцент кафедри прикладної економіки

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

РОЗВИТОК УПРАВЛІНСЬКИХ ЗАСАД ЕКОЛОГО-ОРІЄНТОВАНОГО ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ

Водні біоресурси в Україні є суттєвою складовою її природо-ресурсного потенціалу, які можуть стати не тільки джерелом продовольчої безпеки, але й чинником стабілізації навколишнього природного середовища техногенно обтяжених регіонів. За наявності водного фонду Україна посідає одне з перших місць у Європі [1]. Продуктивність біологічних ресурсів цих угідь може бути підвищена за рахунок штучно вирощеного рибопосадкового матеріалу промислових видів риби та інших видів водних живих ресурсів і покращення умов відтворення їх природних популяцій. Проте в Україні, в останні роки, спостерігається постійне зниження забезпеченості населення рибою та іншими водними живими ресурсами власного вилову та видобування, що передусім, зумовлено суттєвим зниженням продуктивності водойм, їх складним екологічним станом.

Незадовільне становище в рибному господарстві України викликане низкою факторів різного характеру, зокрема: 1) економічних, пов'язаних з незадовільним фінансовим станом як рибогосподарських підприємств, так і технологічно пов'язаних з ними підприємств та організацій, які забезпечують діяльність та розвиток галузі (підприємств рибпромислового флоту, рибперероблення, оптово-роздрібною рибної торгівлі, допоміжних підприємств портової інфраструктури та ін.), відсутністю між ними тісного взаємозв'язку, який забезпечив би безперервне виробництво рибної продукції; 2) екологічних, оскільки успішне та ефективне функціонування рибної галузі можливе тільки завдяки задовільному (екологічно чистому) стану нерестовищ та води; 3) нормативно-правових, пов'язаних з відсутністю закріплення державної підтримки розвитку рибного господарства України у нормативно-правових актах. Необхідною умовою успішного функціонування ринку продукції, виготовленої з водних біоресурсів, є формування оптимального балансу її попиту–пропозиції та його прогнозування на майбутні періоди. Для цього необхідна розробка єдиної концепції розвитку інфраструктури ринку риби та інших живих водних ресурсів, створення механізмів фінансування проектів з будівництва холодильників для зберігання риби та переробних об'єктів; забезпечення продовольчої безпеки держави шляхом розвитку та підвищення ефективності функціонування підприємств, які здійснюють зберігання та промислову переробку риби, підвищення якості рибних ресурсів.

Українська рибна продукція є неконкурентоспроможною порівняно з імпортованою. Це пояснюється тим, що рибна продукція, яка надходить з держав ЄС, Китаю та деяких інших країн, виловлена і вирощена з наданням державної підтримки (у тому числі державних субсидій), у зв'язку з чим вона пропонується на світових ринках за досить низькими цінами. Новим явищем у світовому рибному господарстві стало більш масштабне субсидування частини витрат на паливо для риболовних суден [2]. У світлі цього, політика держави має бути спрямована на сприяння підвищенню ефективності функціонування підприємств рибпромислового комплексу та створення на цій основі необхідних умов для зростання обсягів виробництва конкурентоспроможної вітчизняної рибної продукції, підвищення її якості та здешевлення задля забезпечення інтересів як товаровиробників, так і споживачів. Для цього є необхідною фінансова та організаційна підтримка усіх етапів створення продукції біоресурсів – від відтворення організмів до їх переробки та зберігання. Причому управління станом водних ресурсів повинне здійснюватись за басейновим

принципом, з урахуванням типового біорозмаїття водоймищ, їх екосистемних зв'язків та інтенсивності антропогенного навантаження на водні об'єкти.

Отже, одним з актуальних завдань, є підтримання біологічного різноманіття водних об'єктів загальнодержавного значення, з наданням пріоритетності найбільш уразливим видам, зокрема для внутрішніх водойм – судаку, сому, щуці, сазану, частка яких в загальному вилові у дніпровських водосховищах в період 1996 - 2010 рр. знизилась до 3 %. При цьому особливо актуальним є зарибнення хижими видами риб, роль яких полягає не лише у створенні промислового запасу, а й формуванні збалансованої структури рибного населення, яка є неодмінною умовою для сталого рибпромислового використання та підтримання гомеостазу водних екосистем .

При плануванні обсягу зарибнення внутрішніх водоймищ необхідно виходити двох основних складових частин ефективності – біологічною та рибогосподарською. Перша ґрунтується на прогностичних рибницько-біологічних показниках: виживанні, темпі росту, промислового поверненні. Друга характеризує економічну ефективність – витрати на виробництво посадкового матеріалу певної розмірно-вікової групи у порівнянні з отриманою промисловою рибо-продукцією. Необхідним є, у першу чергу, стимулювати екосистемні функції водних організмів, задля поліпшення умов їх життєдіяльності і створення підґрунтя для автономного збалансованого нарощення їх біомаси. Збільшення вітчизняної частки фонду споживання риби в Україні можливо за рахунок збільшення обсягів її вилову у Азово-Чорноморському басейні, більш глибокої переробки сировини та власного виробництва рибопродукції шляхом інтенсивного розвитку аквакультури [3].

Таким чином, заходи з підвищення ефективності функціонування галузі прісноводного рибництва на екологічній основі мають передбачати застосування інтенсивних, ресурсозберігаючих технологій з урахуванням природно-кліматичних особливостей окремого регіону; удосконалення генетично-селекційної роботи та видового складу рибних ресурсів; поєднання господарських процесів у прісноводному рибництві з виробництвом інших видів продукції; створення на підприємствах підсобних господарств з переробки рибних ресурсів; забезпечення високої якості та розширення асортименту конкурентоспроможної продукції з риби та інших водних живих ресурсів; здійснення структурної перебудови рибного господарства, сприяння розвитку підприємств усіх форм власності; більш активну маркетингову діяльність підприємств даної галузі; жорсткий контроль за дотриманням правил ведення рибного промислу; удосконалення механізмів державної підтримки рибництва.

Серед організаційно-економічних заходів можливими є застосування пільг щодо податкових та комунальних платежів, сплати за користування водними об'єктами; підтримки рибних товаровиробників у вигляді разових компенсацій при веденні господарствами селекційно-плеємної роботи; виплати дотацій за кожний кілограм приросту рибопродуктивності порівняно з минулим господарським роком; надання безвідсоткових кредитів на придбання новітніх технічних засобів та обладнання. В цілому підвищення потенціалу видобування водних живих організмів повинне досягатись на засадах екологічної збалансованості їх споживання та відтворення за видовим складом та активізації взаємодії держави та приватного сектору економіки у створенні умов для більш повної переробки рибної продукції.

Список використаних джерел

1. Назаркевич М.В. Економічні основи інтенсифікації виробництва риби // Таврійський державний агротехнологічний університет - Режим доступу: [http://irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P2_1DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/znptdau_2013_2\(2\)_28.pdf](http://irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P2_1DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/znptdau_2013_2(2)_28.pdf)

2. Бобылов Ю. А. Щодо напрямів підвищення інвестиційної привабливості приморських регіонів України: Аналітична записка [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles-/1168/7>.

3. Яковлев Т.В. Штучне відтворення іхтіофауни дніпровських водосховищ: сучасний стан проблеми і перспективи [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.google.de/url?url=http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/c-giirbis_64.exe%.X.

Мячина А.Р., студентка гр. УП-14м

Науковий керівник: Терехов Є.В., к.е.н., доцент кафедри прикладної економіки

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

СУЧАСНІ ОРГАНІЗАЦІЙНІ СТРУКТУРИ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ

Управління є цілеспрямованою координацією суспільного виробництва. При цьому найважливіше місце належить управлінню людьми та їх відносинами, які виникають в процесі виробництва.

В ринкових умовах для того, щоб вижити та досягти своїх цілей, використовують такі функції управління як організацію, планування, мотивацію і контроль, які необхідні для формування і досягнення цілей та повинні бути результативними, ефективними.

Успіх проекту залежить, передусім, від типу організаційної структури. Організаційна структура управління проектом являє собою сукупність взаємопов'язаних органів управління, що розташовані на різних ступенях системи проектних відносин. Вона є основою результативності реалізації функцій проектних менеджерів. Виходячи з того, що найбільш важливою проблемою у проектній діяльності є комплектування розробників проекту і встановлення організаційної форми роботи її членів, то задля уникнення хаосу і досягнення бажаного результату необхідно обирати конкретну організаційну структуру управління, яка найбільше відповідає цілям проекту [1].

Незважаючи на все різноманіття типів і видів проектів, їхня структура управління за своїм змістом однорідна, тому що в ній подана та або інша комбінація тих самих видів робіт з управління. Ця обставина забезпечує єдиний підхід до проектування структур управління. При цьому забезпечуються одноманітність у проектуванні різноманітних служб, раціональний розподіл прав і обов'язків, рівна напруженість праці учасників управлінського процесу.

Структури, що змінюють свою конструкцію на різноманітних етапах здійснення проекту, називають організаційно-динамічними структурами. Проектування організаційно-динамічних структур спирається на такі принципи:

- принцип єдності розпорядності, що виключає двоїстість підпорядкування і суперечливість указівок;

- принцип точних меж між лінійним і функціональним керівництвом. Лінійна організація покликана здійснювати управління проектом, а функціональна — усіляко сприяти цьому, постачати необхідною інформацією, давати рекомендації;

- принцип керованості, відповідно до якого необхідно визначити, якою кількістю підлеглих може керувати одна людина, тобто якою є норма керованості для даного керівника. Вона залежить від кількості зв'язків між керівниками і підлеглими, а також між самими підлеглими;

- принцип мінімізації рівнів управління: чим менше рівнів у структурі, тим більш гнучко та оперативно будуть прийматися заходи на випадок будь-яких ускладнень;

- принцип раціонального сполучення централізації та децентралізації функцій.

На вибір варіанта організаційної структури впливають такі чинники:

- технічні (масштаби проекту, складність технологічних процесів і устаткування, рівень механізації й автоматизації, характер інформаційних потоків);

- організаційно-економічні (характеристика зв'язків між різноманітними рівнями й ланками структури; між об'єктом і суб'єктом управління, ступінь централізації функцій, рівень організаційно-економічний, культура кадрів);

- соціально-психологічні (соціальна структура і відносини в команді проекту, характеристика психологічного клімату та ін.);

- зовнішні зв'язки та умови (характеристика кооперації та конкуренції, система постачань, кліматичні та природні умови та ін.) [2].

При побудові структур використовуються різноманітні системи. Лінійні системи в управлінні припускають, що керуючий вплив на проект може передаватися тільки від однієї посадової особи, що виконує всю сукупність функцій з управління даним проектом. При функціональній побудові структур основний наголос робиться на поділ роботи, а не на проекти. Управлінські впливи надходять не від однієї, а від декількох осіб, кожна з яких контролює стан проекту лише в межах своєї компетенції. При цьому необхідно, щоб весь комплекс функцій з управління був заздалегідь виявлений і цілком розподілений між підрозділами. При побудові лінійно-функціональних структур управління проектом здійснюється паралельно лінійним апаратом і функціональними службами. У компетенцію лінійних керівників входить безпосереднє керівництво персоналом і підрозділами. Вони несуть перед вищим керівником відповідальність за виконання усіх функцій, пов'язаних із діяльністю підпорядкованих їм підрозділів. У компетенцію функціональних служб входить обслуговування підрозділів і надання допомоги лінійним керівникам, виробіток рекомендацій, планів, проведення контролю за реалізацією рішень лінійного персоналу [3].

Усі організаційні структури управління проектом можна розділити на три види: централізовані, координаційні, матричні.

У централізованих структурах об'єктом управління виступають проекти, цілком орієнтовані на досягнення однієї мети. Вони передбачають повну відповідальність за виконання програм лінійного керівника, створюються на тимчасовій основі та застосовуються, як правило, під час виконання складних, довгострокових проектів (наприклад, будівництво особливо важливих об'єктів).

Програмно-цільові структури координаційного типу характеризуються введенням у структуру управління додаткових координаційних органів, що узгоджують міжфункціональну взаємодію по горизонталі на основі інформаційно-регулюючої діяльності, спільного прийняття рішень щодо проекту і контролю за його виконанням. Такі органи діють від імені одного з керівників організації, але безпосередніми правами розпорядження не наділяються.

Матричні структури засновані на використанні особливого механізму взаємодії лінійно-функціональних і програмно-цільових підсистем апарату управління проектом. Матрична структура дає можливість гнучко маневрувати людськими ресурсами за рахунок перерозподілу їх між проектами, але при умові збереження їх адміністративної приналежності відповідним функціональним відділам. Особливістю матричної структури управління являється відсутність у керівника проекту контролю над персоналом, зайнятим проектом. Керівник проекту визначає, що і коли повинно бути виконано, а функціональний керівник вирішує, хто і як буде виконувати роботу.

Як правило, найбільш розповсюдженим типом організаційної структури управління проектами у чистому вигляді є матрична структура, яка у найбільшій мірі відповідає програмно-цільовому характеру проектної діяльності. Проте більшість сучасних організацій використовують змішані структури. Так, функціональні організації створюють спеціальні команди по управлінню важливими проектами. Члени такої команди звільняються від інших обов'язків, вони можуть залучати співробітників функціональних підрозділів на весь час, розробляти та встановлювати власні процедури взаємодії та звітності.

Список використаних джерел

1. Управління організацією / Под ред. А.Г. Поршнева, З.П. Румянцевой, Н.А. Саломатіна. - М.: ИНФРА-М, 2005
2. Кобиляцький Л.С. Управління проектами: Навч. Посіб. – К.: МАУП, 2002. – 200 с.
3. Давид Марка. Методология структурного анализа и проектирования / Давид Марка., Клемент МакГоуэн.; пер. с англ. – М.: 1993. – 240 с.

ДОБІР ТА РОЗСТАНОВКА КАДРІВ - ЧИННИК ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Йдеться про складання профілю професійної компетентності, оцінювання персоналу, ротацію кадрів та розвиток професійної кар'єри державного службовця. В умовах високої бюрократизації та частого оновлення керівної ланки в органах публічної влади доцільним вважається формування умов для ефективної командної роботи.

Діяльність органів місцевого самоврядування спрямована на задоволення потреб суспільства в широкій багатоманітності сегментів споживачів. Державний службовець при виконанні посадових обов'язків має враховувати варіативність вимог споживачів публічних послуг, але при цьому дотримуватись формальних затверджених процедур. Тому високими є вимоги щодо професійної компетенції державних службовців з огляду на ефективність їх діяльності.

Метою дослідження є обґрунтування наукових та практичних рішень з формування професійного кадрового ресурсу як чинника підвищення ефективності діяльності органів місцевого самоврядування.

Об'єкт дослідження – процес забезпечення органів місцевого самоврядування професійними кадрами.

Предмет дослідження – концептуальні та методичні засади організації добору та розстановки кадрів.

У результаті дослідження визначено, що ефективність і результативність діяльності органів публічної влади обумовлена: відкритістю процедур найму та просування по службі; політики заробітної плати, стимулюючої якісну роботу; поліпшенням методів соціального управління і, зокрема, методів управління персоналом; поліпшенням професійної підготовки кадрів державного управління. Важливою передумовою ефективною діяльності органів публічної влади є розмежування і відділення державної служби від політики для найбільш неупередженого і об'єктивного виконання своїх функцій.

Основою кадрового забезпечення мають бути принципи демократичного добору, просування по службі за діловими якостями, постійного навчання державних службовців, заохочення їх до службової кар'єри, систематичного оновлення кадрів та здійснення контролю за їх діяльністю. Вирішення завдання щодо удосконалення добору та розстановки кадрів передбачатиме такі аспекти: обґрунтування пріоритетного типу поведінки та професійної компетенції для ефективної командної роботи державних службовців; розвиток методу стратифікації посад державно-управлінських кадрів; удосконалення планування кар'єри державного службовця та модифікації системи цінностей в органах публічної влади.

Основними гарантами успішності функціонування органів державної влади цього виступає механізм оптимального планування персоналу та використання його професійного потенціалу. Визначено, що типовим прорахунком керівників органів державної влади в умовах кризи виступає так звана безадресна комунікація. Основним завданням керівника є підвищення рівня мотивації персоналу щодо управління кризовою ситуацією. З цією метою керівник цілком можливо може ініціювати зміну ціннісної системи, якою керується персонал у процесі своєї діяльності.

Плануючи персонал в умовах подолання кризової ситуації доцільно використовувати показники: оптимальності кількісного складу; балансу статевих, вікових і освітніх категорій персоналу; якості кваліфікації та інтелектуального потенціалу персоналу; адекватності кадрових потреб структурних підрозділів органів державної влади загальній стратегії розвитку держави. Керівництво спільно з відповідними кадровими структурами має запроваджувати експериментальні тренінги персоналу щодо його діяльності в екстремальних та форс-мажорних ситуаціях.

Формування управлінських еліт пов'язано з професійністю підготовки та розстановки управлінського кадрового потенціалу. На практиці ці процеси відбуваються за принципом “політичної доцільності”. Якість селекційних процесів службовців та заходів з розстановки та позиціонування управлінського персоналу залежить від виконуваних формально закріплених функцій. Патронатні функції державних службовців повинні входити до безпосередніх обов'язків діяльності “ідеологів”, “аналітиків”, “адміністраторів”, “технологів” та “фахівців”. До того розподіл службовців за посадами має враховувати рівень професійної рефлексії, тобто якісно різні типи свідомості: адаптивний, проєктивний та конструктивний.

Основу багаторівневої системи професійної селекції державних службовців становитимуть: попередній та спеціальний відбір; попередній та спеціальний підбір; умовна та остаточна розстановка кадрів. Цільовий підбір має орієнтуватись на особливості індивіда (демографічні, ментальні, характерологічні), враховувати його мотиви, цінності, інтереси, норми, очікування. Поняття “особистість” інтегрує критерії відбору управлінських кадрів. В основу нових стратегій селекції управлінських кадрів мають бути покладені “відбірні турніри” з рейтинговою оцінкою кандидатів. Для цього необхідний розвиток науково-дослідних центрів з кадрової політики.

Запровадження і використання технології формування професійних компетенцій персоналу в органах державної влади на слід здійснювати на основі принципів безперервного професійного удосконалення державного службовця в межах однієї професії, послідовного кар'єрного зростання, саморозвитку та самоосвіти впродовж життя в поєднанні зі створенням у структурі профільних вищих навчальних закладів відкритої електронної системи інтелектуального та науково-консультативного супроводу професійного зростання персоналу.

Основними підходами до планування кар'єри є індивідуальний, організаційний, змістовний (безвідносний до суб'єкта планування). Вони реалізуються на таких принципах професійної кар'єри державних службовців: безперервне, планове просування службовців від нижчого рівня професіоналізму до вищого (майстерності); забезпечення рівних можливостей службовців у перепідготовці й підвищенні кваліфікації; урахування в цій роботі вимог заміщеної посади й державної служби в цілому; наступництво кадрів у професійному відношенні; оптимальність терміну перебування в межах однієї категорії, рангу, на посаді тощо. Процеси управління кар'єрою сприяють підвищенню конкурентоздатності співробітників і викликають необхідність спільного навчання керівництва й співробітників справлятися зі змінами, які вони тягнуть за собою.

Відомо, що проблема “чиновницького” (в негативному розумінні) світогляду докорінно різниться з моделлю поведінки службовців органів публічної влади країн з розвиненою демократією: суспільство для органів влади є споживачем державних публічних послуг, і головна мета діяльності державних установ – задоволення потреб і очікувань споживачів (відповідає міжнародному стандарту системи управління якістю ISO 9001:2000). Обов'язковим елементом розробки і впровадження системи управління якістю за міжнародним стандартом ISO 9001:2000 є навчання всього персоналу.

Залучення працівників є одним з восьми принципів, на яких система управління якістю ґрунтується; у редакції ДСТУ ISO 9000-2001 “Системи управління якістю. Метою такого навчання є залучення кожного працівника до нової системи цінностей. Саме залучення, а не примус, оскільки працівник має стати носієм нової ідеології. Слід наголосити, що першим навчанням підлягає вище керівництво – як носій і гарант нової системи цінностей установи.

Вірна Т.В. студентка групи САіт-11-1

Науковий керівник: Донець Н.І. асистент кафедри прикладної економіки

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

ВПЛИВ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

В широкому розумінні зростання ефективності праці означає постійне вдосконалення людьми економічної діяльності, постійне знаходження можливості працювати краще, виробляти більше якісніших благ при тих самих або і менших затратах праці, що забезпечує підвищення реального продукту і доходу взагалі і в розрахунку на душу населення, зростання рівня споживання, а отже, і рівня життя.

Продуктивність праці — це показник її ефективності, результативності, що характеризується співвідношенням обсягу продукції, робіт чи послуг, з одного боку, та кількістю праці, витраченої на виробництво цього обсягу, — з іншого. [1]

Актуальність теми. Перехід до ринкових відносин створює нові умови і надає нові функції підвищенню продуктивності праці. Зменшення продуктивності суттєво впливає на всі соціальні та економічні фактори життя. До них відносяться можливості економічного розвитку, зміни у платіжному балансі, контроль інфляції, співвідношення цін і витрат, рівень зайнятості, безробіття, структура та масштаби капітальних вкладень.

Визнанням у світовій практиці є вплив продуктивності на конкурентоспроможність товарів на міжнародному ринку. Низька конкурентоспроможність визначає більш високі витрати та ціни. Для підтримки конкурентоспроможності виникає потреба у збільшенні виробництва, за рахунок збільшення продуктивності праці, або за рахунок скорочення витрат. Важелем впливу на продуктивність може бути заробітна плата. При збільшенні продуктивності праці працівника, заробітна плата буде збільшуватись, а при зменшенні продуктивності праці працівника – знижується заробітна плата.

При вивченні проблем, що пов'язані з продуктивністю, визначається широке коло інших показників, що відбивають їх взаємний вплив. Продуктивність є показником конкурентоспроможності робітника в системі відносин на ринку праці. В зв'язку з цим в ринкових відносинах особливий інтерес має механізм регулювання факторів виробництва та попиту на ресурси та продукцію.[2]

Оскільки для ринкових відносин важливими критеріями є засоби виходу на визначений рівень виробництва з матеріальними затратами, тому для виробника (власника) у центрі уваги знаходиться мінімізація витрат на досягнення необхідного рівня виробництва, які залежать від двох параметрів: функції продуктивності (сума різних можливих засобів виробництва) та ціни на різні фактори виробництва. Це пов'язане з тим, що попит на фактори виробництва залежить від відносної вартості самих факторів виробництва і можливості отримання максимального прибутку.

Враховуючи першочергову важливість підвищення продуктивності праці для конкурентоспроможності підприємства, керівники і спеціалісти всіх рівнів у перспективних організаціях повинні розробляти і впроваджувати програми управління продуктивністю.

Велике значення для підвищення конкурентоспроможності підприємства є покращення продуктивність праці, яке повинно мати організаційно – економічні фактори, які визначаються рівнем організації виробництва, праці й управління.

Література:

1. Вітвіцький В. Вплив основних чинників на підвищення продуктивності праці //Україна: аспекти праці. - 2006. - № 2. - С. 29-33:
2. Гетьман О. Економіка підприємства: Навчальний посібник/ Оксана Гетьман, Валентина Шаповал, Мін-во освіти і науки України, Дніпропетровський ун-т економіки і права. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 487 с
3. Шваб Л. Економіка підприємства: Навчальний посібник/ Людмила Шваб., - 3-є вид.. - К.: Каравела, 2006. - 583 с.

Білова Г.Є. студентка гр.. САіт-11-1

Науковий керівник Донець Н.І. асистент кафедри прикладної економіки

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет» м. Дніпропетровськ, Україна)

ПУТИ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО ФИНАНСОВОГО КОНТРОЛЯ

Система государственного финансового контроля выступает одним из основных инструментов государственного регулирования экономики и является важным фактором социально-экономического развития государства. Так, эффективное использование контроля в управлении государственными финансовыми ресурсами способствует созданию необходимых предпосылок для осуществления в Украине эффективной экономической политики.

В современных условиях социально-экономического развития Украины необходимо внедрение новых направлений и методов осуществления контрольных функций, одной из которых является аналитическая работа по проведению анализа эффективности использования бюджетных средств на предмет выявления основных факторов, приводящих к неэффективному использованию финансовых ресурсов.

В то же время серьезным препятствием для осуществления анализа материалов ревизий и проверок является отсутствие единой методологической базы.

Так, существует острая необходимость в разработке обоснованных путей совершенствования системы государственного финансового контроля.

Также следует отметить, что совершенствование действующей в Украине системы финансового контроля необходимо для обеспечения своевременных поступлений в бюджет налогов, сборов и обязательных платежей, улучшения состояния финансовой дисциплины в использовании бюджетных средств, снижения количества и объемов бюджетно-финансовых преступлений, и злоупотреблений, усиления ответственности участников бюджетного процесса и др.

Государственный финансовый контроль является неотъемлемой частью управления экономическими объектами и процессами и заключается в наблюдении за объектом с целью проверки соответствия объекта наблюдения желаемому и необходимому состоянию, предусмотренному законами, положениями, инструкциями и другими нормативными актами.

В Украине государственный финансовый контроль осуществляется следующими органами в соответствии с действующим законодательством: Верховной Радой Украины, Кабинетом Министров Украины, Национальным банком, Министерством финансов, Фондом государственного имущества, Счетной палатой, Государственной налоговой службой и другими государственными органами.

На современном этапе социально-экономического развития для Украины характерны определенные проблемы, которые способствуют снижению производительности функционирования системы государственного финансового контроля, основными из которых являются [1, 3]:

- отсутствие отдельного соответствующего Кодекса Украины относительно государственного финансового контроля;
- отсутствие осознания в системе управления государственными финансами и руководителями предприятий, учреждений, организаций значимости внутреннего финансового контроля;
- неэффективный механизм административных взысканий (например, штраф за нецелевое или незаконное использование бюджетных средств гораздо меньше, чем объемы бюджетных средств, которые утрачиваются государством из-за

злоупотребления должностных лиц, поэтому государство не имеет возможности обеспечить в полной мере возмещение этих убытков);

– увеличение уровня нарушений в сфере использования бюджетных средств.

Учитывая наличие значительных проблем в функционировании системы государственного финансового контроля, становится актуальным поиск путей совершенствования деятельности этой системы. Считаю, что целесообразно осуществить анализ материалов ревизий и проверок. Создать единую методологическую базу.

Разработать обоснованные пути совершенствования системы государственного финансового контроля. Усовершенствовать действующую в Украине систему финансового контроля обеспечив своевременных поступлений в бюджет налогов, сборов и обязательных платежей, улучшения состояния финансовой дисциплины в использовании бюджетных средств, снижения количества и объемов бюджетно-финансовых преступлений, и злоупотреблений, усиления ответственности участников бюджетного процесса.

Производительность системы государственного финансового контроля зависит от его качественного производства на всех этапах и от адекватного своевременного реагирования контролирующих органов на результаты контроля (например, на выявление нецелевого использования бюджетных средств).

Так, эффективность предложенных направлений совершенствования отечественной системы финансового контроля зависит от постепенности и взвешенности их внедрения. Усовершенствованная система государственного финансового контроля будет способствовать нейтрализации потенциальных угроз экономической безопасности Украины и обеспечит улучшение финансово-бюджетной дисциплины за счет образования эффективной системы ответственности в финансовой сфере, восстановления координирующей роли государства в осуществлении финансового контроля, в результате чего произойдет увеличение объемов налоговых и неналоговых поступлений в бюджет Украины.

Список литературы

1. Стефанюк І. Державний фінансовий контроль: проблеми ідентифікації й визначення системи / І. Стефанюк // Фінанси України. – 2009. – № 11. – С. 12–19.

2. Шевченко Н. В. Реформування системи державного фінансового контролю в Україні: проблеми та перспективи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/VUABS/2010_2/29_02_05.pdf.

3. Ярошевич Н. Б. Проблеми вдосконалення системи зовнішнього державного фінансового контролю в Україні / Н. Б. Ярошевич // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.9. – С. 145–150.

Горбач О.П. студентка гр.Саїт-11-1

Науковий керівник: Донець Н.І., асистент кафедри прикладної економіки

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

НАЙДИВНІШІ ПОДАТКИ РІЗНИХ КРАЇН

У разі особливо гострої потреби наповнення бюджету можна запровадити податок на будь-що, про що свідчить історія оподаткування, сповнена курйозами та нісенітницями. Джерелом грошових відрахувань до скарбниці свого часу були громадські туалети і бороди, жіноча косметика та коштовності, еркери і балкони, вікна та двері, скакуні й екіпажі, горобці та лазні...

Податки — це встановлені вищим органом законодавчої влади обов'язкові платежі, які сплачують фізичні та юридичні особи до бюджету у розмірах і у термінах, передбачених законодавством. [3]

Податок — обов'язковий, індивідуально безоплатний платіж, що стягується органами державної влади різних рівнів з юридичних осіб і фізичних осіб з метою фінансового забезпечення діяльності держави й (або) муніципальних утворень. [3]

Дивацтва деяких представників уряду в різних країнах світу просто безпрецедентні. Завдяки їх «старанням» з'явилися податки на жирну їжу та солодоші, татування та повітряні кулі, деякі нововведення просто вражають добропорядних громадян. Далі ви познайомитеся з кількома прикладами незвичайних податків різних країн.

Податок на цивільний шлюб у Китаї.

Податок на політ у повітряній кулі, Канзас.

Податок на гіпс в Австрії

Податки на всю їжу, яка містить понад 2,3% жирів у Данії, введені у 2011 році.

Податок на схід сонця на Балеарських островах.

Податок на барбекю в Бельгії

У розряд дивних податків підпали податки на цукерки у США, штат Іллінойс.

Податок на світ, Валлонія.

Цей список можна доповнити і податтю у «гуманітарній формі» -- феодалним податком на весілля підданих будь-якого сюзерена, відомим як «право першої ночі». Втім, список поповнюється постійно..

А в Україні також не завадило б введення декількох законів. Наприклад, введення податку на використання пальмової олії у виробництві продуктів харчування.

Пальмова олія в більшості продуктів нормується й повинна бути присутньою в їх складі. Але виробники дуже часто маскують використання пальмової олії, позначаючи її, як «продукт молочний». Як правило, у складі подібних продуктів взагалі не молоко, оскільки молочний жир на 100 % замінюється пальмовою олією.

На думку експертів, основна проблема зловживання пальмовою олією знаходиться в законодавчому полі. В Україні її використання дозволене, кількість не лімітується. Водночас, у країнах Євросоюзу встановлені чіткі норми використання пальмової олії. Цим, на думку автора, не тільки б попередили населення про шкідливість цього інгредієнту, але й додали б у податкову систему України додаткове джерело надходжень.

Список літератури:

1) <http://voltv.com.ua/palmova-oliya-zamist-moloka/>

2) http://ifaq.su/blog/ekonomika/529.html#.VG5xm5_XDp4

3) <http://uk.wikipedia.org/wiki/Податок>

Прокопович М.А., студент гр. АМ-14м

Научный руководитель: Вагонова А.Г., д.э.н., профессор кафедры прикладной экономики

(Государственное ВУЗ "Национальный горный университет", г. Днепропетровск, Украина)

ОБОСНОВАНИЕ ВЫБОРА ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ОЦЕНКИ МОДЕРНИЗАЦИИ СТО «САТЕЛЛИТ МОТОР»

Инвестиционная деятельность представляет собой один из наиболее важных аспектов функционирования и экономического развития любого автотранспортного предприятия. Основными причинами, обуславливающими необходимость инвестиций, являются обновление имеющейся материально-технической базы, наращивание объемов производства, освоение новых видов деятельности и др. В планировании и осуществлении инвестиционной деятельности станции технического обслуживания (СТО) особое место занимает экономический анализ. При этом важное значение имеет предварительный анализ, который проводится на стадии разработки инвестиционных проектов и способствует принятию научно обоснованных управленческих решений. Главным направлением предварительного анализа является определение показателей возможной экономической эффективности инвестиций.

Процесс инвестирования на станции технического обслуживания – это сложный многогранный процесс, на который влияет множество факторов, имеющих важное научное и практическое значение. С практической точки зрения знание таких факторов, механизма их влияния на инвестиционную деятельность и эффективность инвестиций на СТО является основой для разработки научно обоснованной инвестиционной политики более эффективного управления инвестиционным процессом. Под эффективностью инвестиций на СТО обычно понимается получение экономического или социального результата на одну гривну инвестиций (индекс доходности) [1].

На основе исследований [2] можно сделать вывод, что факторы, влияющие на эффективность инвестиций на СТО, можно классифицировать по следующим признакам:

- концепция проводимой предприятием экономической, социальной политики;
- наличие оперативной и перспективной инвестиционной политики;
- качество и конкурентоспособность предлагаемого ассортимента услуг;
- качество основных производственных фондов и уровень их использования, а также наличие и эффективность использования основных непроизводственных фондов;
- эффективность использования собственных и привлеченных средств предприятия;
- компетентность управляющего персонала предприятия, уровень и методы управления предприятием;
- качество и эффективность реализуемых инвестиционных проектов и др.

Экономическую оценку эффективности инвестиций на СТО целесообразно проводить по системе описанных ниже показателей, используемых в международной и отечественной практике [3].

При оценке экономической эффективности модернизации СТО «Сателлит-мотор» были использованы следующие показатели:

- чистая текущая стоимость (NPV) (1);
- срок окупаемости капвложений (2);
- индекс доходности (3);
- коэффициент эффективности инвестиций (4).

Чистая текущая стоимость доходов:

$$NPV = PV - I_0, \text{ тыс. грн.}, \quad (1)$$

где PV – текущая стоимость доходов, тыс. грн.; I_0 – стоимость инвестиционных затрат, тыс. грн.

Срок окупаемости:

$$PP = \frac{I_0}{P}, \text{ лет}, \quad (2)$$

где P – чистый годовой поток денег от реализации проекта, тыс. грн./год.

Индекс доходности:

$$NPV = \frac{PV}{I_0}, \text{ тыс. грн.} \quad (3)$$

Коэффициент эффективности инвестиций:

$$ARR = \frac{P}{\frac{1}{2} \cdot (I_0 - RV)}, \text{ тыс. грн.}, \quad (4)$$

где RV – величина ликвидационной (остаточной) стоимости активов, т.е. стоимость активов по окончании срока их полезного использования, тыс. грн.

Таким образом, оценка эффективности инвестицией на станциях технического обслуживания имеет важное научное и практическое значение. Показатели, использованные при оценке модернизации СТО «Сателлит-мотор», позволяют, оперируя всего лишь двумя показателями (текущей стоимостью доходов и стоимостью инвестиционных затрат) наиболее полно и точно оценить экономический эффект инвестиций для СТО и на их основании принять решение о модернизации.

Перечень ссылок

1. Коновалова Т.В., Надирян С.Л. Бюджетирование в системе управления учета автотранспортного предприятия // Гуманитарные, социально-экономические и общественные науки. – 2013. – № 1. – С. 313–315.
2. Яшкина И.С. Эффективный механизм привлечения инвестиций в железнодорожный транспорт как залог его экономической безопасности // Вестник Моск. ун-та МВД России. – 2011. – № 9. – С. 33–36.
3. Туревский И.С. Экономика отрасли. Автомобильный транспорт М.: Форум, Инфра-М, 2011. — 288 с.

Бардась А.В., д.е.н., професор; Тимошенко О.О., аспірант кафедри менеджменту виробничої сфери

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

ПІДВИЩЕННЯ ПОВНОТИ ВИКОРИСТАННЯ РУДНОЇ СИРОВИНИ ЯК ЧИННИК ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКСПЛУАТАЦІЇ РОДОВИЩА

Для гірничорудних підприємств в умовах сьогодення характерним є постійне збільшення глибини ведення гірничих робіт та вибування виробничих потужностей унаслідок відпрацювання експлуатаційних запасів у складних гірничотехнічних умовах. Це викликає необхідність підготовки нових робочих горизонтів. Глибина шахт нині досягла 1200–1400 м, кар'єрів – 350–400 м із щорічним пониженням робочої зони на 7–10 м й більше.

Родовище, яке відпрацьовують відкритим способом, відзначається значними запасами бідних руд (вміст заліза 22–38%) – залістистих кварцитів, що потребують збагачення. Руда характеризується високою мінливістю природної якості мінералів, умов їх залягання, кількісного співвідношення різновидів руд. Це вимагає оперативного контролю або перебудови процесів гірничо-збагачувального виробництва, в протилежному випадку це призводить до додаткових втрат сировини, збільшення виходу готової продукції низької якості. Тому руду на збагачувальну фабрику подають одночасно з декількох екскаваторних блоків, робочих горизонтів, кар'єрів, формуючи у середньому її незмінний рівень збагачуваності.

Видобування необхідних обсягів руди при збільшенні глибини кар'єрів суттєво ускладнюється через значне зростання обсягів виїмання розкривних порід. До того ж, регулювання обсягів гірничих робіт шляхом зміни напряму посування уступів виявляється малоефективним. За таких обставин кар'єри впроваджують розкриття та розробку родовища на глибинах, що перевищують раніше прийняті в проектах. При цьому застосовують технологічні схеми виїмки рудних запасів, розміщених за проектними границями кар'єрів.

Раціональний в часі та просторі перехід від відкритого залізорудного родовища до підземного дозволяє в подальшому забезпечити еколого-економічну ефективність гірничих робіт та підтримання потужності комбінату. Приводом переходу на відкрито-підземний спосіб розробки залізорудних покладів являються не тільки запаси під дном кар'єру, а й значні прикар'єрні запаси, розміщені близько до проектних границь відкритих виробок.

При достатньо високій забезпеченості запасами на деяких гірничодобувних підприємствах, у зв'язку з глибоким заляганням рудних покладів, повне їх відпрацювання є проблематичним. При поглибленні покладів скорочуються рудоносні площі і, як наслідок, виробничі потужності, які треба підтримувати, видобування рудної сировини, через збільшення площі та глибини робочої зони, вимагає додаткових капітальних вкладень. Ці витрати кожного року ростуть, однак їх ефективність безперервно падає, що призводить до відмови від експлуатації глибоких ділянок родовища, допускаючи втрати руди в надрах.

Згідно з проектами максимальна глибина кар'єрів Криворізького регіону складає 500–600 м. За умови річного пониження гірничих робіт 10–15 м, кар'єрам залишилося працювати 20–30 років. Виходячи з результатів аналізу даних, наведених у роботі [1], зроблено висновок, що завдяки відпрацюванню позаконтурних запасів кар'єрів комбінованим відкрито-підземним способом, при теперішній продуктивності ГЗК його робота може бути подовжена на 25–50 років.

Країна втрачає значний обсяг природної сировини для виробництва продукції через дуже низьку результативність та повільне вирішення питань цілковитого й комплексного використання родовища корисних копалин. Навіть, при проектуванні розкриття і системи розробки родовища передбачаються втрати запасів залізної руди по окремих робочих горизонтах 0,8...8,2%. Фактичні ж втрати знаходяться на значно вищому рівні, оскільки бідна руда в проектному контурі кар'єру часто вилучається як розкривна порода.

Недосконалість схем розкриття родовища, транспортних схем і систем розробки, технологій збагачення руди та значний рівень зносу активної частини основних фондів при поглибленні кар'єрів і шахт ускладнюють постачання виробничих процесів рудною сировиною. Тому запланована виробнича програма ГЗК повинна пройти ресурсне обґрунтування, тобто визначення її забезпеченості виробничими потужностями, трудовими та матеріальними ресурсами. Для підтримання потужності слід розглядати такі заходи щодо постачання потрібних обсягів та якості рудної сировини: заходи щодо ліквідації «вузьких місць» протягом року; кількість устаткування чи заміна його на більш продуктивне; перерозподіл робіт між окремими групами технологічного устаткування та між виробничими процесами; можливість збільшення змінності роботи устаткування чи ділянок, які лімітують випуск продукції.

Забезпеченість виробництва сировинними ресурсами – важливий фактор конкурентоспроможності продукції підприємств гірничорудної галузі. Підприємства намагаються стимулювати розробки та реалізацію інвестиційних проектів модернізації устаткування й технологій з метою зниження енергоємності процесів гірничозбагачувального виробництва. У 2010 – 2013 рр. основними напрямками модернізації були: відновлення гірничого обладнання для підвищення якості товарної продукції (концентрату, агломерату, окатишів); будівництво загороджень хвостосховищ і відвалів та оборотного водопостачання; комплексні екологічні заходи.

Зростання попиту має бути забезпечено відповідними запасами рудної сировини. Стосовно обсягів сировини, криворізькі ГЗК цю вимогу можуть задовольнити достатньою мірою. Але проблема якнайбільшого задоволення попиту споживачів ЗРП породжує проблему надмірного накопичення в Україні різноманітних відходів металургійної промисловості, передусім, гірничодобувної галузі.

Річні обсяги складування розкривних порід становлять 70 млн. м³, у тому числі, відходів збагачення та пустих порід - майже 52 млн. т, порушено більше 33 тис. га земель, з яких тільки 100 га щорічно рекультивується. За постановою [2], необхідно впровадити до 2020 року екологічно безпечні технології гірничих робіт, а також обов'язкову рекультивацію та екологічну реабілітацію територій, порушених внаслідок виробничої діяльності підприємств, зокрема, довести до 2020 року площі рекультивації земель до 4,3 тис. гектарів.

Будь-які заходи, що підвищуватимуть повноту використання рудних запасів родовища, будуть зменшувати зазначені вище обсяги порушень природного середовища.

Перелік посилань

1. Темченко О. А. Обґрунтування доцільності переходу від відкритого до підземного способу розробки родовищ корисних копалин / О.А. Темченко, О. Вусик // Вісник КНУ. – 2012. – № 33. – С. 294-297.

2. Постанова Кабінет міністрів України від 8 грудня 2009 року «Про схвалення Концепції Державної програми покращення екологічного стану населених пунктів розташованих поряд з підприємствами гірничо-металургійного комплексу до 2020 року». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1029-2009-p> – загол. з екрану.

**Шаповалов А.С., гр. КС-11-1/9, Андрієнко А.М., гр.КС-11-2/9,
Науковий керівник: викладач вищої категорії Кондакова Л.А.**
(Дніпродзержинський енергетичний технікум, м. Дніпродзержинськ, Україна)

ЧИННИКИ ЗРОСТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Економічна та соціальна ефективність діяльності підприємства залежить від множини чинників.

Для практичного розв'язання завдань управління ефективністю, важливою є класифікація чинників її зростання за певними ознаками.

Класифікацію чинників зростання ефективності виробничо-економічних систем діяльності доцільно здійснювати за трьома ознаками:

- 1) Видами витрат і ресурсів.
- 2) Напрямами розвитку та вдосконалення виробництва.
- 3) Місцем реалізації в системі управління виробництвом.

Класифікацію чинників зростання ефективності наведено на рис. 1.

Групування чинників за першою ознакою уможливорює достатньо чітке визначення джерел підвищення ефективності:

- зростання продуктивності праці і зниження зарплатомісткості продукції (за рахунок економії витрат живої праці);

- зниження фондомісткості та матеріаломісткості виробництва, а також раціональне використання природних ресурсів. Активне використання цих джерел підвищення ефективності діяльності підприємства, передбачає здійснення комплексу заходів, які за змістом характеризують основні напрями розвитку та вдосконалення виробничо-комерційної діяльності суб'єктів господарювання (друга класифікаційна ознака).

В даному випадку, визначальними напрямами є:

- прискорення науково-технічного та організаційного прогресу (підвищення техніко-технологічного рівня виробництва; удосконалення структури виробництва, організаційних систем управління, форм і методів організації діяльності, її планування та мотивації);

- підвищення якості й конкурентоспроможності продукції ;

- вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності суб'єкту господарювання.

Важливішою можна вважати класифікацію чинників ефективності за місцем реалізації в системі управління діяльністю (третя ознака групування чинників).

Особливо важливим має бути відокремлювання внутрішньогосподарських і зовнішніх (народногосподарських) чинників, а також поділ низки внутрішніх чинників на так звані «тверді» та «м'які».

Виокремлення внутрішніх чинників на «тверді» і «м'які» є досить умовним.

Специфічну назву цих груп чинників запозичено з комп'ютерної термінології, відповідно до якої сам комп'ютер називається «твердим товаром», а програмне забезпечення — «м'яким товаром».

За аналогією, «твердими» чинниками називають ті, які мають фізичні параметри і піддаються вимірюванню, а «м'якими» — ті, що їх не можна фізично відчутти, але вони мають істотне значення для економічного управління діяльністю трудових колективів.

Напрямки реалізації та використання окремих чинників:

1. Технологія.
2. Устаткування.
3. Матеріали та енергія.

4. Вироби.
5. Працівники.
6. Організація і системи.
7. Методи роботи.
8. Стиль управління.
9. Державна економічна й соціальна політика.
10. Інституціональні механізми.
11. Інфраструктура.
12. Структурні зміни в суспільстві також мають вплив на показники ефективності підприємства.

Отже, при ефективному використанні системи перелічених чинників, може бути забезпечено достатні темпи зростання ефективності виробництва на підприємстві.

Перелік посилань

1. Економіка підприємства: Підручник/За заг. ред. С.Ф. Покропивного. - Вид. 2-ге, перероб. та доп. - К.: КНЕУ, 2001.-528 с.
2. Бойчик І.М. Економіка підприємства: Навчальний посібник. - Вид. 2-ге, доповн. і переробл. – К.: Атіка, 2007. – 528 с.
3. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства. Навч. посіб. – К.: «Каравела», 2003. – 432 с.

Шарівська О.М., аспірант каф. менеджменту виробничої сфери

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Підвищення конкурентних переваг та конкурентоспроможності суб'єктів господарювання як економічних систем пов'язано з актуальним завданням побудови відповідної системи управління. Це досить складне завдання, адже система управління конкурентоспроможністю є доволі складною, на яку впливають умови зовнішнього та внутрішнього середовища високого ступеня невизначеності та змінюваності.

Системне управління конкурентоспроможністю (надалі – СУКС) полягає в тому, щоб впливати на формування та підтримання факторів та показників конкурентоспроможності виробничо-економічної системи, забезпечувати формування та розвиток стійких конкурентних переваг високого рівня, у тому числі й випуск висококонкурентної продукції в умовах впливу середовища високого ступеня невизначеності та змінюваності [1].

Питанням системного управління конкурентоспроможністю займалися такі провідні вчені-економісти, як

Схема управління конкурентоспроможністю економічної системи може бути запропонована у вигляді, наведеному на рис. 1.

Рисунок 1 – Схема управління конкурентоспроможністю економічної системи

Під час управління ставиться та досягається багато цілей, що розрізняються за найрізноманітнішими параметрами значимості, часовими інтервалами.

Кожна підсистема управління характеризується своїми факторами, параметрами, показниками. У табл. 1 наведені основні підсистеми управління СУКС. Головною

ціллю функціонування СУКС є забезпечення інтегрованого показника конкурентоспроможності або підтримання його на визначеному рівні локальних показників конкурентоспроможності функціональних підсистем.

Таблиця 1

Підсистеми управління СУКС

Цілі функціональних підсистем управління конкурентоспроможністю	Параметри та показники функціональних підсистем управління конкурентоспроможністю	Методи та інструменти впливу на функціональні підсистеми управління конкурентоспроможністю
1. Ціль маркетингової підсистеми – підвищення конкурентоспроможності продукції	- доля ринку; - сумісність нормативних, технічних та організаційно - економічних показників.	- методика управління якістю; - SWOT-аналіз; - брендінг; - методи ціноутворення.
2. Ціль фінансово – економічної підсистеми – покращення фінансових результатів	- виручка; - оподаткований прибуток; - прибуток після сплати податків.	- методи ціноутворення; - амортизаційна політика; - облікова політика підприємства.
3. Ціль виробничої підсистеми – підвищення ефективності використання основного та обігового капіталу	- рентабельність; - ліквідність; - амортизація; - вартість.	- підходи до оцінки вартості; - методи розрахунку амортизації: лінійний, пропорційно об'єму продукції.
4. Ціль інноваційно-технічної підсистеми – підвищення технічного рівня продукції	- патентний захист; - екологічні показники.	- моніторинг ринку технологій; - ліцензійна політика; - диверсифікація технологічного ризику.
5. Ціль інвестиційної підсистеми – забезпечення фінансовими ресурсами для розвитку та підтримання оптимальної структури капіталу	- ціна власного капіталу; - дисперсія та стандартне відхилення ринкової доходності; - ризик.	- аналіз та моделювання інвестиційних проектів(ІП); - оцінка ефективності ІП; - диверсифікація ризиків.

Таким чином СУКС має за мету встановлення цілей даної системи, а також показників конкурентоспроможності, які характеризують ступінь та ефективність досягнення цих цілей, та окрім того, описують ефективність використання обмежених ресурсів окремими функціональними підсистемами. Впровадження СУКС є, з точки зору еволюції менеджменту, логічною та більш високою стадією розвитку загальної системи управління якістю. Впровадження СУКС базується на загальних принципах впровадження інвестиційних проектів. Вона органічно входить в існуючу систему управління у цілісному вигляді або поетапно на основі розвитку та вдосконалення функціональних підсистем управління конкурентоспроможністю [2].

Перелік посилань

1. Станьковська І.М. Системне управління конкурентоспроможністю підприємств на засадах інтелектуалізації [Текст] / І. М. Станьковська // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2013. – № 776. – С. 67-73.
2. Рожков В.О. Системне управління конкурентоспроможністю металургійних підприємств/ В.О. Рожков // Ефективна економіка – 2010. – №9/. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=314>

Самуся О.В., аспирантка кафедры экономики предприятия

(Государственный ВУЗ «Национальный горный университет, г. Днепропетровск, Украина)

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВНЕДРЕНИЯ ТЕПЛОНАСОСНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА ГОРНЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

Важными достоинствами теплонасосных технологий являются их высокая энергетическая эффективность и экологическая чистота. Основным недостатком является высокая стоимость не только оборудования самих теплонасосных установок, но также и систем сбора низкопотенциального тепла. В этой связи применение тепловых насосов на горных предприятиях выглядит весьма перспективно, так как в этом случае низкопотенциальное геотермальное тепло выносится из недр Земли на поверхность в виде потоков шахтной воды и вентиляционного воздуха системами обеспечения функционирования шахт, вследствие чего дополнительные затраты на системы сбора низкопотенциального тепла будут минимальны.

В 2010 году Национальным горным университетом на шахте «Благодатная» ПАО «ДТЭК Павлоградуголь» создана первая в Украине и наиболее мощная в странах СНГ теплонасосная установка (ТНУ), использующая низкопотенциальное тепло шахтной воды. Положительный опыт эксплуатации этой ТНУ способствовал усилению интереса к данной технологии и поставил вопрос о применении ее на других шахтах.

Стратегия внедрения теплонасосных технологий утилизации низкопотенциального тепла на горных предприятиях зависит, прежде всего, от корректности оценок их экономической эффективности.

На основе анализа имеющихся в литературе данных можно сделать вывод, что излагаемые в публикациях результаты технико-экономических расчетов относятся к тем или иным частным случаям, определенным постановкой решаемых задач, и получены при ряде значительных упрощений и допущений. В связи с этим, учитывая перспективность и необходимость получения объективных оценок экономической целесообразности применения теплонасосных технологий на горных предприятиях Украины, целью настоящей работы является разработка методики расчета удельных затрат на генерацию тепловой энергии с использованием ТНУ.

Для достижения поставленной цели было необходимо решить следующие задачи:

1. Выполнить анализ условий применения теплонасосных технологий на шахтах ПАО «ДТЭК Павлоградуголь» с учетом возможных схемных решений ТНУ.
2. Выполнить анализ факторов, определяющих энергетическую и экономическую эффективность ТНУ.
3. Разработать методику расчета удельных затрат на генерацию тепловой энергии с использованием ТНУ.

На шахтах ПАО «ДТЭК Павлоградуголь» основным назначением теплонасосных технологий является получение горячей воды для систем горячего водоснабжения шахт. Возможно также их применение для кондиционирования воздуха и обогрева отдельных проблемных помещений в зданиях административно-бытового комплекса шахт.

В качестве источников низкопотенциального тепла могут быть использованы откачиваемая шахтная вода, исходящая вентиляционная струя, вода систем охлаждения компрессорных установок, сточные воды. Для реализации теплонасосных технологий важно также наличие на шахтах помещений, в которых можно разместить ТНУ, так как от этого зависит стоимость строительной части проекта, составляющая значительную долю в общих затратах на реализацию теплонасосной технологии.

Вид используемых источников низкопотенциального тепла определяет схемное решение систем отбора низкопотенциального тепла и общее схемное решение, на которое оказывает влияние также назначение конкретной ТНУ.

Оценка экономической эффективности теплонасосной технологии может выполняться на различных стадиях ее реализации:

- технико-экономического обоснования (ТЭО) ее применения;
- по результатам рабочего проектирования;
- по результатам эксплуатации действующей ТНУ.

Расчеты показателей экономической эффективности ТНУ, в том числе удельных затрат на генерацию тепловой энергии, на этих стадиях выполняются на единой методической основе. Различие состоит в степени достоверности данных об энергетических и стоимостных показателях ТНУ.

На стадии ТЭО определяются источники низкопотенциального тепла, принимаются возможные схемные решения ТНУ, рассчитываются такие основные энергетические показатели, как теплопроизводительность и потребляемая электрическая мощность. При этом целесообразно определить также рациональную длительность суточного рабочего цикла ТНУ по подготовке горячей воды, поскольку этот параметр определяет как теплопроизводительность ТНУ, так и стоимость потребляемой электроэнергии, поскольку существует возможность реализации цикла во время действия льготного тарифа оплаты за потребленную электроэнергию. На этой стадии оборудование еще не выбирается, поэтому капитальные затраты по ТНУ рассчитываются по укрупненным показателям на основе данных по теплонасосным установкам-аналогам.

После разработки рабочей документации и составления локальных смет на строительство и монтаж ТНУ показатели экономической эффективности спроектированной ТНУ уточняются. Наиболее достоверные показатели могут быть получены на основе данных о фактических капитальных и эксплуатационных затратах после ввода ТНУ в эксплуатацию.

Методика расчета показателей экономической эффективности ТНУ в сравнении с традиционным для шахт ПАО «ДТЭК Павлоградуголь» способом получения тепла в угольных котельных разработана на примере ТЭО целесообразности применения теплонасосной утилизации тепла шахтной воды для подготовки горячей воды на шахте им. Н.И. Сташкова.

Экономическая эффективность теплонасосной технологии определялась на основе сравнения с существующей технологией подготовки горячей воды. Расчет срока окупаемости капитальных затрат и амортизационных отчислений по ТНУ произведен по методу уменьшения балансовой стоимости.

Срок окупаемости капитальных затрат определяется на основе данных о чистом дисконтированном доходе (ЧДД), получаемом в результате работы установки. По результатам проведенных расчетов строятся графики изменения ЧДД в зависимости от срока эксплуатации установки. Срок, при котором ЧДД становится равным нулю, представляет собой срок окупаемости капитальных затрат.

В результате выполненных исследований проанализированы основные факторы, определяющие экономическую эффективность применения теплонасосных технологий для горячего водоснабжения при использовании бросового низкопотенциального тепла. Разработана методика расчета срока окупаемости и удельных затрат на генерацию тепловой энергии с помощью теплонасосных установок на угольных шахтах.

Kateryna Zharan, PhD student TU Bergakademie Freiberg
Supervisor: Prof. Dr. Jan Bongaerts, MBA International Management of Resources and Environment Programme Director
(*Technische Universität Bergakademie Freiberg*)

OVERVIEW OF NATURAL RESOURCES' SEPARATION AND USAGE FOR THE
ENTERPRISES OF CENTRAL EUROPE

Abstract

The necessity of estimation of natural resources for countries of Central Europe is presented. Overview of natural stocks is demonstrated as a competitive advantage for nation's economy. Main problems for efficient resource usage and major environmental issues are highlighted. Conclusion is drawn about influence of separation of natural resources on nation's economy.

Natural resources are separated in different proportions in over the world. There are some countries with big amount of natural resources stocks with one hand and vice versa. With one hand, allocation of natural resources plays a huge role in country's future economic and political situation. With other hand, a large amount of natural resources don't always mean the optimality of its usage. The problem of countries of Central Europe, mostly CIS countries, is inefficient applying and management of it. Therefore, there are a great number of examples of small countries which aren't in possession of resources deposit and have strong economic system and high life standards for people. They develop renewable source of energy usage, green technology implementation and friendly environmental concepts of manufacture activity. Additionally, resource potential of Central Europe countries is still large.

The global battle for natural resources – from food and water to energy and precious metals – is only beginning, and will intensify to proportions that could mean enormous upheavals for every country, leading academics and business figures told a conference in Oxford on 12 June 2012 [1].

The major environmental issues for countries of Central Europe are following:

- (1) air pollution from industrial emissions (originating at metallurgical and chemical plants);
- (2) water pollution from industrial and municipal sources;
- (3) heavy use of agricultural chemicals, including banned pesticides such as DDT, has contaminated soil and groundwater;
- (4) hazardous waste management;
- (5) acid rain damaging forests and deforestation;
- (6) coastal pollution from industrial and domestic waste.

There are a lot researches in the field of environmental management of natural resources. There is a concept of interaction between management of natural resources and environment called "sustainable development". Sustainable development emphasizes the need to organize and control the dynamics and the complex interactions between man, production activities, and natural resources in order to promote their coexistence and their common evolution. It points out the importance of studying the interfaces between society and nature, and especially the coupling between economics and ecology [2]. This approach used for finding optimal balance for management of natural resources by the instrumentality of mathematical models and methods.

The Table 1 (gives below) characterizes the overview of natural stocks for Central Europe countries. Analyze presented information has to demonstrate the key natural resources which situated in each country, needed for manufacturing activity of enterprises.

Table 1

Overview of natural stocks for Central Europe countries [3]

Natural Resources	Country of Central Europe	Natural Resources	Country of Central Europe
iron ore	Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Hungary, Latvia, Macedonia, Serbia, Slovakia	gypsum	Bosnia and Herzegovina, Croatia, Latvia, Macedonia, Moldova
amber	Latvia, Lithuania, Poland	lead	Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Macedonia, Poland, Serbia, Slovenia
anthimony, brown coal, bulduing stone, lignite coal, marble, pyrite	Serbia	lignite	Czech Republic, Moldova, Serbia, Slovakia, Slovenia
arabic land	Bulgaria, Estonia, Hungary, Latvia, Macedonia, Moldova, Poland, Romania, Serbia, Ukraine, Slovakia	limestone	Albania, Estonia, Latvia, Moldova, Serbia
asbestos	Macedonia	magnesium	Serbia, Ukraine
buaxite	Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Hungary, Montenegro	manganese	Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Macedonia, Serbia, Hungary, Ukraine, Slovakia
bogs, rere eath elements, sea mud	Estonia	mercury, titanium	Ukraine
calcium, mica, natural asphalt, silica	Croatia	nikel	Albania, Bosnia and Herzegovina, Macedonia, Ukraine
chromite	Albania, Macedonia, Serbia	oil	Croatia, Estonia, Latvia, Serbia, Ukraine
chromium	Bosnia and Herzegovina, Bulgaria	zinc	Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Macedonia, Serbia, Slovenia
clay	Bosnia and Herzegovina, Croatia, Czech Republic, Estonia, Latvia	petroleum	Albania, Bulgaria, Hungary, Romania
coal	Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Hungary, Czech Republic, Poland, Romania, Serbia, Ukraine, Slovenia	phosphorite	Estonia, Moldova
cobalt	Bosnia and Herzegovina	pig ore	Bulgaria
copper	Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Macedonia, Poland, Serbia	salt	Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Poland, Romania, Serbia, Ukraine
dolomite, peat	Estonia, Latvia	sand	Bosnia and Herzegovina, Estonia, Latvia, Moldova, Slovakia
fertile soils, ore	Hungary	silver	Bosnia and Herzegovina, Macedonia, Poland, Serbia
forest	Czech Republic, Serbia	sulfur	Poland, Ukraine
flue	Bulgaria, Estonia	gravel	Latvia, Moldova
gas	Albania, Hungary, Serbia	timber	Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Czech Republic, Latvia, Macedonia, Romania, Ukraine
gold	Bulgaria, Macedonia, Serbia	tungsten	Macedonia
graphite, kaolin	Czech Republic, Ukraine	uranium	Bulgaria, Hungary

Countries of Central Europe concentrate a large number of different natural resources. Ukraine, Serbia, Macedonia, Bulgaria, Bosnia and Herzegovina and Albania have the most variety of resources stocks. But there is the problem of efficiency of their usage for manufacturing enterprises and damage influence of results of company's activity on environment.

References

1. Future – Global resources stock check (2012).The BBC, 18 June 2012
2. De Lara M., Doyen L. (2008): Sustainable Management of Natural Recourses: Mathematical Models and Methods, 264 ps.
3. The Encyclopedia of Earth (2012): Central Intelligence Agency, June 3, 2012

Хапров Д.Ю. студент гр. М-АМ-13-2

Науковий керівник: Пілова Д.П., к.е.н., доцент, доцент кафедри прикладної економіки
(Державний ВНЗ "Національний гірничий університет", м. Дніпропетровськ, Україна)

УПРАВЛІННЯ ЗБУТОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА З ВИРОБНИЦТВА СТРІЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Ефективність здійснення збутової діяльності на підприємстві значною мірою впливає на результати його господарської діяльності. Збутова діяльність підприємства являє собою процес здійснення обміну матеріальними цінностями та послугами, тобто особливий вид діяльності, від якої залежать кінцеві результати господарської діяльності компанії в цілому

Важливим елементом дослідження збутової діяльності є не тільки розробка, а й здійснення стратегії через організацію збутової діяльності. Будь яка збутова діяльність проходить апробацію часом. Якщо збутова стратегія реалізована, і прогнозований результат досягнутий – підприємство досягло наміченої мети. Якщо цілі не досягнуті, збутову стратегію необхідно переглянути або вдосконалювати або відмовитися. Важливо також розуміти, що однією з визначальних факторів при організації та дослідженні збуту, є планування і прогнозування тенденцій розвитку ринку. Організація збутової діяльності – це постійний аналіз споживачів, пошук нових клієнтів і задоволення їх потреб, вибір ринків, підвищення прибутковості продажів.

Добре продумане управлінське бачення готує підприємство до майбутнього, встановлює дострокові напрями розвитку та визначає намір підприємства зайняти конкретні ділові позиції, своє місце на ринку. Розробка стратегії і прогнозування є одна з основних функцій збутової служби при організації своєї роботи.

Очевидно, що розробка збутової стратегії значною мірою впливає на добробут підприємства, розвиток конкурентоздатних і ефективних стратегічних дій і бізнес-підходів та виконання стратегії таким чином, щоб досягти намічених результатів.

Підприємство, що спеціалізується на виробництві стрілочної продукції, а саме ПАТ «Дніпропетровський стрілочний завод» має певні специфічні особливості середовища функціонування, які значною мірою визначають ефективність його збутової діяльності та господарської діяльності в цілому.

Ринок стрілочної продукції характеризується незначною кількістю потенційних споживачів, до яких належать залізниці, промислові підприємства, що мають свої внутрішньозаводські колії, та метрополітени. При цьому стрілочна продукція не є продукцією з широким асортиментом. На обсяги збуту даної продукції значною мірою впливає фактор сезонності. Ринок стрілочної продукції є ринком з жорсткою конкуренцією внаслідок наявності досить великої кількості гравців. Перелічені особливості середовища функціонування підприємства з виробництва та реалізації стрілочної продукції визначають найбільш вагомі фактори, що впливають на ефективність його збутової діяльності, а саме: сезонність продукції, яка виробляється; високий рівень конкуренції на ринку; платіжна дисципліна контрагентів (своєчасність платежів, які здійснюються в повному обсязі); планування збутової політики (формування пакетів заказів) тощо.

Отже, управління збутовою діяльністю підприємства з виробництва стрілочної продукції повинно здійснюватися шляхом охоплення нею всіх етапів проходження продукції від виробника до споживача. При цьому механізм збуту повинен бути спрямований на реалізацію утворення попиту та максимального задоволення інтересів споживачів з урахуванням специфічних особливостей середовища функціонування підприємства.

Ніколаєва В.К., асистент кафедри маркетингу

(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

ПЕРСОНАЛІЗОВАНІ МАРКЕТИНГОВІ КОМУНІКАЦІЙНІ КАНАЛИ ПРИ ПРОСУВАННІ ІННОВАЦІЙНОГО ТОВАРУ НА ПРОМИСЛОВОМУ РИНКУ: МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Необхідною умовою для визначення раціональності використання коштів, що витрачаються на забезпечення маркетингових комунікацій підприємства в процесі розповсюдження інноваційного товару, є оцінка ефективності використання сформованих персоналізованих маркетингових комунікаційних каналів.

Персоналізація маркетингових комунікацій для умов промислового ринку змінює методологічний підхід до формування моделі маркетингових комунікацій з метою більш глибокого залучення професійного споживача до процесу покупки на різних стадіях. На промисловому ринку залученість професійного покупця залежить від суб'єктивної оцінки покупцем важливості даної покупки, ситуації вибору інноваційного товару та його особистого інтересу до даної продуктової категорії [1]. Ступень залученості у процес прийняття рішення про покупку інноваційного товару проявляється в залежності від стадій даного процесу. Залучення професійного споживача потребує персоналізованої взаємодії із підприємством, тобто впливу персоналізованих маркетингових комунікацій на кожній із стадій процесу прийняття рішення про покупку інноваційного товару, що обумовлює необхідність визначення завдань маркетингових комунікацій по окремим стадіям. З цього є логічним висновок про доцільність застосування окремих персоналізованих маркетингових комунікаційних інструментів на кожній із стадій процесу прийняття рішення про покупку інноваційного товару, який би враховував особливості поведінки професійного споживача саме на цій стадії.

Відповідно до цього, оцінювання ефективності персоналізованих маркетингових комунікаційних каналів доцільно проводити базуючись на моделі формування персоналізованих маркетингових комунікаційних каналів для розповсюдження інноваційного товару на промисловому ринку, яка враховує три аспекти:

- персоналізований вплив маркетингових комунікаційних каналів на споживчу аудиторію через встановлення індивідуального контакту з професійним споживачем та формування модифікації інноваційного технічно складного товару відповідно до потреб даного споживача;
- підтримання неперервної взаємодії із професійним споживачем та підвищення ступеню залученості споживача у процес прийняття рішення про покупку інноваційного товару за рахунок формування маркетингових комунікаційних каналів відповідно до кожної із стадій даного процесу;
- ступінь сприяння розповсюдженню інноваційного товару на промисловому ринку у відповідності до того, які наскільки сформовані канали відповідають поставленим цілям та які економічні ефекти має підприємство від застосування персоналізованих маркетингових комунікаційних каналів, тобто їх цільова ефективність.

Оцінку пропонується здійснювати сукупно по всіх напрямках, згідно показників, які доцільно використовувати по кожному із цих напрямків. Відбір показників традиційно визначається чотирма критеріями: специфікою ринку, на якому підприємство здійснює свою діяльність; типом товару, який підлягає розповсюдженню; специфікою діяльності підприємства із урахуванням галузі, в рамках якої воно функціонує; цілями оцінювання маркетингових комунікацій.

В рамках даного дослідження відбір показників оцінювання ефективності маркетингових комунікаційних каналів проводився на прикладі промислового ринку, на якому розповсюджується інноваційних технічно складний товар «акумуляторна батарея» підприємством машинобудівельної галузі. Результати проведеного дослідження показали, що оцінку ефективності застосування маркетингових комунікаційних заходів запропоновано проводити у трьох напрямках: оцінка персоналізованого впливу маркетингових комунікаційних каналів, оцінка взаємодії із споживачем та цільова оцінка маркетингових комунікаційних каналів із застосуванням вищерозглянутих показників.

Зауважимо, що існує взаємозв'язок між ефективністю інструментів маркетингових комунікацій, які входять до маркетингового комунікаційного каналу, та ефективністю комунікаційного каналу в цілому. Відповідно до цього, окрім ефективності застосування маркетингових комунікаційних каналів доцільним є проведення оцінки ефективності інструментів маркетингових комунікацій, які складають цей персоналізований маркетинговий комунікаційний канал та безпосередньо здійснюють вплив на його ефективність.

Виходячи з того, що для оцінки ефективності застосування персоналізованих маркетингових комунікаційних каналів при розповсюдженні інноваційного товару на промисловому ринку запропоновано низку показників (рис. 1), а також виділено окремі показники для оцінки ефективності інструментів маркетингових комунікацій в рамках персоналізованого каналу, запропоновано об'єднати всі ці показники у дворівневу систему оцінювання ефективності персоналізованих маркетингових комунікаційних каналів. Так, перший рівень системи складають показники оцінки ефективності маркетингових комунікаційних каналів, оскільки є узагальнюючими результати використання окремих персоналізованих комунікаційних каналів та мають більшу результативну інформатизацію для прийняття рішення керівництвом підприємства. Другий рівень системи оцінювання показників складають показники визначення ефективності інструментів маркетингових комунікаційних комунікацій в рамках персоналізованого маркетингового комунікаційного каналу. Використання саме дворівневої системи показників оцінювання дає можливість досягти глобального та локального екстремумів по кожному із рівнів.

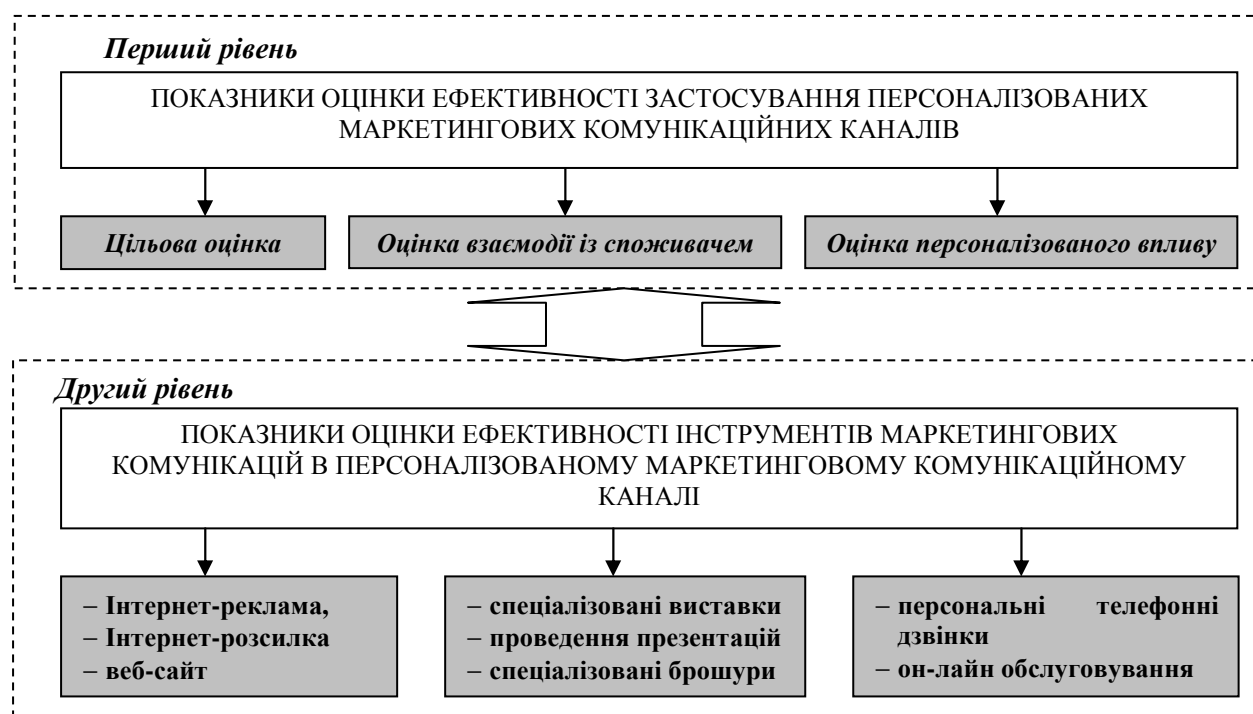

Рис. 1 – Дворівнева система показників оцінювання ефективності персоналізованих маркетингових комунікаційних каналів при розповсюдженні інноваційного товару на промисловому ринку

Запропонована дворівнева система показників, по-перше, дозволяє проводити оцінку ефективності використання персоналізованих маркетингових комунікаційних каналів на кожній стадії процесу прийняття рішення про покупку інноваційного товару; по-друге, враховує специфічні показники оцінки кожного із інструментів маркетингових комунікацій, що дозволяє проводити більш детальну оцінку ефективності інструментів всередині кожного персоналізованого маркетингового комунікаційного каналу; по-третє, за рахунок використання показників двох рівнів дозволяє проводити оцінку ефективності комплексно, тобто із врахуванням досягнутої ефективності у різних напрямках та її взаємозв'язках.

По кожному рівню системи визначення ефективності формування персоналізованих здійснюється за допомогою комплексних показників, які у підсумку зводяться до зведеного показника ефективності персоналізованого маркетингового комунікаційного каналу. З цією метою було використано параметричний метод, який є традиційним в практиці оцінювання результатів маркетингової діяльності [2-4].

Формула розрахунку зведеного показника ефективності персоналізованого маркетингового комунікаційного каналу має наступний вигляд:

$$P_{total} = v_{comp}^1 \cdot \sum q_{nm}^1 \cdot a_n^1 \cdot b_m^1 + v_{comp}^2 \cdot \sum q_{nm}^2 \cdot a_n^2 \cdot b_m^2, \quad (1)$$

$$P_{total} = P_{comp}^1 \cdot v_{comp}^1 + P_{comp}^2 \cdot v_{comp}^2, \quad (2)$$

де P_{total} - зведений показник ефективності персоналізованого маркетингового комунікаційного каналу;

v_{comp}^1 - вагомість показників першого рівня;

v_{comp}^2 - вагомість показників другого рівня;

q_{nm}^1 – одиничний параметричний індекс показника системи оцінки ефективності маркетингових комунікацій на першому рівні;

a_n^1 - вагомість n групи показників системи визначеного рівня;

b_m^1 - вагомість m показника у n групі показників системи;

q_{nm}^2 – одиничний параметричний індекс показника системи оцінки ефективності маркетингових комунікацій на другому рівні;

w_{nm}^2 - одинична вагомість показника системи оцінювання ефективності маркетингових комунікаційних каналів другого рівня.

P_{comp}^1 - комплексний показник оцінки ефективності маркетингового комунікаційного каналу на першому рівні.

P_{comp}^2 - комплексний показник оцінки ефективності маркетингового комунікаційного каналу на другому рівні;

Результати проведеного дослідження дозволили сформувати процес оцінювання ефективності формування персоналізованих маркетингових комунікаційних каналів для розповсюдження інноваційного товару на промисловому ринку із використанням дворівневої системи показників.

Для оцінки ефективності маркетингових комунікаційних каналів, сформованих для просування групи технічно складних товарів «акумуляторна батарея» ПАТ «Веста-Дніпро» застосовано запропонований процес на прикладі інноваційного технічно складного товару бренду «WPS-N» ПАТ «Веста-Дніпро».

Вагомість кожного із показників системи розрахована експертним методом. Експертна група складалася із 10 експертів, серед яких були: керівник підприємства

ПАТ «Веста-Дніпро», керівник та провідні економісти підприємства, керівник технічного відділу, керівник відділу продажів, керівник та 2 фахівця відділу маркетингу. Використовуючи результати експертної оцінки розраховано комплексний показник оцінки ефективності маркетингового комунікаційного каналу згідно запропонованого процесу оцінювання ефективності формування персоналізованих маркетингових комунікаційних каналів для розповсюдження інноваційного товару на промисловому ринку, результати розрахунків занесено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати оцінки ефективності формування персоналізованих маркетингових комунікаційних каналів при розповсюдженні інноваційного технічно складного товару ПАТ «Веста-Дніпро»

Стадія процесу прийняття рішення про покупку	Маркетинговий комунікаційний канал	Комплексний показник оцінки ефективності на першому рівні	Вагомість показників першого рівня	Комплексний показник оцінки ефективності на другому рівні	Вагомість показників другого рівня	Зведений показник оцінки ефективності маркетингового комунікаційного
Усвідомлення потреби	1	0,5863	75,62%	0,3516	24,38%	0,5291
	2	0,6410		0,9192		0,7088
Пошук інформації	3	0,5658		0,4382		0,5347
	4	0,5205		0,0576		0,4076
	5	0,6177		0,0519		0,4798
Оцінка альтернатив	6	0,5783		0,2867		0,5072
	7	0,5036		0,0633		0,3963
	8	0,5990		0,0951		0,4761
Покупка	9	1,0862		0,1800		0,8653
	10	1,0765		0,1252		0,8446
Післякупівельна стадія	11	1,1096		0,2141		0,8913
	12	1,0545		0,1606		0,8366

Аналогічним чином значення комплексних показників оцінки ефективності інструментів маркетингових комунікаційних при розповсюдженні інноваційного технічно складного товару бренду «WPS-N» ПАТ «Веста-Дніпро» розраховано на другому рівні за допомогою запропонованого алгоритму. Для цього спершу визначалися одиничні параметричні індекси показників за допомогою визначення співвідношення фактичних та запланованих значень, та методом експертної оцінки встановлена вагомість кожного показника та вагомість інструменту, на основі якої було розраховано одиничну вагомість показника системи на другому рівні. Після цього розраховувалися сумарні значення показників по окремому інструменту маркетингових комунікацій, які було об'єднано у маркетингові комунікаційні канали по стадіям процесу прийняття рішення про покупку інноваційного товару. На основі отриманих даних визначено комплексний показник оцінки ефективності інструментів маркетингових комунікаційних в рамках персоналізованого маркетингового комунікаційного каналу на другому рівні.

Для розрахунку зведеного показника оцінки ефективності маркетингового комунікаційного каналу застосовано (1), (2) із урахуванням значень вагомостей показників першого – 75,62% та другого рівнів – 24,38%, які були визначені експертною групою. Результати розрахунку зведених показників оцінки ефективності

маркетингових комунікаційних каналів при розповсюдженні інноваційного технічно складного товару бренду «WPS-N» ПАТ «Веста-Дніпро» представлені на рис. 2.

Таким чином, запропонована методика оцінки ефективності формування персоналізованих маркетингових комунікаційних каналів на прикладі розповсюдження інноваційного технічно складного товару бренду «WPS-N» ПАТ «Веста-Дніпро» професійним споживачам в ситуації, коли вони не мали досвіду споживання бренду, але мали досвід співпраці із підприємством, при маркетинговому комунікаційному бюджеті в 64850,44 грн. дозволила оцінити ефективність сформованих персоналізованих маркетингових комунікаційних каналів за стадіями процесу прийняття рішення про покупку інноваційного товару.

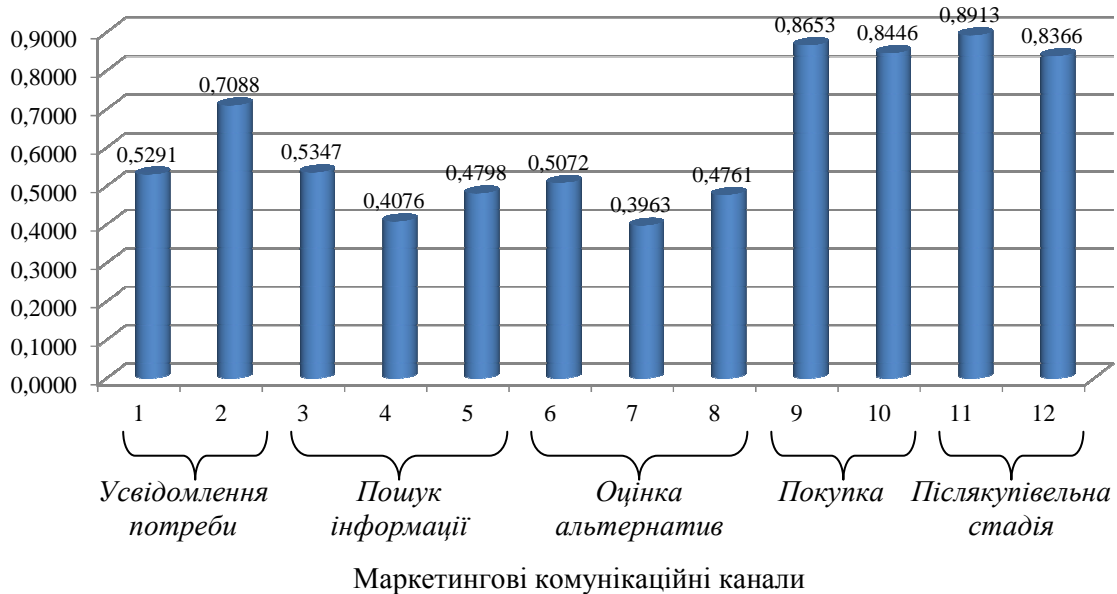

Рис. 2 – Заведені показники оцінки ефективності формування персоналізованих маркетингових комунікаційних каналів при розповсюдженні інноваційного технічно складного товару ПАТ «Веста-Дніпро»

За результатами впровадження маркетингових комунікацій із застосуванням сформованих персоналізованих маркетингових комунікаційних каналів для розповсюдження інноваційного технічно складного товару бренду «WPS-N» ПАТ «Веста-Дніпро» обсяг продажу склав 495751 грн, рентабельність продажів склала 18,65% та віддача від інвестицій в персоналізовані маркетингові комунікаційні канали склала 6,27 грн., що свідчить про ефективність запропонованої методики формування персоналізованих маркетингових комунікаційних каналів для розповсюдження інноваційного товару на промисловому ринку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Минетт С. Промышленный маркетинг: принципиально новый подход к решению маркетинговых задач. - М.: Вильямс, 2003. - 208 с.
2. Бейкер М. Маркетинг – СПб: Питер, 2002. – 1200 с.: ил. (Серия «Бизнес-класс»).
3. Гаркавенко С.С. Маркетинг. Підручник. — Київ: Лібра, 2002. — 705 с.
4. Котлер Ф., Армстронг Г., Сондерс Д., Вонг В. Основы маркетинга / Пер. с англ. — 2-е европ. изд. — М.; СПб.; К.: Вильямс, 2003. — 944 с.

Андрущенко О.В. студентка гр. М-АМ-14-2

Науковий керівник: Овчинникова Т.В., асистент кафедри прикладної економіки
(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м. Дніпропетровськ, Україна)

ЕМІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЗАКАРПАТТЯ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Складна економічна ситуація в країні не могла не позначитися і на її західних регіонах, а саме на Закарпатській області. Україна історично пройшла через три хвилі міграції, основними причинами міграції населення залишаються економічні, політичні, релігійні. Проблеми еміграції в досліджували такі науковці як П.З. Гуцал, М.Д. Дихан, О. Заклекта, С.П. Качараба, В. Маруняк, С. Наріжний, В.М. Піскун, С.В. Ульяновська, Г.М. Яценюк та інші. Безробіття, високі податки, малі соціальні виплати, високі ціни змушують людей їхати за кордон з метою збагачення. Зараз можна виділити ще одну причину еміграції людей за кордон – це закриття підприємств, а отже втрата робочих місць. Країнами, куди люди їдуть для покращення матеріального становища є США, Росія, Польща, Угорщина, Італія, Іспанія, Португалія, Чехія, Німеччина та інші.

Українську діаспору можна зустріти майже в кожному куточку світу, але і на нашій території проживають мешканці інших держав. Саме на території Закарпатської області проживають представники близько 76 різних національностей, а саме:

- українці – 78,4% або 976.479
- венгри – 12,5% або 155.711
- росіяни – 4% або 49.458
- румини – 2,4% або 29.485
- цигани – 1% або 12.131
- словаки – 0,6% або 7.329
- німці – 0,3% або 3.478
- євреї – 0,2% або 2.639
- білоруси – 0,2% або 2.639

- чехи, поляки, італійці, вірмени, азербайджанці та інші національності – 0,6% або близько 2.000 [1]. Останні показники міграції населення Закарпатської області мають наступний вигляд (табл.1) [2]:

Таблиця 1

Міграційний рух населення у січні-березні

	2014р.			2013р.		
	кількість прибулих	кількість вибулих	Міграційний приріст, скорочення (-)	кількість прибулих	кількість вибулих	Міграційний приріст, скорочення (-)
Усього	1437	1595	-158	1432	1591	-159
Міські поселення	754	923	-169	703	900	-197
Сільська місцевість	683	672	11	729	691	38
м. Ужгород	230	335	-105	191	353	-162
м. Берегово (міськрада)	68	75	-7	42	53	-11
м. Мукачево	226	213	13	234	194	40
м. Хуст (міськрада)	6	33	-27	14	29	-15
м. Чоп	25	20	5	32	33	-1
Райони						

Берегівський	81	73	8	78	43	35
Великобerezнянський	48	43	5	42	30	12
Виноградівський	103	107	-4	89	89	-
Воловецький	33	51	-18	48	32	16
Іршавський	75	87	-12	61	92	-31
Міжгірський	26	54	-28	42	47	-5
Мукачівський	146	121	25	125	140	-15
Перечинський	33	28	5	29	24	5
Рахівський	42	62	-20	56	111	-55
Свалявський	53	74	-21	65	72	-7
Тячівський	47	96	-49	37	109	-72
Ужгородський	180	65	115	190	72	118
Хустський	15	58	-43	57	68	-11

Можна побачити, що не втрачають своїх позицій тенденції до скорочення міграції, тобто кількість вибулих все ж є більшою ніж кількість прибулих до країни людей. За багаторічну історію міграційних процесів українського народу навіть побудувався рейтинг країн за різними показниками, куди найвигідніше емігрувати українцям, а саме:

1. США.
2. Канада.
3. Великобританія.
4. Австралія.
5. Німеччина.
6. Іспанія.
7. Чехія.
8. Латвія.
9. Ізраїль.
10. Польща.
11. Угорщина.
12. Домініканська Республіка.
13. Кіпр [3].

Можна запропонувати основні шляхи вирішення проблем еміграції населення Закарпаття, якими будуть:

- проведення економічних реформ;
- налагодження співпраці з країнами еміграції для уникнення нелегальних виїздів за кордон;
- створення нових робочих місць та збереження старих, тобто належне фінансування наявних установ для того, щоб вони не припиняли свою роботу;
- соціальні виплати;
- забезпечення робочими місцями студентів-випускників ВУЗів.

Для досягнення потрібного результату необхідна допомога самої держави загалом та Закарпатської області зокрема.

Перелік посилань

1. Население Закарпатской области / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ua.all.biz/regions/?fuseaction=adm_oda.showSection&sc_id=8&rgn_id=1
2. Держстат Головне управління статистики у Закарпатській області. Експрес-випуск / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uz.ukrstat.gov.ua/press/2014/expr_v119.pdf
3. Куди найвигідніше емігрувати українцям / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.volynnews.com/news/analytics/kudy-naylehshe-immihruvaty-ukrayintsiam/>

Довгань В.Д. студентка гр. АМ-14м

Научный руководитель: Овчинникова Т.В., ассистент кафедры прикладной экономики

(Государственный ВУЗ «Национальный горный университет, г.Днепропетровск, Украина)

ОПЕРЕЖАЮЩАЯ ПОДГОТОВКА – ОРИЕНТИРОВАННОСТЬ НА БУДУЩЕЕ

Опережать – значит быть способным к постоянному, целенаправленному и систематическому усвоению системы знаний, умений, навыков, ценностей, отношений, ориентации, норм поведения, способов и форм общения. В свою очередь, опережающее образование целенаправленно готовит к жизни и труду в информационно насыщенной среде, требующей от людей повышенной ответственности, более широкой и вместе с тем более гибкой образовательной базы, подлежащей непрерывному обогащению и развитию. Оно призвано сочетать подготовку нового поколения к будущему с содержательной и полноценной сегодняшней жизнедеятельностью. Готовя человека к выполнению своих функций в обществе будущего, оно должно учить эффективно справляться с задачами настоящего дня [1]. Общеобразовательная подготовка в опережающем образовании является базой для любой последующей специализации. Включенное в различные виды деятельности оно нацелено преимущественно на развитие общих способностей, интересов, убеждений, склонностей, идеалов, мировоззрения, одновременно создавая возможности для выявления и формирования призвания.

Подготовка кадров, является актуальной проблемой для современной экономики, причём не только для украинской. Обучение, развитие персонала это первостепенный вопрос, присутствующий сейчас практически во всех развитых и развивающихся странах. Деятельность предприятий напрямую зависит от решения этого вопроса, так как устойчивость функционирования предприятия в процессе технико – технологических и структурных изменений в первую очередь зависит от профессионально – квалификационных характеристик трудового потенциала.

Опережающая переподготовка ориентирована на будущее. Поскольку на сегодняшний день еще сохраняются элементы неопределенности в развитии производства, профессиональная подготовка специалистов должна носить широкопрофильный характер с возможностью последующего получения повышенного уровня образования либо за счет расширения, либо за счет углубления содержания образования. Это требует предоставления учебному заведению относительной свободы в формировании содержания образования и предполагает расширение прав учебного заведения в рамках специального цикла учебных дисциплин в части требований к знаниям и умениям специалиста.

При определении состава содержания подготовки специалистов следует предусмотреть такое содержание, чтобы оно выходило за пределы профессиональных функций по должностям, к которым готовится специалист, было ориентировано на повышение его профессиональной компетентности таким образом, чтобы знания и умения обеспечивали ему в случае необходимости: а) возможность профессионального роста как по должностной вертикали так и возможность перемещения по горизонтали; б) возможность использования имеющихся знаний для творческого проявления себя в работе; в) возможность смены технологии производства при сохранении специалистам прежнего места работы; г) возможность правильной оценки своей профессиональной деятельности в системе выполнения трудовых обязанностей во взаимодействии с дру-

гими людьми, в процессе регулирования своей и их деятельности; д) наличие запаса знаний и умений для принятия решений в экстремальных ситуациях, когда специалист вынужден выйти за пределы выполнения своих обязанностей [2]. Наибольшую активность в организации опережающего обучения проявляют работодатели из отраслей медицины, полиграфии, торговли и недвижимости.

Процесс "опережающей подготовки" на предприятии является, необходимой процедурой, так как именно от профессиональной подготовки работника зависит эффективная деятельность компании. Этот вопрос был и остается неотъемлемой частью стратегии развития потенциала кадров, непосредственной задачей руководства, что требует создания эффективной системы подготовки и переподготовки персонала. Для каждой категории работников: руководителей, специалистов технического и экономического профилей, рабочих необходимо разработать собственную подсистему подготовки и переподготовки. Весьма важными являются знание существующих методов, приёмов обучения и умение рационально их использовать в управленческой деятельности. Украинская система "опережающей подготовки" на сегодняшний день не является идеальной и имеет свои проблемы. Это и слабая связь процесса получения новых знаний с развитием в культурном смысле, и необходимость реформирования, и низкий уровень использования такого эффективного метода обучения, как стажировка, в том числе внутрифирменная. низкая мотивация в развитии как самих работников, так и их работодателей [3].

Основным направлением действия опережающего обучения является системная интеграция экономики, науки и образования, информатизация, непрерывность образования, изменения качества образовательного процесса, сотрудничество и социальное партнерство. Усовершенствование организации опережающего обучения работников позволит профессионально обучить и аттестовать работников с получением документа, удостоверяющего профессиональную квалификацию Это даст возможность повысить конкурентоспособность работников на рынке труда, содействовать трудоустройству безработных граждан, стимулировать сохранения и создания рабочих мест в связи с напряженной ситуацией на рынке труда.

Перечень ссылок

1. Бим-Бад Б. Опережающее образование: теория и практика// Советская педагогика. – 1988. - №6. – С.32-37
2. Демин В.М. Развитие среднего профессионального образования должно быть приоритетным и опережающим // Специалист. – 2003. - № 11. – С. 2 – 3.
3. Жуков Е.Ф. Управление кадрами предприятия. М.: Издательское объединение «ЮНИТИ», 2005.

Ищенко Л.А. студентка гр. ЕД-13м

Науковий керівник: Волотковська Ю.О., асистент кафедри прикладної економіки

(Державний ВНЗ "Національний гірничий університет", м. Дніпропетровськ, Україна)

ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі в нашій країні проблема збереження навколишнього середовища залишається актуальною, не дивлячись на загальну кризу в країні. В цілому економіка країни характеризується високим рівнем ресурсо- та енергоємних галузей, фізичним і моральним зносом устаткування, а також низьким рівнем впровадження науково-технічного прогресу.

Реформування екологічних податків повинно проводитися в напрямку стимулювання суб'єктів господарювання до оновлення виробничо-технічної бази, застосування безпечних технологій, і як результат зменшення шкідливого впливу на довкілля.

Загальний обсяг ресурсних платежів в Державному бюджеті України у 2007–2013 рр. склав менше 5%, у тому числі обсяг екологічного податку становив 1%, це свідчить про його низьку фіскальну ефективність. Також надходження екологічних платежів характеризуються нестабільністю. Протягом 2009–2013 рр. розмір зборів за забруднення навколишнього середовища зменшився на 12,9[1]. Концептуальною основою екологізації податкових систем є ідея економічного стимулювання охорони навколишнього середовища і зберігання ресурсів шляхом запровадження збільшення екологічних податків при забрудненні навколишнього середовища, та навпаки зниження при використанні технологій що зберігають енергію та ресурси [3].

У 2013 році надходження коштів від екологічного податку за забруднення навколишнього природного середовища від загальної суми надходжень розподілилися таким чином (див.рис.1):

- за викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення – 849 966,65 тис. грн. або 40,6%;
- за скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти – 46 842,32 тис. грн. або 2,2%;
- за розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах, крім розміщення окремих видів відходів як вторинної сировини – 418 951,77 тис. грн. або 20%;
- за викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення (реалізоване паливо податковими агентами – суб'єктами господарювання) – 345 029,51 тис. грн. або 16,5%.
- надходження коштів від збору за забруднення навколишнього природного середовища склали 430 429,57 тис. грн. або 20,6%.

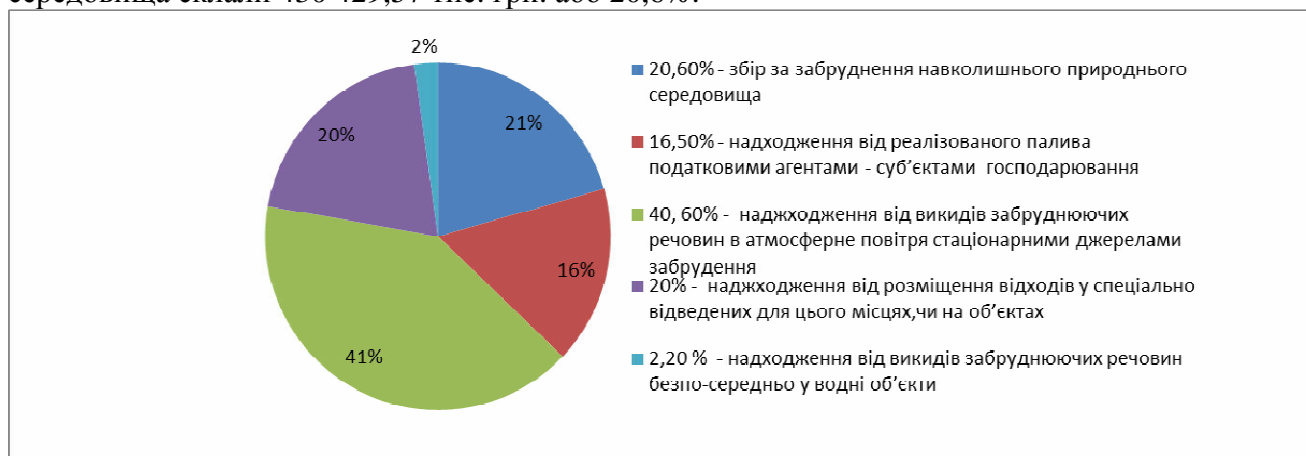

Рисунок 1 - Розмір надходжень від екологічного по до Державного бюджету України в 2013 році

Таким чином, існуюче в Україні екологічне оподаткування не відповідає нормам європейського податкового законодавства. Для реформування екологічного

оподаткування України відповідно до європейських умов та стандартів необхідно запровадити оподаткування продукції та упаковки, що містить екологічно небезпечні речовини; запропонувати розрахунок ставки екологічного збору на рівні Європейського союзу з урахуванням токсичності за скидання одиниці маси забруднюючої речовини; встановити ліміти викидів та скидів шкідливих речовин та запропонувати пільги та звільнення від оподаткування у випадках зменшення фактичних викидів; розробити систему податкових пільг для підприємств, що використовують технології з ресурсо- та теплозберігання ; забезпечити сприятливу кредитну та інвестиційну політику для залучення коштів міжнародних підприємств та власного капіталу в природоохоронну діяльність, впровадження чистого виробництва, ресурсозберігаючих та енергозберігаючих технологій.

Перелік посилань

- 1.Європейське екологічне агентство [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.eea.europa.eu/data-and-maps>
- 2.Податковий кодекс України від 02.12.10 р. № 2755-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.>
- 3.European Council. Green Paper on market-based instruments for environment and related policy purposes. – Brussels, 2007.
- 4.Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21.12.10 р. N 2818-VI – [Електронний ресурс] Режим доступу: rada.gov.ua

Перец М. Е. студент гр. ЕД-14м

Научный руководитель: Шашенко Е.А., ассистент кафедры прикладной экономики

(Государственный ВУЗ "Национальный горный университет", г. Днепропетровск, Украина)

ПАССИВНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОЛНЕЧНОЙ ЭНЕРГИИ В УКРАИНЕ

Известно, что мощность солнечной радиации на поверхности Земли составляет $1,75 \cdot 10^{17}$ Вт, что эквивалентно $5,4 \cdot 10^{24}$ Дж энергии в год. Это в 10 раз превышает общемировые запасы органического топлива, которые оцениваются в $6,9 \cdot 10^{23}$ Дж, или в 1000 раз превышает прогнозируемое до конца столетия общемировое энергопотребление, равное $15,3 \cdot 10^{20}$ Дж. Следовательно, использование даже 0,1 % суммарного энергетического потенциала солнечной радиации позволит целиком удовлетворить энергетические потребности человечества до конца XXI века.[1]

В солнечной энергетике сегодняшнего дня выделяют 3 основных направления: солнечные водонагревательные установки (коллектора), солнечные электростанции (СЭС) и фотоэлектрические преобразователи (ФЭП). Солнечные водонагревательные установки обычно представляют собой плоский солнечный коллектор, в котором нагревается вода, воздух или другой теплоноситель. Эти устройства характеризуются величиной площади нагрева. Суммарная площадь солнечных коллекторов в мире достигает 50 – 60 млн м², что эквивалентно 5 – 7 млн т у. т. в год.[3]

Преобразование солнечного излучения в тепло (фототермальное преобразование) может быть как пассивным (с использованием пассивных соляных элементов зданий — застекленные фасады, зимние сады), так и активным (с использованием дополнительного технического оборудования).

Рисунок 1 – Схема использования солнечной энергии.[3]

В Украине также сделаны попытки воплотить в жизнь подобные проекты, но большие первоначальные затраты по сравнению со строительством обычного дома

становятся препятствием для широкого распространения данной технологии на территории нашего государства.

Технология пассивного дома в Украине начала использоваться всего 3 года назад, тогда как в Европе 30 лет назад. В Украине первый пассивный дом был построен в 2008г. На сегодняшний день в Киеве, Чернигове и Василькове (Киевская обл.) построено 3 пассивных дома. Строительство этих трех домов осуществлялось по проектам архитектора-художника Татьяны Эрнст. Татьяна Эрнст спроектировала пассивный дом и для собственной семьи. Проектирование осуществлялось на протяжении 2005-2007 годов, а строительство – на протяжении 2007-2008 годов в районе Сырец (г.Киев). «Пассивный дом» Татьяны Эрнст был назван «Дом Солнца» (Sunshine Home) и был внесен в базу данных Института пассивного дома в Дармштадте. «Дом солнца» в Киеве спроектирован с учетом основных требований к энергетически-выгодной форме здания и с учетом ориентации по сторонам света.[2]

В целом, ситуация в строительстве пассивных домов в Украине складывается не наилучшим образом. О зарождении нового рынка говорить пока рано. 99% населения Украины еще даже не слышали о существовании такой технологии. Но распространение концепции «пассивного дома», применение данной технологии в сочетании с альтернативными источниками энергии (в частности с тепловыми насосами) станет еще одним шагом на пути энергосбережения и перехода на использование альтернативных источников энергии.[2]

Преимущества пассивного использования солнечной энергии:

Во-первых, экономичностью: не нужно тратить на установку сетей центрального отопления и газа, а затраты электрической энергии на отопление пассивных домов в 7-12 раз меньше, чем в кирпичных домах традиционной постройки.

Во-вторых, энергобезопасностью, что связано с отсутствием в пассивных домах сетей газа и теплоцентралей. Нужна только вода и электроэнергия в размере 10 кВт на дом или квартиру.[3]

В-третьих, энергонезависимостью: пассивные дома обладают массивными несущими стенами, плитами пола первого этажа и междуэтажными перекрытиями, что способствует хорошей аккумуляции тепла и децентрализации энергоснабжения.

В-четвертых, экологичностью: в зданиях, построенных по данной технологии, применяются современные строительные материалы и конструкции и новейшее инженерное оборудование. В пассивных домах циркулирует чистый и тёплый свежий воздух, стены и полы постоянно остаются теплыми.[3]

Перечень использованных источников

1. «Пассивный дом» – инновационная технология в энергоэффективном строительстве. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.octopus.ua/passive_house/.
2. Концепция развития солнечной энергетики в Украине. – Режим доступа: <http://www.gazanet.com.ua/kontseptsiya-razvitiya-solnechnoy-energetiki-v-ukraine> .
3. Технологии использования солнечной энергии в различных климатических зонах (широтах) Мира. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://solar.org.ua/articles/1343656150>

Перец М. Е. студент гр. ЕД-14м

Научный руководитель: Шашенко Е.А., ассистент кафедры прикладной экономики

(Государственный ВУЗ "Национальный горный университет", г. Днепропетровск, Украина)

ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ И ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЦЕЛЕОБРАЗНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ БИОТОПЛИВА

Остроящая в настоящее время проблема энергосбережения при снижении загрязнения окружающей среды заставляет не только искать пути более рационального использования традиционных энергоресурсов, но и находить другие, желательно возобновляемые и недорогие источники энергии.

Успешное развитие экономики любой страны напрямую связано с ростом потребления энергии. Однако запасы ископаемого топлива, во-первых, не безграничны, а во-вторых, их сжигание приводит к загрязнению окружающей среды и к парниковому эффекту на нашей планете. Последний приводит к глобальному изменению климата на Земле, и результат этого влияния мы ощущаем уже сегодня. Аномальные и достаточно мощные землетрясения, необычайно теплые зимы, грандиозные наводнения и ураганы стали частыми гостями во многих странах мира, которые раньше о таких бедах знали лишь понаслышке.

Украина ежегодно потребляет около 200 млн. т у.т. топливно-энергетических ресурсов и относится к энергодефицитным странам, поскольку покрывает свои потребности в энергопотреблении примерно на 53% и импортирует 75% необходимого объема природного газа и 85% сырой нефти и нефтепродуктов. Такая структура ТЭР экономически нецелесообразна, порождает зависимость экономики Украины от стран-экспортеров нефти и газа и является угрожающей для ее энергетической и национальной безопасности. Поэтому появилась необходимость применение альтернативного вида топлива, в частности биотоплива

Получение биогаза из органических отходов основано на свойстве последних выделять горючий газ в результате так называемого «метанового сбраживания» в анаэробных (без доступа воздуха) условиях [1, 2].

В свою очередь, «метановое сбраживание» происходит при разложении органических веществ в результате жизнедеятельности двух основных групп микроорганизмов. Одна группа микроорганизмов, обычно называемая кислотообразующими бактериями, или бродильными микроорганизмами, расщепляет сложные органические соединения в более простые, при этом в сбраживаемой среде появляются первичные продукты брожения - летучие жирные кислоты, низшие спирты, водород, окись углерода, уксусная и муравьиная кислоты и др. Эти менее сложные органические вещества являются источником питания для второй группы бактерий - метанообразующих, которые превращают органические кислоты в требуемый метан, а также углекислый газ и др.

В отличие от традиционных нефти или газа, биотопливо производится из возобновляемого биологического материала, например растений, навоза или отходов .

Перечень органических отходов, пригодных для производства биогаза: навоз, птичий помёт, зерновая и меласная послеспиртовая барда, пивная дробина, свекольный жом, фекальные осадки, отходы рыбного и забойного цеха (кровь, жир, кишки, каньга), трава, бытовые отходы, отходы молокозаводов - соленая и сладкая молочная сыворотка, отходы производства биодизеля - технический глицерин от производства биодизеля из рапса, отходы от производства соков - жом фруктовый, ягодный,

овощной, виноградная выжимка, водоросли, отходы производства крахмала и патоки - мезга и сироп, отходы переработки картофеля, производства чипсов - очистки, шкурки, гнилые клубни, кофейная пульпа [4].

Биогазовые установки могут устанавливаться как очистные сооружения на фермах, птицефабриках, спиртовых заводах, сахарных заводах, мясокомбинатах. Биогазовая установка может заменить ветеринарно-санитарный завод.

Кроме отходов биогаз можно производить из специально выращенных энергетических культур, например, из силосной кукурузы или силфия, а также водорослей. Выход газа может достигать до 300 м³ из 1 т.

Суточное выделение экскрементов от одного животного выбрано в соответствии с ОНТП 17-81 «Общесоюзные нормы технологического проектирования систем удаления, обработки, обеззараживания, хранения, подготовки и использования навоза и помета».

К достоинствам получения топлива из органических отходов можно отнести следующие факторы [4, 5]:

1. Биотопливо - возобновляемый ресурс, поэтому оно является долгосрочным и надежным источником энергии.

2. Получение биогаза - для выработки электро и теплоэнергии, а также в качестве топлива для двигателей внутреннего сгорания. Биогазовые установки могут частично или полностью заменить устаревшие региональные котельные и обеспечить электроэнергией и теплом близлежащие деревни, поселки, небольшие города. Сжигание 1 м³ биогаза на современной когенерационной установке дает возможность получить 2,4 квт•ч. электроэнергии и 2,8 квт•ч (при 60% метана в биогазе) тепловой энергии в виде горячей воды. Биоэнергетика может оказать существенную помощь в решении проблем энергосбережения.

3. Производство высококачественных биоудобрений с высоким содержанием азотной и фосфорной составляющей. Переброженная масса - это готовые экологически чистые жидкие и твердые биоудобрения, лишенные нитритов, семян сорняков, патогенной микрофлоры, яиц гельминтов, специфических запахов. При использовании таких сбалансированных биоудобрений урожайность повышается на 10-20%. Биоудобрения можно продавать. Эти удобрения по качеству выше минеральных, а их себестоимость равна практически «0».

4. Экономия затрат на очистных сооружениях.

5. Выделение запаха сокращается до 80%.

6. Снижение уровня вредных выбросов в атмосферу.

7. Производство биогаза позволяет сократить выбросы парниковых газов.

8. Средний срок окупаемости проекта 1,5-2 года, так как не надо платить за газ, электроэнергию, теплую воду, удобрения. Высокая рентабельность отечественных биогазовых технологий обеспечивается одновременным производством высокоэффективных органических удобрений.

Перечень использованных источников

1. Благутина В.В. Биоресурсы // Химия и жизнь. – 2007. – №1. – С. 36–39.
2. Потенциал производства биогаза в Украине. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.biowatt.com.ua>
3. Панцхава Е.С. Возможности и перспективы развития биоэнергетики // Новости теплоснабжения. – 2007. – №2(78).
4. Малофеев В.М. Биотехнология и охрана окружающей среды: учебное пособие. – М.: Издательство Арктос, 1998. – 188 с.
5. <http://www.eletracompany.com/node/87> – Альтернативная Энергетика.

Прокопович М.А., студент гр. АМ-14м

Научный руководитель: Вагонова А.Г., д.э.н., профессор кафедры прикладной экономики

(Государственное ВУЗ "Национальный горный университет", г. Днепропетровск, Украина)

ОБОСНОВАНИЕ ВЫБОРА ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ОЦЕНКИ МОДЕРНИЗАЦИИ СТО «САТЕЛЛИТ МОТОР»

Инвестиционная деятельность представляет собой один из наиболее важных аспектов функционирования и экономического развития любого автотранспортного предприятия. Основными причинами, обуславливающими необходимость инвестиций, являются обновление имеющейся материально-технической базы, наращивание объемов производства, освоение новых видов деятельности и др. В планировании и осуществлении инвестиционной деятельности станции технического обслуживания (СТО) особое место занимает экономический анализ. При этом важное значение имеет предварительный анализ, который проводится на стадии разработки инвестиционных проектов и способствует принятию научно обоснованных управленческих решений. Главным направлением предварительного анализа является определение показателей возможной экономической эффективности инвестиций.

Процесс инвестирования на станции технического обслуживания – это сложный многогранный процесс, на который влияет множество факторов, имеющих важное научное и практическое значение. С практической точки зрения знание таких факторов, механизма их влияния на инвестиционную деятельность и эффективность инвестиций на СТО является основой для разработки научно обоснованной инвестиционной политики более эффективного управления инвестиционным процессом. Под эффективностью инвестиций на СТО обычно понимается получение экономического или социального результата на одну гривну инвестиций (индекс доходности) [1].

На основе исследований [2] можно сделать вывод, что факторы, влияющие на эффективность инвестиций на СТО, можно классифицировать по следующим признакам:

- концепция проводимой предприятием экономической, социальной политики;
- наличие оперативной и перспективной инвестиционной политики;
- качество и конкурентоспособность предлагаемого ассортимента услуг;
- качество основных производственных фондов и уровень их использования, а также наличие и эффективность использования основных непроизводственных фондов;
- эффективность использования собственных и привлеченных средств предприятия;
- компетентность управляющего персонала предприятия, уровень и методы управления предприятием;
- качество и эффективность реализуемых инвестиционных проектов и др.

Экономическую оценку эффективности инвестиций на СТО целесообразно проводить по системе описанных ниже показателей, используемых в международной и отечественной практике [3].

При оценке экономической эффективности модернизации СТО «Сателлит-мотор» были использованы следующие показатели:

- чистая текущая стоимость (NPV) (1);
- срок окупаемости капвложений (2);
- индекс доходности (3);
- коэффициент эффективности инвестиций (4).

Чистая текущая стоимость доходов:

$$NPV = PV - I_0, \text{ тыс. грн.}, \quad (1)$$

где PV – текущая стоимость доходов, тыс. грн.; I_0 – стоимость инвестиционных затрат, тыс. грн.

Срок окупаемости:

$$PP = \frac{I_0}{P}, \text{ лет}, \quad (2)$$

где P – чистый годовой поток денег от реализации проекта, тыс. грн./год.

Индекс доходности:

$$NPV = \frac{PV}{I_0}, \text{ тыс. грн.} \quad (3)$$

Коэффициент эффективности инвестиций:

$$ARR = \frac{P}{\frac{1}{2} \cdot (I_0 - RV)}, \text{ тыс. грн.}, \quad (4)$$

где RV – величина ликвидационной (остаточной) стоимости активов, т.е. стоимость активов по окончании срока их полезного использования, тыс. грн.

Таким образом, оценка эффективности инвестицией на станциях технического обслуживания имеет важное научное и практическое значение. Показатели, использованные при оценке модернизации СТО «Сателлит-мотор», позволяют, оперируя всего лишь двумя показателями (текущей стоимостью доходов и стоимостью инвестиционных затрат) наиболее полно и точно оценить экономический эффект инвестиций для СТО и на их основании принять решение о модернизации.

Перечень ссылок

4. Коновалова Т.В., Надирян С.Л. Бюджетирование в системе управления учета автотранспортного предприятия // Гуманитарные, социально-экономические и общественные науки. – 2013. – № 1. – С. 313–315.

5. Якшина И.С. Эффективный механизм привлечения инвестиций в железнодорожный транспорт как залог его экономической безопасности // Вестник Моск. ун-та МВД России. – 2011. – № 9. – С. 33–36.

6. Туревский И.С. Экономика отрасли. Автомобильный транспорт М.: Форум, Инфра-М, 2011. — 288 с.

Садельська Ю.О. студентка гр. АМ-14-м

Науковий керівник: Овчинникова Т.В., асистент кафедри прикладної економіки
(Держаний ВНЗ «Національний гірничий університет», м.Дніпропетровськ, Україна)

ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ - АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Молодь - головна рушійна сила сучасного світу. Вона перебуває у центрі міжнародних, соціальних, економічних і політичних подій. Завдяки високому інтелектуальному потенціалу, мобільності та гнучкості молоді люди мають можливість впливати на суспільний прогрес, визначаючи майбутнє суспільства, держави та світового співтовариства. Вікові межі молоді становлять від 14 до 35 років. Молодь є соціальною групою, яка частіше за все не користується великим попитом на ринку праці і недостатньо конкурентоспроможна. Проблема працевлаштування молоді обговорюється досить часто і рішення цих проблем не завжди приводять до позитивних результатів.

Для вирішення проблеми працевлаштування молоді значну роль відіграє держава. Саме вона може стимулювати працедавців і різні компанії для ухвалення на роботу молодих фахівців. Стаття 197 Кодексу законів про працю України говорить про те, що молодим фахівцям (тобто випускникам державних навчальних закладів), потреба у яких раніше була заявлена підприємствами, організаціями, надається робота за фахом на період не менше трьох років у порядку, встановленим Кабінетом Міністрів України.

Сьогодні склалася така ситуація, що працедавці частіше за все не хочуть брати на роботу співробітників, які недавно закінчили вищий навчальний заклад. Їм простіше працювати з кваліфікованими і досвідченими людьми. Таким чином, дана проблема зачіпає не тільки молодих фахівців, але і державну службу зайнятості [1].

Навчальний заклад також повинен відігравати безпосередню роль у працевлаштуванні своїх студентів. Вищий навчальний заклад повинен володіти інформацією про вакансії різних підприємств на ринку праці, співпрацювати з центром зайнятості, укладати договори на цільову підготовку фахівців для підприємств, влаштовувати ярмарки професій, забезпечувати виробничою практикою студентів і вживати всі можливі заходи, необхідні для працевлаштування випускників. Працевлаштуванню заважають рівень і якість отриманої освіти і незатребуваність випускників навчальних закладів на ринку праці. Зараз більше половини випускників не можуть знайти роботу за фахом, що негативно впливає на професійне становлення людини і визначення її життєвого шляху[2].

Щорічно 900 вузів країни випускають більш ніж 600 тис. (в окремі роки близько одного мільйона) випускників. На тлі кризи вони майже відразу поповнюють ряди безробітних. Адже направлення від вузу на роботу одержує тільки кожен п'ятий випускник. Майже половина молоді працює не за фахом. Із проблемою пошуку першого місця роботи стикається, напевно, кожен випускник [3].

Розглянемо динаміку прийнятих та випущених студентів у закладах III-IV рівнів акредитації за останні 5 років, яка відображена на рис. 1.

Отже, ми бачимо, що протягом останніх п'яти років кількість випущених фахівців ВНЗ зростає, а тому кожен з них хоче та має право за Конституцією України працювати за отриманою професією. Тільки 22% всіх випускників вузів знаходять роботу за фахом.

Для покращення ситуації на ринку праці, варто вжити таких заходів:

1. Активізувати процеси підтримки молодіжних ініціатив щодо професійної підготовки і працевлаштування, заохочувати їх до активного пошуку роботи. Для цього

необхідно надавати повну та кваліфіковану інформацію щодо перспектив професійного зростання молоді.

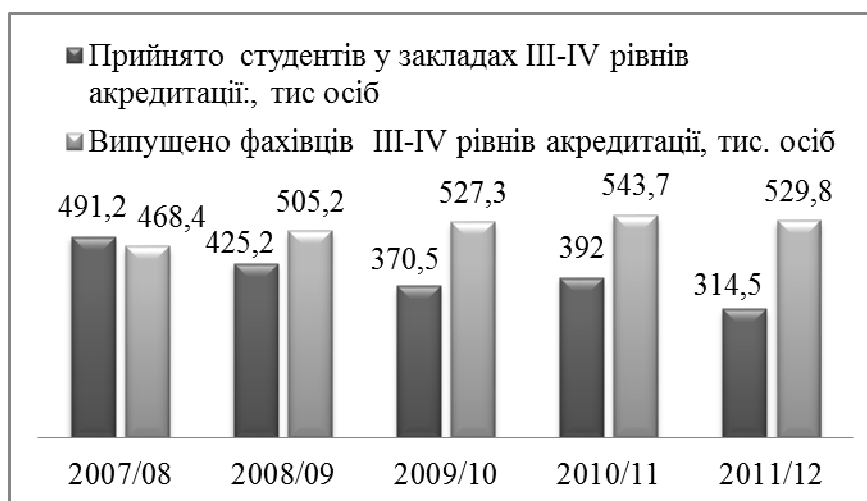

Рис 1. Динаміка прийнятих та випущених студентів у закладах III-IV рівнів акредитації 2007-2012 років

2. Створити таку мотиваційну поведінку особистості, завдяки якій вона була б зацікавлена в регламентованих видах діяльності, сприяти відродженню ціннісних орієнтацій до праці, які виступають основними засобами досягнення різноманітних цілей і, отже, виконують функцію регулятора соціальної поведінки особи.

3. Реально стимулювати особисту ініціативу, розвиток підприємництва, малого та середнього бізнесу, що забезпечує створення нових робочих місць.

4. Основними заходами у межах реформування системи освіти мають стати: створення дієвої та ефективної системи безперервного навчання.

5. Засоби масової інформації, молодіжні організації повинні психологічно готувати молодь до усвідомлення нею тієї ролі, яку вона може й буде відігравати у розвитку своєї країни [4].

В цілому формування комплексного застосування вищевказаних пропозицій, які сприятимуть працевлаштуванню молоді на ринку праці та підвищенню її ролі у формуванні економіки України, можливе лише за умови своєчасного коригування загальнодержавної політики працевлаштування, яка повинна відповідати вимогам ринкової економіки, орієнтуватися на забезпечення реалізації прав громадян та створювати підґрунтя для соціально-економічного зростання країни.

Перелік посилань

1. Акіліна О.В. Аналітичний огляд ринку праці в Україні / О.В. Акіліна // Формування ринкових відносин в Україні. - 2008. - № 10. - С. 152-159.
2. Волкова Н.В. Політика держави щодо зайнятості молоді та її ефективність / Н.В. Волкова // Науково-теоретичний журнал Дніпропетровської державної фінансової академії. - 2010. - № 1 (23). - С. 26-32.
3. Лазоренко К.С. Роль, значення та особливості функціонування ринку праці на сучасному етапі / К.С. Лазоренко // Вісник СНАУ, - випуск 5/1. - 2010. - С.5.
4. Федоренко В.Г. Ринок праці в Україні та економічні тенденції в умовах світової економічної кризи / В.Г. Федоренко // Економіка та держава. - 2009. - №1. - С. 4-5.

Цуканова Я.К. студентка гр. АМ-14м

Науковий керівник: Овчинникова Т.В., асистент кафедри прикладної економіки
(Державний ВНЗ «Національний гірничий університет», м.Дніпропетровськ, Україна)

ВИСОКИЙ РІВЕНЬ БЕЗРОБІТТЯ – ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

Безробіття та зайнятість населення є одними із найважливіших соціально-економічних проблем світу та зокрема України. Досягнення високого рівня зайнятості - одна з передових цілей державної політики. Неспроможність знайти собі гідне місце роботи – це основний чинник трудової міграції населення. Надмірне безробіття має негативний вплив на економіку країни, саме тому вивчення цього питання на сьогодні є надзвичайно актуальним.

Основні проблеми ринку праці України пов'язані зі зростанням тривалості періоду безробіття, збільшенням кількості працездатного населення, а також існуванням труднощів щодо працевлаштування соціально незахищених верств населення [1, с.96-97].

Був проведений аналіз показників безробіття та зайнятості в Україні станом на 2009 та 2013 рр. Таким чином, кількість населення працездатного віку у 2009 році становила 579 тис.осіб., тоді як у 2013 році 585,2 тис. осіб, отже їхня кількість збільшилась понад 6тис.осіб. Серед них зайнятого населення у 2009 році було 511тис.осіб, а у 2013 - 527,9тис.осіб. Безробітне населення у 2009р. становило 68тис.осіб або 11,7%, а у 2013р. – 57,3тис.осіб або 9,8%. Отже, кількість безробітних дещо зменшилася. За сприяння державної служби зайнятості у 2009р. були працевлаштовані 28,5тис.осіб, а у 2013р. – 15,2тис.осіб. Середній розмір допомоги по безробіттю у 2009 році становив 642грн., а у 2013р. - 1003грн., тобто грошова допомога зросла на 361грн. Впродовж 2012-2013рр. найвищий показник безробіття був зафіксований у Житомирській області, а найнижчий – у м. Києві [2].

Так, у столиці рівень зайнятості становить 64,5%, в середньому по Україні - 60,2%, згідно Державній службі статистики України. Крім того, в Києві найнижчий серед регіонів показник безробіття (за методологією Міжнародної організації праці). У столиці цей рівень 5,4%, по Україні - 7,5%. Середня зарплата в столиці становить 5 тис. 39 грн, а середня по Україні - 3 тис. 282 грн. У 2013 році в два рази скоротилася кількість працюючих, які перебували у вимушених відпустках без збереження заробітної плати.

Рівень безробіття, який в Україні достатньо високий - кількісний показник, що визначається як відношення кількості безробітних до загальної чисельності економічно активного працездатного населення країни (регіону, соціальної групи), і виражається у відсотках. Рівень безробіття у нашій країні за 2014-й рік склав 9,4% за 1-й квартал, та 9% за 2-й, що можна побачити у таблиці (табл.1).

Таблиця 1

Рівень безробіття 2014 р. в Україні

(кількість населення в тис.)						
2014	Всього населення	Економічно активне населення	Зайняте населення	Безробітне населення	Рівень безробіття	Зареєстрованих безробітних
I квартал	45377,6	19189,8	17384,9	1804,9	9,4%	500,4
II квартал	42988,0	19230,6	17501,1	1729,5	9,0%	482,8

Згідно таблиці чисельність "економічно активного", "зайнятого" і "безробітного" населення, а також кількість офіційно зареєстрованих безробітних даються в середньому за період (з початку року по кінець кварталу або року). Загальна кількість населення України дається на кінець звітної періоду.

Чисельність безробітного населення розраховується за методологією МОП (Міжнародної організації праці). Згідно цієї методології людина визнається безробітним, якщо він протягом чотирьох тижнів: не мав роботи, шукав роботу, був готовий приступити до роботи. Можна бачити що даний показник суттєво відрізняється від кількості офіційно зареєстрованих безробітних.

Для розрахунку рівня безробіття береться відношення чисельності безробітного населення, розрахованого за методологією Міжнародної організації праці МОП, і економічно активного працездатного населення [3].

Рівень безробіття в Україні в жовтні 2014 року знизився порівняно з вереснем на 0,1% - до 1,5%, повідомила Державна служба статистики України. В абсолютних цифрах кількість безробітних склала в жовтні 402,7 тис. осіб, що на 16 тис. менше, ніж місяцем раніше. Кількість безробітних, які отримують допомогу, склало 307,9 тис. чоловік. При цьому середня виплата по безробіттю у жовтні склала 1199 грн, що на 45 грн більше, ніж у вересні. Конкурс на одну вакансію в жовтні склав 7 осіб на місце. У вересні цей показник становив 8 осіб на одне вакантне місце. За інформацією Держкомстату, рівень безробіття в Україні протягом липня-вересня встановився на рівні 1,6% [4].

У той же час, за методологією МОП в першому півріччі поточного року рівень безробіття в нашій країні склав 9% від загальної кількості економічно активного населення працездатного віку. За підсумками 6 місяців минулого року цей показник становив 8,1% [4]. На проведення політики зайнятості Україна витрачає приблизно 0,41% ВВП, що значно менше, ніж в країнах ЄС (2,6% - Швеція, 3% - Франція, 1,6% - Угорщина) [5].

Таким чином, високий рівень безробіття - це серйозна проблема, що стоїть на шляху працездатного населення, яку потрібно вирішувати на державному рівні. Ця проблема потребує глибокого наукового аналізу та вироблення на цій основі практичних рекомендацій, які можуть використовуватися для розробки і реалізації ефективної соціально-економічної політики, направленої на забезпечення продуктивної зайнятості економічно активного населення України.

Перелік посилань

1. Економічна енциклопедія: [у 3 томах] – Київ: Видавничий центр «Академія». – 2002. – Т.1. – с.864.
2. Державний комітет статистики України: [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Фінансовий портал «МІНФІН»/Індекси/Рівень безробіття в Україні: [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/people/unemploy.php>
4. УНІАН: «У Держкомстаті переконують, що безробіття в Україні знизилася до 1,5%» [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://economics.unian.net/soc/1010724-v-gosstate-ubejdayut-chto-bezrobotitsa-v-ukraine-snizilas-do-15.html>
5. Федоренко В.Г./Ринок праці в Україні та економічні тенденції в умовах світової економічної кризи//Економіка та держава. – 2009. - №1. – с.4-5.